

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE GÖRSEL SÖZLÜK
İNCELEMESİ: DİLFİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE GÖRSEL SÖZLÜK
VE ETKİNLİK KİTABI (A1-A2) ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASLIHAN KOCAER

İSTANBUL, 2022

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE GÖRSEL SÖZLÜK
İNCELEMESİ: DİLFİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE GÖRSEL SÖZLÜK
VE ETKİNLİK KİTABI (A1-A2) ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASLIHAN KOCAER

(210521019)

Danışman

(Doç. Dr. Muhammet Sani Adıgüzel)

İSTANBUL, 2022

07/07/2022

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yabancılara Türkçe Öğretimi Tezli yüksek lisans öğrencisi 210521019 numaralı Aslıhan KOCAER'in hazırladığı "Görsel Çalışmalar Bağlamında Yabancılara Türkçe Öğretiminde Animasyon Sözlükler" Hikâyesi Örneği" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 07/07/2022 Perşembe günü saat 16:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Düzeltilmesi halinde:

Adı geçen öğrencinin Tez Savunma Sınavı .../.../20... tarihinde, saat ...:00 da yapılacaktır.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsel Sözlük İncelemesi: Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2) Örneği" şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. Doç. Dr. Muhammet Sani ADIGÜZEL (Danışman)	KABUL
2. Dr. Öğr. Üyesi Şaban ÇOBANOĞLU	KABUL
3. Doç. Dr. Talat AYTAN	KABUL

*2. Danışman varsa doldürülmesi gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Aslıhan Kocaer

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE GÖRSEL SÖZLÜK
İNCELEMESİ: DİLFİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE GÖRSEL SÖZLÜK
VE ETKİNLİK KİTABI (A1-A2) ÖRNEĞİ**

Aslıhan Kocaer

ÖZET

Kelimeler dilin en küçük yapı taşıdır. Dilin etkili ve doğru kullanılması dili kullanan kişilerin kelime hazinesiyle doğru orantılıdır. Yabancı dil öğrenen bireyler, yeni kelimeleri iletişimde bulunduğu ortamlarda ve dili öğrenirken kullandıkları materyallerden kazanmaktadır. Birçok araştırmacı yeni kelime öğretimi yapılırken öğretilecek kelimelerin sıklık çalışmaları üzerinden yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Bu sıklık çalışmaları ile dilde hangi düzeyde hangi kelimelerin nasıl ve ne zaman öğretileceği belirlenmelidir. Bu konuda hazırlanmış olan Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninin dil düzeylerine göre oluşturduğu planda kelime öğretimi ve dil öğretim materyalleri önemli bir yeri almaktadır.

Yabancılara Türkçe öğretimi yapılırken kullanılacak yöntemin de önemi büyüktür. Uzun yıllar bunun üzerine birçok çalışma yapılmış, her yöntem bir önceki yöntemin eksiklerini tamamlamak için ortaya konulmuştur. Buradan hareketle yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak materyallerin belirlenen yöntemler ile hazırlanması dil öğretimini eğlenceli bir hale getireceği düşünülmektedir. Özellikle dil öğretiminde görsellerden faydalanmak dil kullanıcıları için etkili ve verimli olmaktadır. Bu bağlamda Dilfi Yabancılara Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı(A1-A2) “Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni” ile görsel-ışitsel kurama göre uygunluğu incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmanın sonunda sözlüğün bazı noktalarda yeniden yapılandırılması ve eksik görülen temaların eklenmesi gerektiği görülmüştür. Özellikle birkaç görselde

görülen görsel-metin uyumsuzluğu görsel ve işitsel yöntem bağlamında problem oluşturmaktadır. Sonuç ve öneriler alanında konu ile ilgili çeşitli öneriler yapılmıştır. Özellikle sözlüğün dijital dünyaya kazandırılması için gerekli çalışmaların yapılması da uygun olacaktır.

Anahtar kelimeler: Dilfi, görsel, görsel sözlük, görsel-işitsel yöntem, kelime öğretimi.

**VISUAL DICTIONARY EXAMINATION IN TEACHING TURKISH TO
FOREIGNERS: A SAMPLE OF TURKISH VISUAL DICTIONARY AND
ACTIVITY BOOK FOR FOREIGN LANGUAGES (A1-A2)/DİL Fİ**

Aslıhan Kocaer

ABSTRACT

Words are the smallest building block of language. The effective and correct use of the language is directly proportional to the vocabulary of the people who use the language. Foreign language learners acquire new words from the environments they communicate and the materials they use while learning the language. Many researchers state that while teaching new vocabulary, the words to be taught should be done through frequency studies. With these frequency studies, it should be determined how and when which words will be taught at which level in the language. Vocabulary teaching and language teaching materials have an important place in the plan created by the European common framework text for languages prepared according to language levels.

The method to be used while teaching Turkish to foreigners is of great importance. Many studies have been done on this for many years, each method has been put forward to complete the deficiencies of the previous method. From this point of view, it is thought that preparing the materials to be used in teaching Turkish to foreigners with the determined methods will make language teaching enjoyable. Especially, using visuals in language teaching is effective and efficient for language users. In this context, the suitability of the Turkish Visual Dictionary and Activity Book for Foreign Languages (A1-A) according to the European common framework text for languages and according to the audio-visual method has been examined. In the study, the document analysis method, one of the qualitative research methods, was used.

At the end of the study, it was seen that the dictionary should be restructured at some points and the missing themes should be added. In particular, the visual-text inconsistency seen in a few images creates a problem in the context of visual and auditory methods. In the field of conclusions and suggestions, various suggestions have been made on the subject. In particular, it would be appropriate to carry out the necessary studies to bring the dictionary to the digital world.

Key words: audio-visual method, Dilfi, teaching vocabulary, visual, visual dictionary.

ÖNSÖZ

Yabancılara Türkçe öğretimi (YTÖ), uzun yıllardır üzerinde çalışılan bir alandır. Yapılan çalışmalarda sözcük varlığına yönelik çalışmalar yeterli seviyeye gelememiştir. Çoğunlukla Türkçenin anadili öğretimine ağırlık verildiği için YTÖ alanı ihmal edilmiştir. Bunun üzerine hazırlanan materyaller de anadili kullanıcılarına yönelik hazırlanmış ve bu alan eksik kalmıştır. Bu sebeple bu çalışma YTÖ alanı için hazırlanmış kelime hazinesine katkı sağlayacağı düşünülen Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2)'nin görsel ve Avrupa dil portföyüne uygunluğu açısından değerlendirilmesi üzerine yazılmıştır. Görselliğin dil öğretiminde ne denli önemli olduğu yapılan incelemeler ile birlikte ortaya konulacaktır.

Giriş bölümünde *problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın modeli ile sınırlılıkları ve ilgili araştırmaları* hakkında bilgiler bulunmaktadır. İkinci bölümde *Yabancı Dil Öğretiminde Kelime Öğretimi ve Sözlükler* üzerine araştırmalar yapılmıştır. Üçüncü bölümde *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsellik ve Temelleri* üzerine çalışılmış; dördüncü bölümde ise *DİLFİ Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlüğün Görsel-İşitsel Kuram ve Avrupa Dil Portföyü Açısından incelenmesi* yapılmıştır. *Sonuç, tartışma ve öneriler* bölümünde çalışma ile ilgili değerlendirmeler ve öneriler bulunmaktadır.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, hoşgörü ve sabırla her zaman yanımda olan, bana inanan danışman hocam *Doç. Dr. Muhammet Sani Adıgüzel'e*; çalışmamda değerli görüşlerini paylaşarak beni yönlendiren, güdüleyen ve sabırla dinleyen, her defasında kendisinden bir şeyler öğrendiğim hocam *Dr. Şaban Çobanoğlu'na*; çalışmamın her aşamasında benimle olan, hayatımın her alanında güç veren kardeşim *Rabia Kocaer'e*; uzaktan desteğiyle kendini her daim yanımda hissettiren kardeşim *Oğuzhan Kocaer'e*; maddi ve manevi her anlamda bana desteklerini esirgemeyen canım annem *Selbi Kocaer'e* ve canım babam *Yılmaz Kocaer'e* sonsuz teşekkür ederim.

Elbette son sözüm yanımda olmasa da yüreğimin bir yerinde her daim benimle olan sevdiklerime... İyi ki varsınız, iyi ki vardınız.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
RESİMLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KELİME ÖĞRETİMİ VE SÖZLÜKLER	6
1.1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KELİME ÖĞRETİMİNİN YERİ	6
1.2. SÖZLÜKLERİN DİL ÖĞRETİMİNDEKİ YERİ.....	9
2.3. SÖZLÜKLERİN KELİME ÖĞRETİMİNDEKİ YERİ	11
1.3. 2.4. SÖZLÜK TÜRLERİ	15
1.3.1. Tek dilli sözlükler:	16
1.3.2. İki/Çift dilli sözlükler:	16
1.3.3. Öğrenci (Öğrenen) sözlükleri:	16
1.3.4. Resimli sözlükler:	17
1.3.5. Elektronik/Online/Çevrimiçi sözlükler:.....	18
1.3.6. Tematik (Kavram) sözlükler:.....	19
1.3.7. Cep sözlükler:	20
1.4. SÖZLÜK HAZIRLAMA İLKELERİ	21
1.5. GÖRSEL SÖZLÜKLER	24
1.5.1. Görsel Sözlüklerin Ortaya Çıkışı/ Tarihi.....	24
1.5.2. Türkiye’de Görsel Sözlükler	32
1.5.3. Dünyada Görsel Sözlükler.....	34
1.5.4. Görsel Sözlük Kullanımının Geleceği	37

İKİNCİ BÖLÜM	38
2. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE GÖRSELLİK VE TEMELLERİ	38
2.1. GÖRSEL-İŞİTSEL KURAM.....	38
2.2. GÖRSEL-İŞİTSEL KURAM VE GÖRSEL SÖZLÜKLER.....	39
2.3. AVRUPA DİL PORTFÖYÜ VE SÖZLÜKLER	43
2.4. AVRUPA DİL PORTFÖYÜNDE GÖRSELLİĞİN YERİ.....	50
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	54
3. DİLFİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE GÖRSEL SÖZLÜĞÜN GÖRSEL-İŞİTSEL KURAM VE AVRUPA DİL PORTFÖYÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ	54
3.1. GÖRSEL-İŞİTSEL KURAM AÇISINDAN İNCELENMESİ	54
3.2. AVRUPA DİL PORTFÖYÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ	75
SONUÇ VE TARTIŞMA	81
ÖNERİLER	84
KAYNAKÇA	86
EKLER	94

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 ADP Dilsel araçlar alanı	47
Tablo 2 Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi “Sözcük Dağarcığı Alanı ve Sözcük Dağarcığı Hâkimiyeti	49
Tablo 3 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük Ve Etkinlik Kitabı (A1-A2) temaları.....	56
Tablo 4 Dilfi YTGS içerisinde yer alan Etkinlik ve Alıştırımlar	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Sık Kullanılan Kelime Öğretim Teknikleri	13
Şekil 2 Sözlük türleri	15
Şekil 3 Eğitsel Materyallerde Görsel Tasarım.....	23
Şekil 4 Öğrenmede Duyu Etkileri.....	39
Şekil 5 Dil yeterlikleri basamakları	45

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1 Resimli Kâmûs-1 Osmânî işaret dili örneği	26
Resim 2 Resimli Kâmûs-1 Osmânî içerik örneği.	27
Resim 3 Resimli Kâmûs-1 Osmânî içerik örneği.	27
Resim 4 Resimli Kâmûs-1 Osmânî içerik örneği.	28
Resim 5 Resimli Kâmûs-1 Osmânî içerik örneği.	28
Resim 6 Yeni Resimli Türkçe Kâmûs içerik örneği.	29
Resim 7 Yeni Resimli Türkçe Kâmûs içerik örneği.	30
Resim 8 Yeni Resimli Türkçe Kâmûs içerik örneği.	31
Resim 9 Resimli Sözlük Örneği-1	32
Resim 10 Resimli Sözlük Örneği-2.	33
Resim 11 Engin Yılmaz- Yabancılar İçin “Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük A1). ..	33
Resim 12 http://www.visualdictionaryonline.com internet sayfası içerik örneği.	36
Resim 13 Dilfi Yabancılar için Türkçe Görsel sözlük ve etkinlik kitabı (A1-A2) tema ismi sayfası örneği.	58
Resim 14 RedHouse İngilizce-Türkçe sözlük tema ismi sayfası.	58
Resim 15 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	60
Resim 16 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	61
Resim 17 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	62
Resim 18 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	62
Resim 19 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	63
Resim 20 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	63
Resim 21 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	64
Resim 22 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	64
Resim 23 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	65
Resim 24 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	66
Resim 25 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	66
Resim 26 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	67
Resim 27 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). ..	67

Resim 28 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).	68
Resim 29 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).	68
Resim 30 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).	70
Resim 31 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).	71
Resim 32 YTGS’ de yer alan örnek cümle.....	72
Resim 33 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).	72
Resim 34 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).	73
Resim 35 Yunus Emre Enstitüsü “Resimlerle Kelime Öğreniyorum” Örneği.....	74
Resim 36 Dilfi YTGS içerik örneği.....	79

KISALTMALAR

YTÖ	: Yabancılara Türkçe Öğretimi
YTGS	: Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük
ADP	: Avrupa Dil Portföyü
CEFR	: The Common European Framework of Reference for Languages (Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı / Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni)
DİAÖÇ:	Diller İçin Avrupa Öneriler Çerçevesi
bk.	: Bakınız.
s.	: Sayfa
S	: Sayı
TÖMER:	Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi

GİRİŞ

Problem Durumu

Türk dili geçmişten günümüze varlığını korumakta ve gelişmektedir. Bu bağlamda yabancılara Türkçe öğretimi son yıllarda oldukça ivme kazanmıştır. Kaşgarlı Mahmut ile başlayan Ali Şir Nevai'nin çalışmalarıyla önem kazanan alan, gün geçtikçe değişerek ve gelişerek devam etmektedir. Günümüzde özellikle üniversitelerde bulunan TÖMER merkezleri başta olmak üzere birçok devlet kurumlarında ve özel kurslarda yabancılara Türkçe öğretimi yapılmaktadır. Üniversitelerimizde uluslararası öğrenciler için eğitim hakkının tanınması, yurt dışında yayınlanan Türk dizilerinin kültürümüze karşı uyandırdığı merak, evlilik, bürokratik ve askeri görevlendirmeler gibi oldukça çeşitli sebeplerle yurt dışında Türkçeye ilgi artmaktadır (Yılmaz, 2019). Bunlara ek olarak son yıllarda sınır coğrafyalarımızda yaşanan olumsuz durumlardan dolayı, Türkiye ciddi bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu sebeple onların ülkeye uyum sağlayabilmelerini kolaylaştırmak için dil engeli ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Türkçeye olan talebin artması üzerine ders materyallerinin yanında yardımcı kaynakların nicelik ve nitelik konusu ele alınmıştır. Yabancılara Türkçe öğretiminde standart bir öğretim programı yoktur. Bu sebeple ders kitaplarının yanında ulaşımı daha kolay olan yardımcı kaynaklar önemlidir.

Alanda yapılacak olan tüm faaliyetler Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı ölçüt alınmaktadır. 2001 yılında Avrupa Konseyi tarafından yayımlanmıştır. İhtiyaçlara uygun bir şekilde çeşitli ilaveler ile zenginleştirilmektedir. Bu sebeple farklı kültür, dil ve anlayışa sahip olan insanlar ortak bir zeminde birleştirilmektedir. Hedef dilde öğretilen sözcüklerin anlamları, kullanım bağlamları, telaffuz biçimlerini öğrenmek özellikle okuma becerisine katkı sağlamaktadır. Ayrıca Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADOÇEP), dil öğretim süreci, materyal

tasarımcıları, sınav ve kitap hazırlayıcıları tarafından yaygın bir kullanım alanına sahip değildir. Bu bağlamda yardımcı kaynak materyallerden olan görsel sözlüğün Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'na uygunluğu bakımından incelenmiş ve alana katkı sunmak amaçlanmıştır. Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemlerinde önemi büyüktür. Bu bağlamda incelenecek olan sözlük görsel-işitsel yöntem kapsamında da analiz edilecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak olan *Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı(A1-A2)*'nin görsel-işitsel yöntem ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnine göre uygunluğunu incelemektir.

Araştırmanın Önemi

Yabancılara Türkçe öğretimi alanı gün geçtikçe gelişmektedir. Bu noktada kullanılan yardımcı kaynak materyallerin niceliği artmaktadır. Bu çalışmayla incelenen yardımcı kaynak materyalin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Böylece alandaki diğer çalışmalara fikir sunabilmek, yardımcı kaynak materyallerin niteliği hakkında daha iyi çalışmaların ortaya çıkmasına katkı sunabilmek düşüncesiyle bu çalışma yapılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi hedefler doğrultusunda incelenen yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman analizi çalışmaları dokümanlara ulaşma, orijinalliği kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme, veriyi kullanma aşamalarının uygulandığı bir yöntemdir. Bu yöntem tepkiselliğin olmaması, kolay ulaşılamayacak önelere ulaşılması, örneklemin büyüklüğü, zamana yayılmış bir analiz olanağı sunması, özgünlüğün ön planda olması, maliyet düşüklüğü ve incelenen dokümanların organize edilmiş gözden geçirilmiş olması bakımından güçlü yönleri bulunan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). *Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2)* nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle incelenmiştir.

Varsayımlar

Bu çalışma nitel araştırma modeli ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Seçilen yöntemin bu çalışmanın amacı ve içeriğiyle uygun olduğu varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu çalışma yabancılara Türkçe öğretiminde yardımcı kaynak materyal olan “Dilfi yabancılar için Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2)” ile sınırlıdır. Bu çalışma Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı’nda belirtilen görsel tanımı ve dilin kullanım alanları, materyalin dil yeterliliklerine uygunluğu ile görsel-işitsel yöntem ile sınırlıdır.

Tanımlar

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı: 2001 yılında Avrupa Konseyi tarafından yayınlanan dil öğretiminde farklılıkları en aza indirerek ortak bir anlayış çerçevesinde verimli bir dil öğretimi yapmayı hedefleyen referans metnidir. Alandaki öğrencilere, öğretmenlere, sınav hazırlayıcılarına, program tasarlayanlara yönelik oldukça geniş kapsamlı ve işlevsel bir başvuru metnidir.

Sözlük: Bir dilin bütün veya belli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre alarak tanımlarını yapan, açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eser, lügat (TDK, 2022).

Görsel: Görme duyusuyla ilgili olan, görmeye dayanan.

Görsel-işitsel: Görme ve işitme duyularıyla ilgili olan, odyovizüel.

Kelime Hazinesi: Söz varlığı (TDK, 2020).

İlgili Araştırmalar

Çevik ve Tosunoğlu (2020), yaptıkları deneysel çalışmada ilkökul ikinci sınıf öğrencilerinin kelime hazinelerini zenginleştirme yönünü incelemişlerdir. Deney grubuna görsel ve hikâyeler, kontrol grubunda ise geleneksel yöntemler kullanmışlardır. Sonuç olarak, görsel ve hikâyelerin kullanıldığı deney grubunda, kontrol grubuna göre öğrenim yüzdesinin daha fazla olduğuna ulaşmışlardır.

Suniasih, Ratminingsih ve Budasi (2020), yaptıkları çalışmada çok dilli tematik resimli sözlüğü geliştirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmalarında Bali’de öğrenim gören beşinci sınıf öğrencileriyle çalışmışlardır. Öğrencilerin bilmedikleri kelimelerin anlamlarını sözlük yardımı ile kolay bulabileceklerini elde etmişler ve okuma yazma becerilerini de kolay geliştirebilmek için bu sözlüğü medya aracı olarak kullanabilecekleri sonucuna ulaşmışlardır.

Memiş (2018), yaptığı çalışmasında kelime hazinesi, kelime bilgisinin kapsamı, kelime öğretimi, yabancı dillerde kelime öğretimi ve dolaylı öğretim üzerine kuramsal bilgilere ve bu konularla ilgili önerilere yer vermiştir.

Sabbah (2017), çalışmasını Suudi Arabistan’da ikinci dil olarak İngilizce kursuna giden altmış kız öğrenciyle yapmıştır. Bu öğrencileri iki gruba ayırmıştır. İlk gruba anlamını bilmediği kelimeleri sözlükten bakarak bulmalarını, ikinci gruba da kelimelerin anlamlarını ortaya çıktıkları bağlamdan tahmin etmelerini istemiştir. İkinci grubun ilk gruba göre daha iyi performans gösterdiklerini elde ettiği veriler sonucunda ifade etmiştir. Yani bağlam ile kelime öğrenmenin diğer sözlüklere bakarak kelime öğrenmeden daha etkili olduğunu açıklamıştır.

Arslan ve Gürdal (2011)’de oyun ve bulmaca etkinlikleriyle yabancılara Türkçe kelime öğretim yöntemlerini başlıklar halinde anlatmışlardır. Yabancıların Türkçeyi daha kalıcı, etkili ve hızlı bir şekilde öğrenebilmeleri adına on dokuz tane oyun ile on tane de bulmaca ile kelime öğretim etkinliklerini açıklamışlardır. Ortaya konulan bu çalışmadaki etkinliklerin kelime öğretimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Wood, Pressley, Turnure ve Walton (1987) yaptıkları çalışmada okul öncesi çağındaki çocuklara öğrenmeleri için dört resim-sözlükte tanımlar sunmuşlardır. Çocukların gösterilen resim-sözlükteki tanımları hatırlayıp hatırlayamayacaklarını öğrenmek için ayrı ayrı hem ayrıntı vermişler, daha sonra sorular sorarak çocukları sorgulama yapmaya yönlendirmişlerdir. Elde ettikleri bulgular ışığında hem ayrıntılı resimlerin hem de sordukları soruların çocukların tanımlarda sağlanan bilgileri daha kapsamlı bir şekilde ele aldıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Stahl ve Fairbanks (1986)'da yaptığı araştırmada kelime öğretiminin kelimelerin anlamlarının öğrenilmesi ve anlaşılması üzerindeki etkileri ile ilgili çalışmaların bir meta-analizini ortaya koymuşlardır. Çalışmada öne çıkan iki önemli araştırma sorusu vardır. Birincisi; kelime dağarcığının öğrencilerin metin anlayışı üzerinde etkisi var mı? İkincisi; hangi kelime öğretimi en etkilidir? Elde ettikleri verilere göre en etkili kelime öğretme yöntemlerinin programlarında hem tanımlayıcı hem de bağlamsal bilgileri içerdiği, öğrencileri daha derin işlemeye dâhil ettiği ve öğrencilere öğrenilecek kelimelere bir veya ikiden fazla maruz kalma sağladığı öne sürülmüştür. Ayrıca, anımsatıcı anahtar kelime yönteminin tanımların hatırlanması ve cümle anlama üzerinde güvenilir etkileri olduğu bulunmuştur.

Moğul, 2019 yılında yaptığı çalışmada “Engin Yılmaz (2018), Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1)”, hakkında bilgi vermiştir.

Süner (2021)'de, ilkokul dördüncü sınıfta resimli sözlük kullanımının kelime kazanımına katkısı incelenmiştir. Çalışma grubu Uşak il merkezinde ilkokul dördüncü sınıfta öğrenim gören 36 öğrenciden oluşmaktadır. Kolay ulaşılabilir örneklem seçim tekniği ile çalışma grubu belirlenmiştir. Uygulama, haftada 4 saat olmak üzere toplam 24 ders saati sürmüştür. Araştırmanın birinci, üçüncü, dördüncü alt problemi için elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi yoluyla, ikinci alt problemi için elde edilen veriler ise bağımlı gruplar t-testi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın ön test ve son test puanları arasında 32,43 puanlık bir artış söz konusudur. Bu artış yüksek bir artıştır, 6 haftalık bir uygulama sonucunda çalışma gurubunun puanının çok düşük bir düzeyden orta bir düzeye yükselmesi resimli sözlük çalışmalarının kelime kazanımı becerisine katkı sağladığı sonucuna ulaştırmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara ve 32,43 puanlık artışa göre ilkokul dördüncü sınıfta resimli sözlük kullanımının kelime kazanımına katkısının olabileceği söylenilmiştir.

İlgili araştırmalar incelendiğinde yapılan çalışmaların genellikle okul öncesi, ilkokul ve yabancılar Türkçe öğretimi öğrencileri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırmaların amacı ise büyük çoğunlukla kelime öğretimi ve kelime hazinesinin mevcut durumunu ortaya koymak şeklindedir. Görsel-işitsel yöntem kullanılarak yapılan herhangi bir çalışmaya yurt içinde rastlanılmamıştır. Yurt dışında ise okul öncesi düzeyde resimli sözlük tekniği kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KELİME ÖĞRETİMİ VE SÖZLÜKLER

1.1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KELİME ÖĞRETİMİNİN YERİ

Geçmişten günümüze dil, insanların birbiriyle iletişim kurmasını sağlayan en önemli araçtır. Zihnimizde canlandırdığımız en ufak bir düşüncenin aktarımını, herhangi bir duygumuzun yansıtılmasını veya herhangi bir nesneyi tanımlamayı dil aracılığı ile gerçekleştirmekteyiz. Toplumlar arası gerek sosyal gerek siyasal ilişkiler artıkça, ulusların kendi anadilleriyle iletişim kurmaları yetersiz kalmış, diğer ülkelerin dillerini öğrenme ihtiyacı doğmuştur(Demirel, 2012). Bu sebeple dünyanın birçok yerinde yeni bir dil öğrenmek ihtiyaç haline gelmiştir. Diğer taraftan bu durum insanların Türkçeye olan ilgisini de arttırmıştır. İletişimde, özellikle öğrenciler kendilerini ifade edebilmek ve buldukları ülkede eğitim hayatı başta olmak üzere sosyal hayatlarını da sürdürebilmek için dile ihtiyaç duymaktadırlar. Bunun üzerine son yıllarda yabancılara Türkçe öğretimi alanına ilgi oldukça artmaya başlamıştır.

İnsanlar günlük hayatta işlerini kolaylaştırabilmek ve bildiklerini karşı tarafa aktarabilmek için kelime bilgisine ihtiyaç duyarlar. Bu durum gerek anadilde gerekse yabancı dil öğrenirken her zaman karşımıza çıkan önceliklerdendir. Çünkü insanlar her alanda kelimeye ihtiyaç duymakta ve onunla ifadelerini üretebilmektedir. Bunun için dil öğretiminde de en önemli çalışmalardan biri kelime hazinesini belirli bir seviyeye ulaştırmak olmalıdır. Yabancılara Türkçe öğretimi programının genel amaçlarından olan “Türkçe söz varlığını en iyi düzeye ulaştırıp, zenginleşmesine fayda sağlamak ifadesi” durumun önemini göstermektedir. .

Kelimeler dilin en küçük yapıtaşdır. Dil öğretimi kelime öğretimi ile başlar. Bu nedenle burada kullanılacak sözlüklerin de önemi büyüktür. Çünkü sözlük kullanımı dil öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Kelime hazinesini geliştirmek için

kullanılan bu kaynak özellikle yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için önemlidir. Genellikle kelime hazinesini geliştirmek öğretmenler için öğrencinin bireysel çabasını bırakılmıştır. Gerek anadilde gerekse ikinci dilde bu alan üzerine gerekli çalışmalar öğretmenler tarafından yapılmalıdır.

Bu bağlamda yabancılar Türkçe öğretiminde kelime öğretimi, üzerinde önemle durulması gereken alanlardan biridir. Çünkü kelime bilgisi öğrencinin dört temel beceri ile etkileşim içinde olduğu alandır. Öğrenci gerek okuduğunu anlamada gerek konuşma sırasında kelimeye her zaman ihtiyaç duymaktadır. Bir dili öğrenmeye başlamak o dilin kelime bilgisini öğrenmekle başlar. Bir kelimenin her anlamını bilmek becerilerimizi geliştirme kapsamında yeterli değildir. Kelime hazinesini zenginleştirmek ve bu hazineyi dil becerilerinde kullanmak da önemlidir.

Yabancı dil öğretiminde kelime bilgisinin önemini Nation (2001: 362), “Kelime bilgisi yabancı dil öğretiminde amaç değil dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerisinin gelişmesini sağlayan araçtır.” şeklinde ifade etmektedir. Gass (1999: 325) da yeni bir dil öğrenmenin yeni kelimeler öğrenme anlamına geldiğini söyler. Bu sebeple dil öğretiminde kelimeler dili öğrenme aşamasında birbirine bağlıdır, diye söyleyebiliriz.

Kelime dilin anlamlı en küçük ögesidir. Bu sebeple kelime öğretimi sadece ders ile sınırlı değildir. İçinde bulunulan sosyal ortamdan da etkilenmektedir. Ne kadar çok kelime bilirsek o kadar çok karşımızdakini anlarız ve kendimizi anlatırız. Bu bağlamda dil öğretiminde kelime bilgisi öğretiminin üzerinde durmak dil bilgisi öğretiminden önce gelir. Özellikle temel seviyede dil öğretimi yapılırken öğrencilere kalıplaşmış kelimelerden başlayarak dil öğretimi yapılır. Örneğin, “*Merhaba, Geçmiş Olsun, Kolay Gelsin* vb. gibi. Burada amaç iletişimi kolaylaştırmak ve aynı zamanda kültür unsurlarına yer vermektir. Peare’a (2007) göre “sözcükler ve dil bilgisi kuralları birbirine bağımlıdır, hatta bazı sözcüklerin kendi grameri olduğunu söylemek mümkündür. (örneğin yumurta yumurtladı, dileğimi diledim gibi) bu bağlamda her sözcüğün kendine özgü dil bilgisi kuralı vardır ve bu kurallar ile birlikte anlamlı ve dil bilgisi açısından doğru cümleler kurulabilir (Kaya, 2021).

Kelime bilgisi okuduğumuz metinleri anlamada da bize yardımcı olmaktadır. Bu sebeple metnin içinde bulunan kelimelerin anlamını bilmek o metnin anlaşılabilirliğine doğrudan etki etmektedir. Hu ve Nation (2000),(aktaran Göçen ve Okur, 2018) bir metinde bilinmeyen kelimelerin oranı %20'yi bulduğunda metnin yeterince anlaşılabilir olmayacağını, %10 oranında ise kısmen anlaşılacağını, %5 oranında göreceli olarak anlaşılabilir sayılabileceğini saptamıştır. Bir metnin anlaşılması için metindeki kelimelerin %98 oranında bilinmesi gerektiği, başka bir ifadeyle bilinmeyen kelime oranının en çok %2 olması gerektiği hususunda Hu ve Nation (2000), Stæhr (2008, s. 140), Laufer ve Ravenhorst-Kalovski (2010, s. 26) ve Kurnia (2003) birleşmektedir.

Yabancılara Türkçeyi öğretirken kullanılan materyallerde seviyelere ve derste kullanılan kitapların içindeki konulara göre kelimelerin belirlenmesi, farklı kelimelerin öğretilmesi için bir yön oluşturabilir. Çünkü sadece metinler ile verilen kelimeler kelime hazinesini zenginleştirmek için yeterli olmayabilir.

Öğrenci dil bilgisinde ve sesletim alanında yeterli düzeye sahip olsa da kelime bilgisi yönünden eksik ise konuşma dili yarım kalır, yazma becerisi yarım kalır, okuduğunu anlama alanında okuma becerisi yarım kalır ve konuşulanlara dinleme alanında da dinleme becerisi yarım kalır. Kelime bilmek her konu hakkında çağrışım yapmayı kolaylaştırır. Karadağ, (2011, s. 195) sözlüğün bir başvuru kitabı olduğunu şu şekilde açıklamıştır. “Bir başvuru kitabı olarak, özellikle anlama becerilerinin kullanılmasında karşılıklı anlaşmaya dayanan bir eğitim ortamı oluşturur. Öğrenciler için dinleme ve okuma sırasında karşılaşılan ve anlamı çözülemeyen sözler için sözlüğe başvurmak, geçerli ve güvenilir bir yoldur. Anlatma becerilerinin kullanılmasında ise sözlükler öğrenciye, aktarılacak anlamın karşılığının doğrulanması, doğru yazım ve söyleyişe dair bilgi kaynağı olarak rehberlik etmektedir.”

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hedef dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin öğrencilere kazandırılmasıdır. Fakat bu becerileri öğrenciye kazandırabilmek için öncelikle bazı ön öğrenmelere ihtiyaç vardır. Budak (2000, s. 19), bunlardan birisinin kelime bilgisinin geliştirilmesi olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle “Sözcük öğretimi, öğrencilerin dört temel beceriyi tam ve eksiksiz olarak kullanabilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır” (Büyükkız, 2013, s.

149). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde kelime hazinesinin zenginleşmesi karşılıklı anlaşmanın oluşabilmesi açısından önemlidir. Onların gerek akademik başarılarının artmasında gerekse sosyal/günlük hayatta etkin olabilmeleri kelimenin varlığı ile ilgilidir. Özbay'a göre bu durumda dikkat edilmesi gereken ise kelimenin tüm boyutları ile verilmesidir. Ona göre, kelime bilgisi; derinlik (kelimelerin çeşitli anlamlarını bilmek), genişlik (çeşitli konularda kelimeler bilmek), ağırlık (bir konuda oldukça çok kelime bilmek) olmak üzere üç boyutta tanımlanmaktadır (Göğüş, 1978: aktaran Akyol, 1997, s. 23). Bu durum özellikle yazma ve konuşma becerisinin gelişmesinde etkilidir. Burada derinlik boyutu geri planda kalmıştır. Bu sebeple öğrencinin seviyesine göre bağlam ile birlikte kelimenin her anlamını yorumlayacağı materyale sahip olması önemlidir.

Dil öğretimi yapılırken genellikle dil bilgisi öğretimi ilk hedef olarak gösterilmektedir. Bundan dolayı kelime öğretimi geri planda kalmıştır. Kelimeler, dil bilgisi kuralları gibi dilin temel taşlarıdır. Kelime öğretiminin dil öğretiminde bahsedilen önemi göz ardı edilmemelidir. Öğretilecek kelimelerin, sözlükteki sesletimi ve dil bilgisi yapısı üzerinde özellikle durulmalıdır (Demirezen, 1983, s. 381). Bu sebeple kelime öğretimi bu denli önemliyken, Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken en az dil bilgisi kadar kelime öğretiminin de üzerinde durulmalıdır.

1.2. SÖZLÜKLERİN DİL ÖĞRETİMİNDEKİ YERİ

Sözlük; bir dilin bütün veya belli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre alarak tanımlarını yapan, açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eserler olarak tanımlanmaktadır (TDK). Aksan (2003) ise sözlüğü bir dilin söz varlığını söyleyiş biçimleriyle, yazımlarıyla veren, bağımsız biçimbirimleri temel olarak bunların başka öğelerle kurdukları ilişkiyi ve ürettikleri anlamları, değişik kullanımları gösteren bir söz varlığı kitabı olarak tanımlamaktadır (s. 75).

Bir dili konuşmak ve öğrenmek için önemli olan öge söz varlığına sahip olmaktır. Söz varlığını geliştirmek için de kullanılan materyaller arasında sözlük ilk sıradadır. Hedef dili öğrenen öğrenciler sözlük kullanımında hem dillerini geliştirir; hem de dört temel beceriyi etkin şekilde kullanmayı öğrenirler. Bu sebeple dil öğretiminde sözlük önemli kaynaklardan biridir.

İkinci bir dili öğrenmek çoğu zaman öğrencilere uzun ve karmaşık gelmektedir. Yeni bir dil öğrenmek dilin hem kültürünü hem de yeni bir düşünme üslubunu öğrenmeyi gerektirir. Dili öğrenirken tamamen onunla içi içe olmak gerekir. Bu durum bazen kendi kendine dili öğrenme şeklinde de ortaya çıkabilir; anlamlı bir şekilde dili öğrenmek için farklı kültürlere yolculuk yapma şeklinde de olabilir. Burada önemli olan materyallerin öğrencinin ihtiyaçlarını karşılamaıdır. Sözlük kullanımı bu aşamada değerlidir. Çünkü yeni bir dili öğrenmeye çalışan her öğrenci kitaplardan önce sözlüğe bakma ihtiyacı hisseder. Türkçe öğrenen yabancıların sözlük kullanma durumlarına ilişkin bir çalışmada *öğrencilerin sözlük kullanma oranlarının yüksek, sözlüğe karşı tutumun ise olumlu* olduğu görülmüştür (Özby ve Melanlıoğlu, 2013, s. 17) Bu duruma göre sözlüklerin içeriği de önemlidir. İkinci dil öğreniminde seviyelere göre hazırlanmış sözlükler onlar için iyi bir kaynak olacaktır. Ayrıca dil öğretiminde sözlüklerin içerisinde verilen kelimeler salt hali dışında dil bilgisi kuralları içerisindeki kullanımının verilmesinin de göz ardı edilmemesi gerekir. Çünkü orada bireysel öğrenme yapan öğrenciye seviyelerine göre dilin kurallarını hissettirmek gerekir. Bu bağlamda oluşturulacak sözlükler dil bilgisi konusunda öğrencilere destek niteliğinde olmalıdır. Çünkü sözlükler yalnızca kelime hazinesine katkı sağlamayacak, ayrıca dil öğrenimini de daha kolay bir hale getirecektir. Sözlüklerin etkin kullanımı bu açıdan da önemlidir. Bu sebeple Türkçe öğrenen öğrencilerin sözlük kullanarak dili öğrenmeleri içinde buldukları kültür hakkında da bilgi sahibi olmalarına imkân sağlamaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde nasıl ki söz varlığına sahip olmak önemliyse dili öğretirken başvurduğumuz kaynaklar da o kadar önemlidir. Onların seviyelerine uygun şekilde hazırlanmış materyaller öğrenciler için dili kullanma noktasında faydalı olacaktır. Bu aşamada yabancı dil olarak Türkçeyi başarılı bir şekilde öğretirken Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesine ihtiyaç duymaktayız. Bu çerçeve metninde sözlükler bu sınıflandırmalar içerisinde olmalıdır. *Dil düzeyleri, söz varlığındaki sözcüklerin kullanım sıklıkları, sözcüklerin dil bilgisel kategorileri, sesletim özellikleri, yazım biçimleri*. Bu özelliklere sahip sözlüklerin oluşturulması öğrencilerin gerek okul hayatında gerekse günlük hayatta dili öğrenme aşamasında motivasyonlarını arttıracak ve dili öğrenmelerine destek olacaktır.

Eğitim psikolojisinde uzmanlar uzun zamandan bu yana dil öğreniminin görsellerle desteklenmesi için gerekli bilgileri eğitimcilerle paylaşmaktadırlar. Bir sözcüğü bir görsel ile birlikte görmek, o szcğye tek başına tanımla ifade edilen şekilde görmekten daha çok hafızada kalmaktadır. Eğer amaç, sözlükten sadece anlam bakıp öğrenmekten öte, bu sözcüklerin anlamlarını daha iyi hafızaya yerleştirmeye katkı sağlamak ve akılda kalmasını kolaylaştırmak ise sözcükleri görseller ile birleştirmek, başarı düzeyini artırmada oldukça etkili bir yöntem olabilmektedir. Çünkü görseller öğrenciyi daha hızlı ve direkt etkiler. Bu şekilde sözcükler görseller ile algılanır ve daha etkili bir biçimde akılda kalır. Diğer yandan, görseller kelimelerin anlamlandırılmasında destekleyici unsurlardır. Öğrenciler görseller ve kelimeler arasında bağ kurar ve o kelimeler hakkında daha çok bilgi sahibi olurlar. Ayrıca görseller öğrencilere duygusal seviyede de hitap ederler. Çünkü ilgilerini eker, motivasyonlarını arttırır ve yazılı metinden çok daha fazla etki bırakır. Kelime ile birlikte verilen bu görseller eğlenceli araçlardır. Öğrenmeyi eğlenceli hale getirir ve öğrenme rerinde istek uyandırır.

2.3. SÖZLÜKLERİN KELİME ğRETİMİNDEKİ YERİ

Türkçe Sözlükte kelime, “anlamı olan ses veya ses birliği, söz, sözcük (Büyük Türkçe Sözlük, s. 2053).” olarak tanımlanır. Oxford dictionary de ise “bir ya da birden çok heceden oluşan, belli bir anlamı olan, tümce kurmaya yarayan ve tümce kuruluşunda özel görevi olan dil öğesi.” şeklinde ifade edilir.

Lewis (1993, s. 89)’e göre “sözcükler dilin çekirdeği ya da kalbidir”. Kelime olmadan dil bilgisi bir şey ifade etmez. Dil bilgisi her ne kadar kelimeleri bir araya getirirse de anlam açısından önemli olan kısım kelimedede saklıdır. Bu sebeple kelimeleri kullanarak birçok şeyi anlatırken yalnızca dil bilgisi kullanılarak bir şeyleri ifade etmek mümkün olmamaktadır.

Karadüz (2009) ise sözlükleri “milletlerin belleğini gğl ve zinde kılan eserler” olarak nitelendirmiştir. Bu durum sözlüklerin kelime ğretiminde başvurulması gereken doğru materyallerden biri olduğunu göstermektedir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken ilk söylediğimiz kelimelerden birisi tanışma kelimesi

olan “*merhaba*” dır. Temel seviyede öğrenilen bu kelimenin arkasından birçok kalıplaşmış yeni tanışma cümleleri de öğretilir. Öğrenciler her defasında yeni kelimelerle karşı karşıya kalır. Bu kelimeleri öğretmene sormak yerine kendi dillerine ait sözlüklere bakarak öğrenmek isteyebilirler. Bu sebeple öğrencilere sözlük kullanma alışkanlığı temel seviyeden itibaren kazandırılmalıdır. Diğer bir ifadeyle, Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen öğrenciler dinlerken veya okurken farklı birçok kelime ile karşı karşıya gelebilir. Bununla beraber yazma ve konuşma yoluyla da düşüncelerini aktarmak isterken kelimeleri bulmakta güçlük çekebilirler. Bu sebeple ders dışı faaliyetlerde başka bir ifadeyle günlük hayatlarında sözlüğe bakma ihtiyacı hissedebilirler. Özbay ve Melanlıoğlu'nun (2013, s. 18) yaptığı bir çalışmada “Zamanım olduğunda sözlüğümü karıştırarak yeni kelimeler öğrenirim.” İfadesi bu durumu karşılamaktadır. Bu durumda Türkçeyi yeni öğrenen öğrencilere yeni kelime öğretimi yapılırken o kelimenin anlamını, kullanımının nasıl olduğunu ve kökeni hakkında bilgi vermek gerekir. Çünkü öğrenciler yalnızca okul içerisinde değil, okul dışında da sözlükleri kullanabilmektedirler.

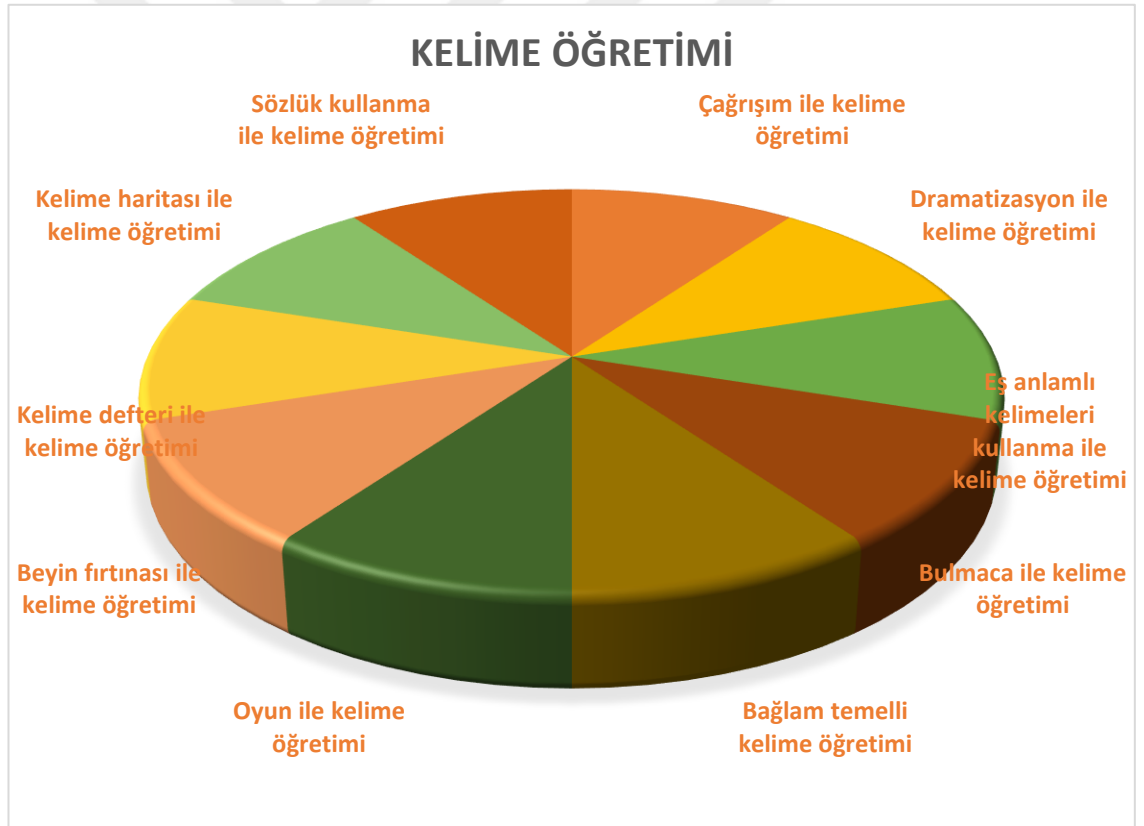
Yeni bir dil öğrenen her öğrenci bir kelimeyi tam anlamıyla bilebilmesi için onun nasıl yazıldığını, telaffuz edildiğini, ek ve köklerini, nerede, ne zaman, nasıl ve ne sıklıkla kullanıldığını bilmesi gerekir. Kelime hazinesinin oluşması doğrudan ve dolaylı olarak dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Bu şekliyle kelime hazinesi dil becerileri arasında da bir köprü vazifesi görmektedir (Memiş, 2018, s. 1280)

Dil öğretimde kelimeler okuma ve dinleme becerileri ile öğrenilir; konuşma ve yazma becerileri ise öğrenilen kelimeleri karşı tarafa aktarma yoludur. Bu nedenle dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak gruplandırılan dört temel dil becerisinin etkin kullanımı için iyi bir sözcük bilgisi dağarcığına ihtiyaç vardır (Nation (1990; aktaran Sarıgül, 2017). Sözcük dağarcığı zengin olan öğrencilerin diğer alanlarda da başarılı olacağı bilinmektedir. Bu sebeple ikinci dilde kelime öğretimi yapılırken sözlüklerin yeri büyüktür. Çünkü öğrenci orada kelimenin birçok farklı tanımını görmektedir. Bununla birlikte sözcüklerin öğretilmesinde onlara ait resimlerin/görsellerin de gösterilmesi/sözlükte bulundurulması sözcük öğretimini kolaylaştıracaktır. Öğrenciler bu sayede kelimeyi zihninde canlandırarak ve ezberlemeden hafızaya almış olacaktır. Göğüş'ün (1978) de ifade ettiği gibi

“Sözcükler sözlüğün içerisinde açıklanırken sözcüğün bildirdiği varlığın gösterilmesi varsa resmiyle ya da görseliyle tanıtılması, eş veya zıt anlamının verilmesi önemlidir” (Göğüş 1978, , aktaran Göçer, 2009, s. 1043).

Türkçeyi yeni öğrenen öğrenciler bilmedikleri kelimeler ile karşılaşınca o kelimeleri öğrenmek için ilk olarak sözlüğe bakarlar. Bununla birlikte kelimelerin yazılışını ve varsa resim/görselini de görmek için sözlüğe ihtiyaç duyarlar. Bir yabancı dili konuşmanın ön şartı o dile ait yeterince kelimeyi biliyor olmaktan geçmektedir.

Bitir 2017’de yaptığı bir çalışmada sık kullanılan kelime öğretim tekniklerinden bahsetmiş ve onları şu gruplara göre sıralamıştır (Bitir, 2017, s. 23-31).

Şekil 1 Sık Kullanılan Kelime Öğretim Teknikleri

Öğrencilere kelime öğretimi yaparken tek bir teknikten faydalanmak hatalı olabilir. Her kelimenin öğretim tekniği aynı olmamalıdır. Çünkü bazı kelimeler bağlam içinde verilirken bazı kelimeleri de diğer öğretim yöntemlerini kullanarak öğretilmektedir. Fakat bunlar görsel sözlükte kelimelerin resimlerini görmek gibi zihinde kalıcılık oluşturmaz. Görsel sözlüklerde resim ile beraber cümle içi kullanımları da verilebilir. Bununla birlikte kelimenin eş anlam veya zıt anlamları da verilebilir. Böylece öğrenci burada görseli ile birlikte verilen kelimeyi hafızasında daha kalıcı hale getirmiş olur. Ayrıca soyut kelimelerin öğretiminde de görsel kullanmak yabancılara Türkçe kelime öğretiminde oldukça önemlidir.

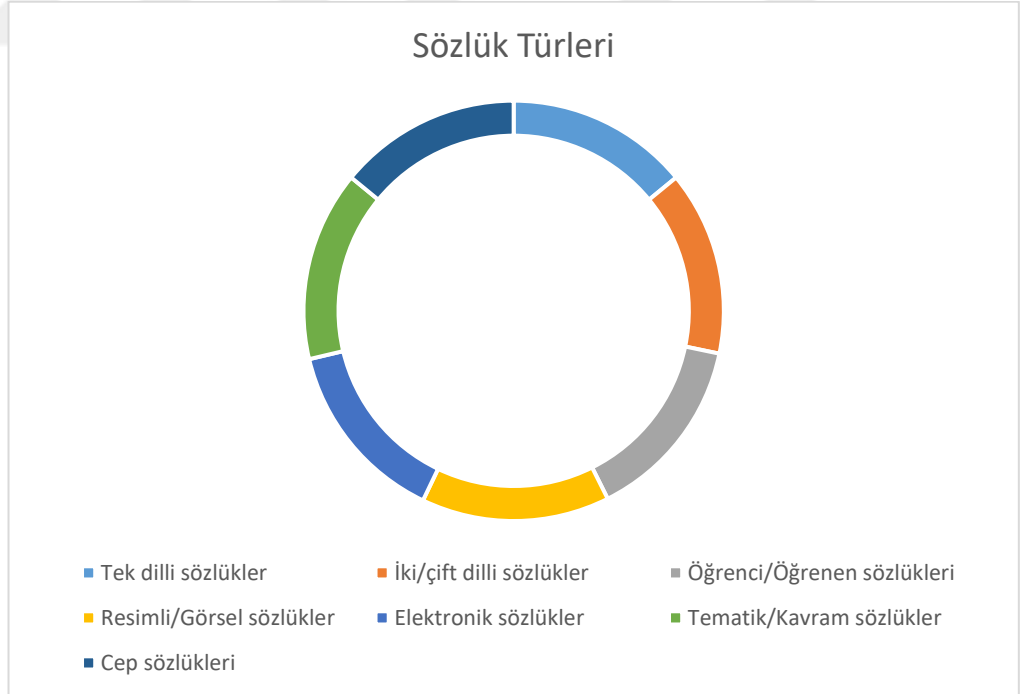
Diğer yandan ikinci dil olarak dil bilgisi öğretimi yapılırken kelime öğretiminin öğrencinin zihninde oturması için zaman ve bağlam önemlidir. Burada öğrenci çokça dilin etkisinde kalmalıdır. Bu sebeple sadece dil bilgisi öğrenmek dili öğrenme aşamasında ihtiyacımız olanın bir kısmını karşılamaktadır. Çünkü öncelikle A1 ve A2 seviyesinde kalıplaşmış ifadeler, kelimeler ve sonrasında da dil bilgisi gelmektedir. Birçok dilbilimci bunu şu şekilde açıklar: “Dil bilgisi aslında toplama ve düzenleme aracıdır”. Fakat burada bir şeyleri toplayabilmek için önce o şeyin olması gerekir. Bu nedenle dil bilgisi öğretimi yapılırken öncelikle kelime öğretimi ile başlamak dil öğretiminde önemli bir basamak olacaktır.

Ayrıca temel seviyede kelime öğretimi yapılırken ihtiyaçlar iyi belirlenmelidir. Oluşturulacak sözlüklerde kelimelerin sıklık sıralarının doğru seçilmesi gerekir. Temel dil seviyesindeki yabancılara dil öğretimini destekleyecek olan bu sözlüklerde eğer temalar üzerinden gidilecekse bu temaların iyi belirlenmiş olması gerekir. Çünkü A1 ve A2’de daha çok basit ve kalıplaşmış ifadelerden faydalanılmaktadır. Bu açıdan temalar üzerine hazırlanacak sözlüklerin içeriğinde bu çerçevenin olması dilin rahat aktarılmasında fayda sağlayacaktır. “Dil, zamirler, aile, ev eşyaları, aza adları, sayılar, yolculuk, beslenme, gök, yer, iklim, din, ulaşım, sağlık, hukuk, görüşme (tanışma, telefon, yazışma), gelenek, bildirişim, askerlik, güvenlik, bitkiler, hayvanlar, meslekler (tarım, okuma-yazma, biçki-dikiş, gemicilik, marangozluk, musiki, madencilik, diplomasi, tababet (hekimlik), alışveriş, dil ve edebiyat gibi), ihtiyaç eylemleri gibi başlıklarda kümelenendirilen kırk kelimelik bütünlüklerle belletilir (Pala, 1994, s. 253-254).” Ayrıca bunlara ek olarak acil durumlar teması da eklenebilir.

Meslek adlarıyla çağrışımsal olarak ilişkili olan kelimeler de hangi meslek adı veriliyorsa beraberinde verilebilir: pilot (uç-, kaptan, uçak, şapka, hava alanı, hava limanı), doktor (muayene et-, hastane, önlük), fırıncı (piş-, ekmek, pasta, tatlı, fırın), manav (sat-, meyve, sebze, dükkân), kasap (sat-, kes-, et, tavuk, dükkân), ressam (resim yap-, resim çiz-, resim, sergi), öğretmen (anlat-, öğret-, tahta, kitap, sınıf).

1.3. SÖZLÜK TÜRLERİ

Görsel- İşitsel materyaller içerisinde yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak sözlükler farklı dilbilimciler tarafından sınıflandırılmıştır. Çünkü sözlükler her ne kadar bilmediğimiz bir kelimenin anlamını öğrenmek için başvurduğumuz bir kaynak olsa da kullanım ve yapılarına göre birden çok gruba ayrılmaktadır. Örneğin, Kaalep ve Mikke (2008), öğrencilerin yabancı dil öğrenme gereksinimlerine göre sözlükleri *tek dilli, iki/çift dilli ya da çok dilli* olarak tanımlamaktadır. Poole ve Wools (2009) ise sözlükleri yedi türe ayırır: (aktaran Tüm, 2017: s. 257).

Şekil 2 Sözlük türleri

Yukarıda gösterilen sözlük türlerini tek tek inceleyerek araştırmanın konusu ile ilgili olan sözlük türlerine daha ayrıntılı yer vermek yeterli olacaktır.

1.3.1. Tek dilli sözlükler:

Tek dilli sözlük; baş kelimelerin, tanımların ve örneklerin hedef dilde verildiği sözlüklerdir (Richards ve Schmidt, 2010, s. 374). Anadilini konuşan kişiler için daha kolay kullanılan tek dilli sözlükler yabancı öğrenciler için çok daha karmaşıktır ve anlamayı zorlaştırabilir (Ptaszynski, 2010). Yabancı dil öğrenenlerinin sözlük kullanım eğilimleri incelendiğinde, özel bir yönlendirme olmadığı sürece tek dilli sözlükler yerine iki dilli sözlükleri kullanma eğiliminde oldukları görülmektedir (İbe Akcan, 2015, s. 76).

1.3.2. İki/Çift dilli sözlükler:

İkinci dil öğreniminde ve çevirilerde ihtiyacın daha çok iki dilli sözlüklerle karşılandığı, tek dilli sözlüklere ise çeviri sırasında iki dilli sözlüklerin yeterli olmadığı durumlarda öğrenimde ise belirli bir yeterlilik düzeyine eriştikten sonra başvurulduğu görülmektedir (Bingol, 2006, s. 3).

1.3.3. Öğrenci (Öğrenen) sözlükleri:

Dilbilimcilerin yazdığı, yabancı dil öğrenmek isteyenlere yardımcı olma gayesi taşıyan basit tanımlamaların yapıldığı ve herkesin kullandığı küçük kelimeleri barındıran, zihinde kültürel çağrışımlar oluşturan sözlüklerdir (Poole & Woods, 2009), (aktaran Tüm, 2017: s. 257). Bu sözlükler okul sözlüklerine benzese de bu kavram alan yazında genelde ikinci dil ya da yabancı dil öğrenen öğrencilere yönelik sözlükler şeklinde kullanılmaktadır. Bu sözlükler birden çok dilli olabilir.

Golynskaia, öğrenci sözlüğü hazırlanırken uyulması gereken temel ilkeleri şöyle derlemiştir:

1. Öğrenen sözlüklerinin en önemli ilkelerinden biri, öğrenenlerin psikolojik özelliklerine, yaşlarına, bilgi düzeyi ve öğrenim aşamalarına tamamen uygun olması gerekesidir. Dolayısıyla öğrenen sözlüklerinin hedef kullanıcılarının bilimsel olarak tespit edilmesi şarttır.

2. Öğrenen sözlüklerinin hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise materyallerin kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru bir sıra takip etmesidir.

3. Öğrenen sözlükleri bir sistem oluşturmalıdır. Sözlükler sistemi, belli bir dil birimleri kitlesinin farklı acılardan betimlenmesini sağlayan farklı türlere ve/veya aynı türe ait sözlüklerin bütünüdür. Bir sisteme ait sözlükler farklı öğrenim seviyelerine göre yapılandırılmalıdır. Seviye yükseldikçe madde başı sözcükler hakkında verilen bilgilerin miktarı artmalı, ayrıca bu bilgilerin sunuluş şekli de değişmelidir.

4. Sözlük bilimsel sistemin bir parçası olmasının yanı sıra her sözlük başlı başına bir sistemdir. Sözlüğün bu özelliği, dil birimlerinin sunuluş şeklinde bütünlük ve tutarlılığın sağlanmasını bir zorunluluk haline getirmektedir.

5. Dil-söylem bakımından değerlendirilecek olursa, öğrenen sözlükbiliminin ilgi çekici bir özelliği ortaya çıkacaktır: Öğrenen sözlüğü, dilin öğretici modelini yaratarak öğrencilere ileride bilişsel, iletişimsel vb. amaçlarla kullanacakları söylemin kapısını açmaktadır.

6. Öğrenen sözlükleri; tüm dil becerilerinin öğretim özellikleriyle kullanıcıların algısal ve üretimsel gereksinimleri hesaba katılarak oluşturulmalıdır.

7. Öğrenen sözlüğüne dâhil edilecek dil birimlerinin seçimi belli ölçütlere dayandırılmalıdır. Bu ölçütlerin basında dil birimlerinin kullanım sıklığı ile öğrencilerin gereksinimleri gelmektedir. Çünkü dil öğrenme sürecinde, kullanım sıklığı nispeten az olan sözcüklere de ihtiyaç duyulabilmektedir.

8. Öğrenen sözlüklerinin makro yapısı da kullanıcı dostu olmalıdır. Sözlük, çetrefilli dil öğrenimi yolunda öğrencilere engel yaratmak yerine önlerindeki engelleri kaldırmaya yardım etmelidir (Golynskaia, 2017, s. 11-12).

1.3.4. Resimli sözlükler:

Yeni bir yabancı dil öğrenmeye başlayanlar için sözcüklerin görsellerle desteklenmesiyle anlamının daha kalıcı olarak öğretilmesini sağlarlar (Gumkowska, 2008). Görsel hafızası güçlü öğrenciler için yararlı olan bu sözlüklerde görseller özellikle vurgulanır ve sözcüklerin gerçek yaşamda yer alan resimlerle

ilişkilendirildiğinde daha iyi hatırlanacakları iddia edilir (Underwood, 1989: aktaran Lew & Doroszevska, 2009: 241). Temel seviyedeki (A1-A2) öğrencilerin kültürlerarası farklılıklardan kaynaklı adlandırmalarda yararlı olduğu söylenebilir. Yapılan bir çalışmada öğrencilerin resimli sözlük sayesinde Türkçe kelimeleri daha iyi öğrendiği belirtilmiştir. Bazı katılımcılar kelimeleri daha kolay bir şekilde tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Bir katılımcı da bilinmeyen kelimeleri hatırladığını ve resimleriyle birlikte aklında tuttuğunu belirtmiştir (Tüm, 2017, s. 260).

Görsel (resimli) sözlükler, bir kelimenin anlamını imge kullanarak görselleştirmektedirler. Bu sözlüklerde konuların, kavramların ve kelimelerin net olarak anlaşılabilmesi için sistemli bir şekilde ortaya konulmuş görsellerin önemi büyüktür. Burada sözlük resimleme illüstrasyonlarının etkili ve nitelikli olması için hedef kitlenin kimler veya hangi grup olduğu iyi bilinmelidir. Örneğin bir görsel sözlük resimlemesinde kelimenin hedef kitleye göre seçilmesi kullanan kişi için avantaj sağlayıp öğrenmeyi kolaylaştıracaktır. Yabancılara Türkçe öğretimi yapılırken çoğu zaman renkli, taşınması kolay olan bu sözlükleri kullanmak ikinci dil öğrenimi için avantaj konumundadır. İkinci dil öğretiminde Türkiye’de bu sözlüklerin yaygın bir şekilde kullanımı henüz yoktur. Genellikle alt yaş gruplarına göre hazırlanan ve kullanılan sözlükler bulunmaktadır. Resim bakımından zengin olan sözlükler etkili ve kalıcı öğrenmeyi desteklemektedir. Tanınmayan bir bitkinin, hayvanın veya bir nesnenin, teknolojik araç ve gereçlerin, renklerin öğretilmesinde resimler zorunlu olarak ihtiyaç duyulan öğrenme nesnelere” (Karadüz 2009: s. 646). Bu sebeple bu sözlükler ikinci dil öğreniminin her seviyesinde yaygın bir şekilde kullanılmalıdır.

1.3.5. Elektronik/Online/Çevrimiçi sözlükler:

Elektronik ortamda verileri sunan sözlüklerdir. Son yıllarda web sözlükleri ve çeşitli mobil araçlarda internet bağlantısı ile ya da internet bağlantısı olmadan kullanılabilen sözlük uygulamaları da bu alanda öne çıkmaktadır. Elektronik sözlüklerin birçoğu basılı sözlüklerin elektronik ortamdaki bir kopyası (İbe Akcan, 2015, s. 59) olsa bile dilde gerçekleşen gelişmeleri, yeni kelimeleri basılı olan sözlüklerden daha önce bu sözlükler içerisinde görmek mümkündür. Ayrıca bu sözlüklerde şu anki durum elektronik çeviri üzerinedir. Bu uygulama sayesinde metin üzerinde seçilen kelimenin üzerine gelip kelimenin anlamını ve birlikte kullanılan

kelimeler ile ne anlama geldiğine yer verilmektedir. Elektronik sözlüklerin sunduğu bilgiye ulaşım kolaylığı, kelimenin telaffuzunu dinleyebilme, kelimenin anlamını eşdizimlilik ilişkileri içinde görebilme, kelimenin içinde geçtiği görsel ya da işitsel bir metne hızlıca ulaşabilme gibi olanaklar sözlüğün kullanımı açısından olumludur. Özellikle öğrencilerin elinin altında olan mobil araçlar sayesinde bu sözlüklere eğilim gün geçtikçe artmaktadır.

1.3.6. Tematik (Kavram) sözlükler:

Türkçe sözlükçülük tarihinde ilk tematik sözlük olarak yer alan ve Zemahşerî (ö. 538/1144) tarafından yazılan Mukaddimetü'l-Edeb sözlüğüdür. İçerisinde şu konulara ait kelimeler bulunmaktadır. Zaman kavramları, gökyüzü, yeryüzü, madenler, yollar ve yolculuklar, su ve sulara yaşayan varlıklar, bitkiler, çiçekler, tarım, meyve ve sebzeler, yerleşim birimleri, canlı varlıklar ve çeşitli soyut kavramlar, dinî terimler, zanaatlar, meslekler ve bunlarla ilgili aletler, eczane ve bakkaliye nesnelere, yemekler, giyim kuşam, sayılar, at ve silâhlar, evcil ve yabani hayvanlar, kuşlar, renk isimleri. Zamirler, zarflar, ünlemler ve diğer bazı gramer unsurları da bu bölümlerde incelenmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde seviyelere göre hazırlanmış kitaplarda anlatılacak konular belirli temalar çerçevesinde işlenmektedir. Bazı ders kitaplarında da ünitenin başında ya da sonunda öğretilmesi planlanan kelime listeleri verilmektedir. İkinci dil ya da yabancı dil öğrenen öğrenci sık kullanılan 2000-3000 kelimeyi öğrendiği zaman dil öğrenme amacındaki alanına yoğunlaşmalıdır.

Bu sözlükler ikinci dil öğrenen öğrenciler için öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla temalarla ilgili kelimeleri bir arada sunmaktadır. Ayrıca sözlüğün sonunda da kelimeleri alfabetik bir dizin ile vermektedirler.

Kelimeleri öğrenirken onların birbiri arasında bağ kurmak öğrencinin kelimeyi doğru yerde kullanma becerisini artırır. Bu şekilde kelimenin akılda kalıcılığı da yüksek olur. Özellikle dil öğretme amacıyla hazırlanan sözlüklerde tematik bir gruplama yapmak faydalı olabilir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğretme amacıyla hazırlanmış materyallerin içeriği tematik olarak sunulabilir. Bu durumda öğrenciler konu başlıklarını altında hangi

kelimeyi nerede, nasıl kullanacağını görebilir. Diğer yandan alfabetik olarak hazırlanmış sözlükler kelimeyi arama sırasında daha etkili olabilir. Temel seviyede Türkçe öğrenen öğrenciler için ilk aşamada hangi kelimenin hangi konu başlığı altında olduğu bilinemeyebilir.

Günümüzde Türkçe FEL, FunEasyLearn gibi uygulamalar elektronik ve tematik sözlüklere örnek olarak gösterilebilir.

1.3.7. Cep sözlükler:

Çeşitli boyut veya biçimiyle taşınması ve kullanımı kolay, ulaşılabilmesi zaman ve mekâna bağlı olmayan sözlüklerdir. Öğrencilerin istedikleri ortam ve durumlarda kullanabilmelerine olanak sağlar (Poole & Woods, 2009). Bu sözlükler her seviyeden yabancı dil öğrenen öğrenciler tarafından yaygın bir şekilde tercih edilebilir. Cep sözlük kullanımı tüm düzeylerde yabancı dil öğrencileri tarafından yaygın olarak kullanılabilir. Teknolojinin aktif bir şekilde hayatımıza girmesiyle birlikte bu sözlükler birçok kişi tarafından tercih edilmektedir.

Yapılan bazı araştırmalarda “Türkçe kelimeleri resimli sözlüklerden öğreniyorum” görsel araçlar kullanıldığında Türkçe kelimelerin daha kolay öğrenildiğini göstermektedir. Mesela öğrencilerin birçoğu bilmedikleri bir kelime ile karşılaştıklarında görsel yardımı ile o kelimeyi daha kolay tanıdıklarını belirtmektedirler. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğrenen birçok öğrenci Türkçe kelimeleri öğrenmekte zorlandıklarını ve bunun için farklı birçok sözlük kullandıklarını dile getirmektedirler. Bu bağlamda, yeni kelime öğrenmek sınırlı kelime hazinesine sahip olan öğrencilerde kelimenin tanımını anlamada zorluk çekmelerinin yadsınamaz bir gerçek olduğu bilinmektedir. Bu durum ancak çeşitli sözlükler kullanılarak aşılabilir olabilmektedir. Burada öğrenciler tarafından ilk zamanlar iki dilli veya çok dilli sözlükler kullanılsa da, bu durum yerini zamanla görsel ve elektronik sözlüklere bırakmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin birçoğu son zamanlarda elektronik sözlükleri basılı sözlüklere karşı daha çok tercih edebilmektedirler. Ayrıca bu sözlüklerin de diğer sözlüklere göre daha fazla faydalı olduğunu söylenebilir. Bu sebeple eğitimcilerin öğrencilerin seviyelerine uygun sözlükleri tercih etmelerine yardımcı olmalıdır. Diğer yandan önemli bir öğrenme aracı

olan ve yabancı dil olarak Türkçe öğrenmede sözlük kullanımının önemi vurgulanmalı ve bu ihtiyacın giderilmesi için gerekli çalışmalara yer verilmelidir. Ayrıca Türkçe öğretimi yapılan kurumlarda kelime çalışmalarına eterli önem verilmeli ve öğrencilerin bu materyallere rahat erişim sağlayabilmeleri için destek verilmelidir.

1.4. SÖZLÜK HAZIRLAMA İLKELERİ

Sözlükler bir dilin söz varlığıyla ilgili çeşitli açıklamalar ve örnekler içerdiğinden sürecin planlanması, verilerin toplanması ve düzenlenmesi, madde başı kelimelerin belirlenmesi, açıklanması, örneklendirilmesi, sıklık ve yaygınlık verileri, telaffuz bilgisi, tür bilgisi gibi sözlüğün hedef kitlesine bağlı olarak verilmesi gereken bilgilerin hazırlanması ve sözlüğün yazılması bir düşünsel arka plana, belirli bir yöntemle dayanmalıdır (Gökdayı, 2016, s. 46).

Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılacak bir sözlük her zaman erişimi kolay ve günlük yaşama uygun olmalıdır. Bu sözlükler hazırlanırken ihtiyaç analizinin iyi yapılması gerekir. Sözlük içerisinde yer alacak kelimeler seviyelere göre gruplandırılıp verilmelidir. Aksi halde sözlüklerin içerisinde bulunan kelimeleri anlamak zorlaşabilir. Örneğin, bir sözlük hazırlanırken hedef kitlenin kimler olacağı noktası önemlidir. Burada yanıt yaş, eğitim, meslek, hangi dile sahip olduğu vb. ilkeler dikkate alınarak verilmediler. Eğer hedef kitle, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen temel seviyede (A1-A2) üniversite öğrencileri ise teknik konuların yer almadığı, kalıp ifadelerin daha çok içinde yer aldığı, konuların alfabetik olarak değil, tema tema sınıflandırıldığı bir sözlük olması onlar için daha faydalı olacaktır. Fakat hedef kitle bir meslek dalında uzmanlık yapacak bir dil öğrencisi ise onların ihtiyaçlarına yönelik terimlere yer vermek daha uygun olacaktır.

Sözlüğün hedef kitlesi, amacı ve yöntemi; kapsayacağı zaman dilimi, dil coğrafyası ve içereceği söz varlığının çerçevesiyle birlikte sözlüğün boyutu belirlenmelidir (Basatemur, 2013, s. 7-9; E. Yılmaz, 2017, s. 11). Kelimelerin ifade edildiği bağlam açık bir dille anlatılmalıdır.

Sözlük kullanıcılarının talep ve ihtiyaçlarıyla ilgili olarak alanda yapılan modern araştırmalar, öğrenenlerin açıklama ve örneklere yer veren iki dilli sözlükleri tercih ettiğini göstermektedir (Karpova ve Kartashkova, 2009, s. 171).

Öğrenen sözlüklerinde örnekler ile birlikte dil bilgisi kullanımlarına da yer verilmektedir. Bu da öğrencilerin dil üretiminde daha verimli olmalarını sağlayabilir. Bu sayede sözlük kullanan birçok kullanıcı kelimenin yanında yer alan örneklerden kelimeyi daha iyi anlayabilmektedir.

Sözlük kullanan birçok kullanıcı, İngilizcenin konuşulduğu ülkelerde ortaya konulmuş modern sözlükler üzerinde yapılan araştırmalara göre genellikle farklı yaş grubuna sahip olmaları ve mensubu oldukları ülkelerin farklılık göstermesine rağmen bu kullanıcıların birçoğu resimleri ve diğer çizimleri sadece yeni kelimeler öğrenmek için değil ayrıca yeni sosyal çevrenin kültürel değerlerini öğrenmek içinde severek kullanmaktadır (Karpova ve Kartashkova, 2009, s. 176). Bu sebeple görseller ile desteklenen kelimeler, kelimenin anlaşılması ile beraber kültürün de taşıyıcısı konumundadır.

Burada sözlüğün hangi amaca yönelik ortaya konulacağı ve hedef kitlenin hangi seviyesine hitap edeceği belirlendikten sonra *sözlüğün kapsamı ne olacaktır* sorusuna da yer vermek gerekecektir. Hangi kelimelerin baş sözcük olarak verileceği, hangilerinin bir baş sözcüğün alt maddesi olarak verileceği, kelimenin hangi anlamlarının verileceği ve bunların sırasının ne olacağı, kökteş kelimelerin nasıl verileceği gibi hususlar bu aşamada kararlaştırılır (Nikeleko, 2007, s. 421– 423). Yalnız sınıflandırılarak hazırlanmış ikinci dil sözlüklerinde anlam bağlam ile beraber verilebilir. Görseller yardımı ile de bu durum desteklenir.

Bununla birlikte, eğitimde görsel bir materyal tasarlarken tasarımda kullanılacak olan öğeler önemlidir (Şekil 3).

Şekil 3 Eğitsel Materyallerde Görsel Tasarım

Eğitim amaçlı sözlük hazırlanırken her bir görsel yalnızca bir kavramı ifade etmelidir. Karışık oluşturulmuş görsellerden çok, basit öğeler kullanılmalıdır. Kelime ile verilen örnek cümleler de mümkün oldukça kısa olmalıdır.

Arka plan, resim, fotoğraf ve grafik kullanımı: Burada kullanılan görsellerin anlamsal boyutu resimlerin gerçekçilik oranından daha yüksek olmalıdır. Bununla beraber çizim, karikatür veya fotoğraf da kullanılabilir.

Metin kullanımı: Materyalde genellikle aynı yazı tipini kullanmak önemlidir. Bazı noktalara dikkat çekmek için kalın, renkli, italik ya da altı çizilebilir olarak kelime yazılabilir. Eğer sürekli vurgu yapılarak dikkat çekilmeye çalışılırsa bu durum beyni yorar ve önemli kısımların gözden kaçmasına sebep olur. Yazılar anlaşılabilir olmalıdır. İşaretlemelerde dikkat çekici unsurlar kullanılmalıdır.

Renk kullanımı: Materyal hazırlanırken sadece dikkat çekilecek unsurlar canlı renklere sahip olmalıdır. Görsellerde kullanılan renkler kısıtlı sayıda ve belirli bir temanın içinde verilmelidir.

Biçim: Materyalde kullanılacak görsel, sade ve minimalist biçimde tasarlanmalıdır. Sayfaya yatay konumlandırılmalı ve anlaşılabilir veya okunabilir olmalıdır.

Yukarıda verilen ilkelerden oluşturulan çerçeve ile hazırlanan görsel sözlük, daha dikkat çekici olacak ve eğitimde ulaşılmak istenene daha rahat ulaşılmasına yardımcı olabilecektir.

Diğer yandan sözlükler özellikle ikinci dil öğrencileri için başvuru kaynağıdır. Bu nedenle öğrenci sözlüğe başvurduğu zaman aradığı kelimenin anlamını tam ve net bir şekilde görmelidir. Bununla birlikte sözlüğün bu bilgileri eksiksiz bir biçimde verebilmesi için içeriğinin doğru hazırlanması gerekir. Öğrencinin anlayabileceği düzeyde açıklanmayan kelimeler ikinci dil öğrenen öğrencileri olumsuz etkiler. Bunun için sözlüklerin içeriği önemlidir.

Diğer bir ifadeyle, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin kullanacağı sözlükler derslerde ve günlük hayatta karşılaştıkları kelimelerin anlamalarını kolayca bulabilecek türde bir araç olmalıdır. Bunun sağlanabilmesi için de, öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve gereksinimlerine göre hareket edilmelidir. Ayrıca sözlük hazırlarken seviyeye yönelik sıklık çalışmalarından da faydalanılmalıdır. Diğer taraftan ihtiyaca net bir şekilde cevap verebilmesi için kullanılan ders kitaplarında kelimeler iyi analiz edilmeli ve hazırlama aşamasında bundan yararlanılmalıdır.

Bu yüzden kelimelerin görsel ve açıklamaları ikinci dil öğrenen öğrencilerin seviyeleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır. “Görsel ve açıklamaların seviyeye uygun ve net olması, kelimenin öğrencinin zihninde canlandırılmasını kolaylaştırır. Sözlük hazırlanırken öğrencilerin söz varlığı birikimlerinden, kelime sayısı bakımından ve cümle uzunluklarının ortalama değerlerinden hareket edilmelidir” (Karadağ, 2011, s. 203). Günlük yaşamda sık kullanılan örneklerin sözlüğün içinde yer alması yeni bir dil öğrenen öğrenciler için daha uygun olacaktır. Ayrıca verilen örnek cümlelerde dil bilgisi kurallarına da özen göstermek gerekir.

1.5. GÖRSEL SÖZLÜKLER

Burada görsel sözlüklerin dayandığı temeller dört başlık halinde açıklanmıştır.

1.5.1. Görsel Sözlüklerin Ortaya Çıkışı/ Tarihi

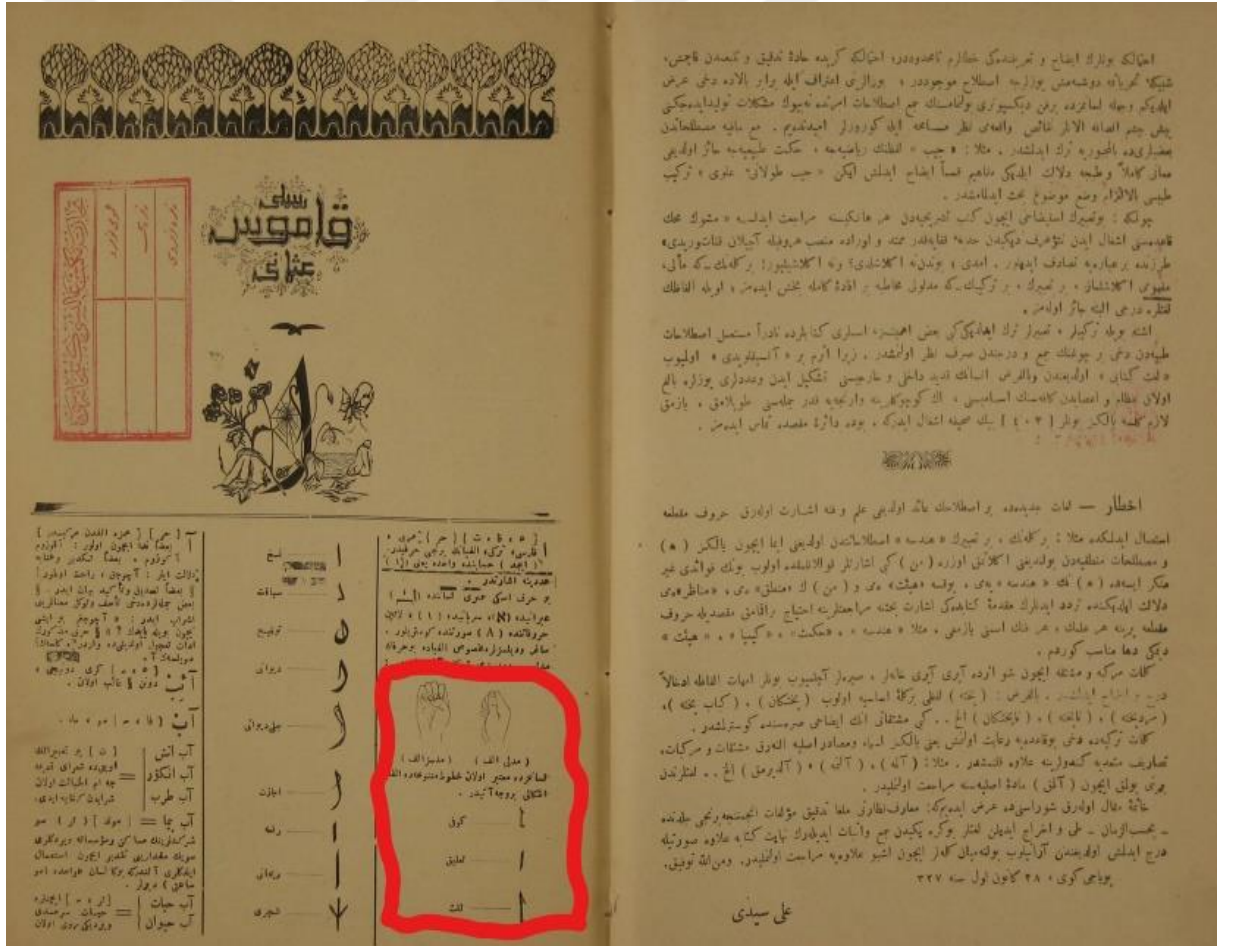
Türkiye’de sözlükçülüğün tarihi oldukça geçmiş zamanlara dayanmaktadır. Sözlük denilince bilinen ve akla ilk gelen Kaşgarlı Mahmut’un “Dîvânu Lugâti't-

Türk” üdür. Dîvânu Lugâti't-Türk yalnızca sözlük değil, Türkçenin ne kadar zengin bir dil olduğunu da gösteren bir eserdir. Bu eserden sonra ortaya çıkan Arapça ve Farsçadan çeviri niteliğinde olan birçok sözlük bulunmaktadır. 19. Yüzyılda baskı tekniklerinin gelişmesiyle sözlük türleri de artar. 1928 yılına kadar eski harflerle basılmış Türkçe sözlüklerin sayısının 250 civarında olduğu bu konuda yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur (Parlatır, 202).

Görsel sözlükler ile ilgili çalışmalar *Ebuzziya Mehmed Tevfik*'in 1306-1308/1891 yılları arasında hazırladığı *Lügat-ı Ebu 'z-Ziyâ*'ya dayandığı bilinmektedir. Bu sözlükte madde başlarının daha anlaşılır olması için resimler kullanılmıştır. Alfabetik sistemin kullanıldığı bu sözlükte, kelimeleri açıklayıcı resim ve şekiller yer almıştır (Yılmaz, vd., 2011). Ardından *Ahmed Râsim*, *Halil Vahid*, *Reşâd* tarafından hazırlanmış ve yarım kalmış 1309/ 1892 yılına ait *Resimli Lugât* bulunmaktadır. Sözlükte Osmanlı Türkçesinde kullanılan başta Türkçe, Arapça ve Farsça ve ecnebi kelimeler derlenmiştir ve sözlük sadece 176 sayfa yayımlanabilmiştir. (Yavuzarslan, 2009, s. 210).

Ali Seydi'nin 1330/1914 yılında hazırladığı *Resimli Kâmûs-ı Osmânî*'dir. Eserin dili Osmanlı Türkçesidir. Bununla birlikte Arapça, Farsça ve Batı dillerinde geçen kelimeler de bulunmaktadır. Bu eser dışında yazarın 1929 yılında yayımlanan *Resimli Yeni Türkçe Lügat* adlı sözlük çalışması da bulunmaktadır. Bu eser söz varlığı açısından geniş ve kapsamlı bir eserdir (Uğur, 2019, s. 267). Sözlük 1909, 1910, 1912 yıllarında üç fasikül hâlinde neşredilmiştir. Sözlüğün kapağında yazara ait yer alan “Lisan-ı Osmanîde müstamel Türkî, Arabî, Farisî ve ecnebi 40.000 kelimeyi ve ilmî, fennî, edebî, sınaî ve ticarî kâffe-i mustalahatı havidir” sözleriyle sözlüğün hacmi belirtilmiştir. ‘İfade’ başlıklı sözlüğün önsözü niteliğindeki bölümde yazar o güne kadar yayımlanan hiçbir sözlüğün 25.000 sözcükten fazlasını içermediği halde kendi sözlüğünün 40.000 sözcüğe sahip olduğunu, Lügat-i Remzi ile Kamus-ı Türkî'nin 200 kadar terim alarak dilimize katkıda bulduklarını söyleyerek bunun ihtiyacı karşılamadığını ve bu eksikliği gidermek için 3.000 kadar bilim terimi derlediğini belirtir. Başta Türkçe olmak üzere sözlükte Arapça, Farsça, İtalyanca, Fransızca gibi dillerden Türkçeye girmiş olan sözcük, terim ve deyimler Türkçede kullanıldıkları anlamlarıyla gösterilmiştir. Sözlükte madde başı verildikten sonra köken ve

kısaltmalar yazılmıştır. Uyguladığı düzende madde başı sözcükten sonra köken kısaltmalarla belirtilmiştir. Kelimelerin doğru olarak telaffuz edilebilmesi için hareketleri yazılmış ve maddelerin sırlanışında bu düzene uyularak her harfe üstün, esre ve ötre sırasına göre dizilmiştir. Batı kökenli kelimeler özgün yazılışları ile Latin alfabesiyle yazılmıştır. Sözlükteki her harf o harfle ilgili, elifbanın kaçın harfi olduğu, ebcetteki karşılığı, İbrani, Süryani, Latin alfabelerindeki biçimleri ile çeşitli Arap hatlarındaki yazılışları gösterilmiştir. Bu bölümün en ilgi çekici yanı işitme engellilerin doğal iletişim aracı olan Osmanlı Türk İşaret Dilinde her harfin parmak elifbasındaki biçiminin çizimle verilmiş olmasıdır (bk. Resim 1), (Akalin, 2017: s. 3-4).

Resim 1 Resimli Kâmûs-ı Osmânî işaret dili örneği

Resim 2: A detailed page from the 'Kâmûs-ı Osmânî' dictionary, page 59. The page is divided into columns with text and illustrations. The top header reads 'صفحة ٥٩ حصه ١'. The left column contains text under the heading 'ال' and 'ال' (Alif). The middle column contains text under the heading 'ال' and 'ال' (Alif). The right column contains text under the heading 'ال' and 'ال' (Alif). There are several illustrations: a human skeleton (top right), a hand holding a dagger (middle right), a mechanical device (middle left), and a hand holding a dagger (bottom left). The text is in Ottoman Turkish script.

Resim 2 Resimli Kâmûs-ı Osmânî içerik örneği.

Resim 3: A detailed page from the 'Kâmûs-ı Osmânî' dictionary, page 23. The page is divided into columns with text and illustrations. The top header reads 'صفحة ٢٣ حصه ١'. The left column contains text under the heading 'آش' (Ash). The middle column contains text under the heading 'آش' (Ash). The right column contains text under the heading 'آش' (Ash). There are several illustrations: a windmill (top left), a hand holding a dagger (top right), a hand holding a dagger (middle left), and a hand holding a dagger (middle right). The text is in Ottoman Turkish script.

Resim 3 Resimli Kâmûs-ı Osmânî içerik örneği.

Resim 4: A page from the 'Kâmûs-ı Osmânî' dictionary, page 17. The page is divided into two columns. The left column contains the text 'آتش' (Fire) and 'آتشگاه' (Fireplace), with various definitions and related terms. The right column contains the text 'آتش' (Fire) and 'آتشگاه' (Fireplace), with various definitions and related terms. There are several illustrations of horses and a bird. The page is numbered '17' at the top.

Resim 4 Resimli Kâmûs-ı Osmânî içerik örneği.

Resim 5: A page from the 'Kâmûs-ı Osmânî' dictionary, page 18. The page is divided into two columns. The left column contains the text 'آب' (Water) and 'آب‌انبار' (Water reservoir), with various definitions and related terms. The right column contains the text 'آب' (Water) and 'آب‌انبار' (Water reservoir), with various definitions and related terms. There are several illustrations of water-related items, including a water reservoir, a water pump, and a water wheel. The page is numbered '18' at the top.

Resim 5 Resimli Kâmûs-ı Osmânî içerik örneği.

Raif Necdet Kestelli tarafından “Yeni Resimli Türkçe Kâmûs” alfabetik sırayla yazılmıştır. Arapça-Osmanlı Türkçesi şeklindedir. Arapçada yer alan çoğul kelimeler alınmış, bunların tekileri karşlarına yazılmış, ilk kelimenin çoğul olduğu belirtilmiştir. Ardından Osmanlı Türkçesi anlamı yazılmıştır. Sözlük iki sütun halinde yazılmıştır. Adından da anlaşıldığı üzere içerisinde resimler bulunmaktadır. Sözlük, İstanbul’da Ahmed Kamil Matbaasında basılmıştır. (Yılmaz, Deliçay, 2011, s.81).

آرالاتقى	۷	آراباجى
		<p>آذر [ذ ا] آتش . آذر پرست : آذر آتشه طابان . آذركده : آتشه طابانلرك معبدى . آذرى : آتشه طابانلره منسوب .</p>
<p>ترامواى [ت ا] آراباجىقى ، ياخود آراباجىلىق آرابا سورمك صنعى . [ت ا] آرابالرى محافظه يه آرابالىق مخصوص عمل . بر آرابالىق اشيا : بر آرابايه سيغه حق اشيا . [ت ف] آتخرى ايتديرمك . آرانديرمق آرزو ايتديرمك . «كلن كيدىنى آراتديرر .»</p>		<p>[ع ا] رأىك جى : رأىلر . آراء اتفاق آرا : رأىلرك بر اولسى . اكثريت آرا : رأىلرى چوق اولان طرف آراى صائيه : اصابتلى رأىلر . [ذ ص] زينتلندىر جى . دل آرا : آرا دايير . مجلس آرا : مجلس شنتلندىرن . سخن آرا : بارلاق سوز سويله ين . آرا [ت ا] «آره» كنه سته مراجعت . [ت ا] دورت ويا فضله تكرار لكر آرابا اوزرنده حركت ايدن واسطه نقله : يوك آراباسى . آت آراباسى . اوتوموبيل آراباسى . ترامواى آراباسى . اوكوز ، ماندا آراباسى .</p>
<p>[ت ف] باشقاسى آرابايه آراتمق مأمور ايتك . يوقلاتقى . [ت ا] كوچوك چوجوقلره آراروت بولماچ حالده بيدىر يلىن مقدى ماده .</p>		<p>[ت ا] آراباجى آرابا يايان . آرابايى قوللانان كيمسه .</p>
<p>آراسته [ف ص] سوسلو ، مزىن (ا) چارشى . [ت ف] آتخرى ايتك . آراشديرمق بولايه ، آكلمايه چالشمق . [ت ا] سربيه آدالر : جزائر آرال مجتمعه</p>		<p>آرابا</p>
<p>[ت ف] آراسنى آچقى . آرالاتقى سيركاشديرمك . آرالاتمق [ت ف] سيركاشمك . [ت ف] آرادىكى فاصله آرالاتمق بويومك ، سيركاشمك .</p>		<p>اوتوموبيل</p>

Resim 6 Yeni Resimli Türkçe Kâmûs içerik örneği.

آچیلق [ت ا] کنیشک . فرح بر ،
کنیش منظره .
آچیلق [ت ف] آچیق حاله کلک ،
کشاد اولق . (بح) سرنق ،
سویله مک . آراده طارغینق حاصل
اولق . صیفینیدن قورلق . محبوبتی
آیق . کندینه کلک . منعل اولق .
آحاد [ا ه] احدک جمی : برلر
(حساب) : آحاد ، عشرات
خانه لری . آحاد ناس : اونه کی بریکی .
آختابود [ت ا] اتی مرکب بالقنه
بکزه بن سکز آیاقلی بردکز
حیوانی . برون ، بوقاز ، رحم

آختابود

وساثرده پیدا اولان بوجوان کبی
چوق آیاقلی بر نوع اور .
آخر [ع ه] باشقه : آخرک مالی .
وقت آخرده .
آخر [ه ه] سوک سوکده کی .
آخر نفس : سوک نفس .
من اله الی آخره : اولندن سوکده
قادار . آخر بین : ایشک سوکنی
کورهن . آخرالامر : عاقبت .

آچیلانق [ت ف] آچیلق پیدا ایتک
(بیجه جک ، ایتجه جک
حقنده)
آچیلق [ت ا] آچی اولق . سرنق ،
مرارت .
آچیمق [ت ف] آچی ، آغری دویمق .
مراحت ایتک . فیرمایوب
اسبرکه مک .
آچیدیرمق [ت ف] مراحته کتیرمک .
[ت ه] نأسفه ، مراحته
آچیناجق شایان .
[ت ا] بورسده آچقه فرق
آچیو ماملاتی .
آچیدیرمق [ت ف] قبالی شیشی آچقه
مجبور ایتک .
[ت ا] شطرنج و داماده ترتیب
اولونان مهارتلی اویونلر .
[ت ف] قبالی شیشی آچیق حاله
کتیرمک . دلك . قازمق .
کنیشتمک . بحرمانه سویله مک . جلا
وبرمک . (رنگ خصوصنده) دها
کوزل کوسترمک . تارلایی یکی اعمار
ایتک .
[ت ه] اورتولو ، قبالی اولمایان ،
آچیق آچیلش . کنیش ، چیللاق .
قویو اولمایان (رنگ) واضح ، (ا)
ایشزلك . ذمت ، اختلاس . آچیق
کوز : ایشکدار .
[ت ه] پریشان
آچیق صاجیق قیافتلی . برده بیرو
نانه (سوز) . آچیق صاجیق کزیمک .

Resim 7 Yeni Resimli Türkçe Kâmûs içerik örneği.

آق قارمق [ت ف] بر فابدن دیکرینه
نقل ایتک . دامک کیره .
میدلری دوزلتمک .
آق قارما [ت ا] یولجیلری واشیایی بر
واپوردن، قطاردن دیکرینه
نقل ایله یوقلرینه دوام ایتدیرمه .
کیره میدلری دوزلتمه . آق قارمه
سورتندهده یازیلیر .
آق قریس [ف ا] تیاروده رول تخیل
ایدن قالدین .
آق قیتمق [ت ف] جریان ایتدیرمک .
آق قور [ت ف] تیاروده رول اوینایان
ارکک .
آق قی [ت ا] پارا، وقیله تداول ایدن
اوقاق کوموش یازا، علی الاملاق
نقد: آق آقچه قارا کون ایچوندور .
آقچه [ت ص] بیاضمی، بیاضجه .
آقچه آرمود [ت ا] پک لذتی وصولو
بر آرموددر .
آقچه آغاج [ت ا] بر نوع آغاج .
آق قیل [ت ص] بیاضمی، آق قائل،
آق قاتمق [ت ف] طوبال ایتک .
(حج) بر ایشی سکتیه
اوغراقی .
آق قاق [ت ص] طوبال. آق قاقق :
طوبالاق .
آق قاساق [ت ف] طوباللاق، (حج)
برایش یولنده کیتمه مک،
سکتیه اوغراقی .

آق جگر

آق جگر [ت ا]
ایندی کمز جگر،
تنفس
رته .

آق دیکن [ت ا]

آق دیکن

خدایی ثابت برفدان
آق عنبر [ت ا] بالیقدن
استحصال او
لونان بر نوع بیاض عنبر
آق کونلک [ت ا] آر-
دیچ آغا-
جندن طوبالان صمغ .
کونلک کچی بخوردانلرده
یاقیلیر .

آقا [ت ا] ایرانده افندی برینه قوللا-
نیلیر . تعظیم هنوانیدر .

آقاده می [ف ا] انجمن دانش . ادبا
و علما مجلسی . انلاطونک
طلبه سته درس و بردیکی میدان .

آقار [ت ص] جریان ایدن .

آقاسیا [ت ا] پک معروف بر آغاج .

آق بابا [ت ا]
بر نوع
بو بوک بیرجی
فوش . نسر ،

آق بالیق [ت ا]
کفاله
بکزر بر بالیق .

آق بابا

Resim 8 Yeni Resimli Türkçe Kâmûs içerik örneği.

1.5.2. Türkiye’de Görsel Sözlükler

Türkiye’de son yıllarda sözlük üzerine birçok çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar nicelik olarak artış gösterse de Boz’a göre “Sözlükbilimi alanı Türkiye’de henüz emekleme evresindedir” (Boz, 2006). Uygulamalı sözlükçülük alanında birçok tecrübe varsa da özellikle son yıllarda elektronik sözlüğe yönelimin arttığı söylenebilir. Özellikle batı ülkelerinde daha fazla görünen bu sözlüklerin içerisinde görsel sözlüklere de yer verilmiştir. Türkiye’de akademik çalışmalar kapsamında görsel sözlükler ile ilgili bir çalışma henüz yoktur. Genellikle Türkiye’de bulunan sözlükler ilkokul çağındaki çocuklara hitap eden tarzdadır. Bu sözlükler resimli sözlük olarak adlandırılmış ve dijital ortama aktarılmamıştır. Batıda yayımlanmış olan sözlüklerin birkaçının içerisinde telaffuzda da yer verilmiştir. Fakat Türkiye’de henüz bununla ilgili çalışma yok denecek kadar azdır. Birçoğu alfabetik sıraya göre hazırlanmıştır. Son yıllarda alanlara göre görsel sözlük çalışmaları üzerinde artış gözlemlenmektedir. Bununla beraber dil eğitiminde de görsellerden faydalanma yönteminde oldukça sık başvurulan kaynak olmuştur. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak görsel sözlük materyali yok denecek kadar azdır. Son yıllarda yapılan çalışmalar ile bu konunun üzerine gidilmesi gerektiği görülmektedir.

Resim 9 Resimli Sözlük Örneği-1

Resim 10 Resimli Sözlük Örneği-2.

Resim 11 Engin Yılmaz- Yabancılar İçin “Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük A1).

Alan yazında söz varlığı üzerine yapılan çalışmalar (Aydın 2015; Bozkurt 2015; Göktentürk 2016; Göçen 2016)'dan oluşmaktadır. Ayrıca sözlük üzerine yapılan çalışmalar ise (Berber 2012; Tüfekçioğlu 2013; Golynska-ia 2017)'dan oluşmaktadır. Akademik çalışmalar genellikle “*sözlük nasıl hazırlanmalıdır*” sorusunun üzerinde hareket etmişlerdir. Sözcük öğretimi çerçevesinde Yunus Emre Enstitüsüne ait materyaller de bulunmaktadır. Mesela, “*Türkçe Öğretimi Kelime Afişleri*” ve “*Resimlerle Türkçe Öğreniyorum AI*”, “*Resimlerle Kelime Öğreniyorum (animasyonlu video)*” gibi. Ayrıca Engin Yılmaz'ın “*Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (AI)*” de sözlük çalışmaları kapsamında oluşturulmuştur.

Ayrıca yabancı bir dil olan İngilizce öğretiminde internet üzerinden ulaşılabilen görsel sözlük uygulamalarına daha çok önem verildiği (Hamdi, 2015; Peters, 2007), birçok internet sitesi üzerinden bu tür sözlüklere erişim sağlanarak fayda sağlandığını görmekteyiz. Türkçe kelime öğretiminde ise bu türde bulunan sözlükler yok denilecek kadar azdır. Bu nedenle Türkçe sözcük öğretiminde özellikle bilgisayar destekli görsel sözlük hazırlanmasının sözcük öğretimi sürecine fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5.3. Dünyada Görsel Sözlükler

Görsel sözlükler(visual dictionary) kelimelerin anlamlarını resimler ile anlatan sözlüklerdir. Yabancılar Türkçe öğretimi yapan kaynak sözlüklerde A1-A2 seviyesinde kelime öğretimi temalar üzerinden gerçekleştirilir. Temalara ait olan kelimeler belirlenir, yazılır ve resimler ile birlikte anlamı verilir. Fakat dünyada İngilizceden-İngilizceye olarak hazırlanmış bu sözlükler ile ilgili birçok örnek bulunmaktadır.

1982 yılında yayıncı Jacques Fortin ve dilbilimci Jean-Claude Corbeil tarafından oluşturulmuştur. Tematik sözlük için plan niteliğindedir.

1986 yılında yayımlanan Dictionnaire Visuel görsel sözlüğü ilk baskısında tek dilli ve siyah-beyaz olarak çıkmıştır.

1988 yılında yayımlanan Oxford University Press tarafından hazırlanmış The New Oxford Picture Dictionary renkli görseller içeren tematik bir sözlüktür.

1989 yılında The Junior Visual Dictionary tamamı bilgisayar ortamında üretilmiş, ilk renkli sözlüktür.

1992 yılında Le Visuel Multilingue Görsel Sözlüğün ikinci baskısıdır. Bu baskı sözlüğün iki ve daha fazla dilli sürümüdür. Bilgisayarda üretilmiş, renkli baskıdır. Satışı en yüksek olan sözlüklerden biri olmuştur.

1994 yılında The Junior Visual Dictionary'nin ikinci baskısı yayımlanmıştır.

1996 yılında üç dilde (İngilizce/Fransızca/İspanyolca) The Visual Dictionary yayımlanmıştır. The Visual Dictionary'in CD-ROM'u da bu yayımda piyasaya sürülmüştür. İçeriğinde animasyon ve kelime telaffuzlarına yer verilmiştir.

1997 yılında iki yaş ve üstü çocuklar için muhteşem resimli görsel sözlük olan *İlk Görsel Sözlüğüm* yayımlanmıştır.

2002 yılında The Visual Dictionary'nin üçüncü baskısıdır. Bu baskı altı bin illüstrasyon, sekiz yüz konu ve yirmi bin terim içermektedir. Zengin ve göz alıcı olan bu baskı, U.S. Library Journal tarafından “2002 En İyi Referans Kaynaklarından” biri olarak seçilmiştir.

2003 yılında The New Junior Visual Dictionary'nin iki dilli (İngilizce/Fransızca) baskısıdır. Ayrıca The New Multilingual Visual Dictionary' de beş dil (İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Almanca ve İspanyolca) olarak yayımlanmıştır. Her dilde altı bin resim ve otuz iki binden fazla terim bulunmaktadır.

2004 yılında The New Visual Dictionary CD-ROM'u piyasaya sürülmüştür ve The Visual Dictionary with Definitions'in yayımlanmıştır. Gösteren, adlandıran, tanımlayan ve açıklayan bir sözlüktür. Resimlerin verdiği bilgiler kısa tanımlarla tamamlanmaktadır.

2005 yılında sekiz yaş ve üzeri gençlere yönelik bir multimedya sözlüğü olan Junior Visual Dictionary CD-ROM'un tanıtımı yapılmıştır. The Visual Dictionary'nin kısaltılmış bir baskısının ve My First Visual Dictionary'nin ikinci baskısının tek dilli ve iki dilli (Fransızca/İngilizce) sürümleri de yayımlanmıştır.

2006 yılında Merriam-Webster'ın Görsel Sözlüğü CD-ROM ile birlikte yayımlanmıştır. İçerisinde yirmi bin terim ve tanımlar, İngilizce ve Fransızca telaffuzlar yer almaktadır. Ayrıca altı bin illüstrasyon ve ilgi çekici oyunlar da sözlüğün içerisinde yer almaktadır.

2007 yılında içerisinde etkileşimli oyunları yüksek çözünürlüklü illüstrasyonları birleştiren bir web sitesidir. visualdictionaryonline.com'un çevrimiçi sürümünün tanıtımı yapılmıştır.

2008 yılında Visual Dictionary Online'ın Almanca sürümünün tanıtımı yapılmıştır.

2009 Online Görsel Sözlük'ün Fransızca sürümü olan ledictionnairevisuel.com'un tanıtımı yapılmıştır.

Resim 12 <http://www.visualdictionaryonline.com> internet sayfası içerik örneği.

Burada bulunan görsel sözlükler birçok sürümü ile yayımlanmıştır. Dünya çapında da önemli bir sembol haline gelen bu sözlükler birden fazla dil seçeneği ile belirli yaş gruplarına da uyarlanmıştır.

1.5.4. Görsel Sözlük Kullanımının Geleceği

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerde dil öğrenme ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır. Bu sebeple dil öğretiminde hazırlanmış olan materyallerin dili öğrenmeye katkısı oldukça önemlidir. Seçilen materyallerde sözcüklerin uygun şekilde ifade edilmesi gerekir. Özellikle görsel-işitsel materyaller temel seviyede olan öğrencilerin anlayabileceği üslupta olmalıdır.

Son yıllarda özellikle dil öğretiminde görsel materyallere eğilim artmaya başlamıştır. Bunun nedenini sosyal medya kullanımı, internet kullanımı ve gün geçtikçe alanların çevrimiçi eğitimlere yönelmesi olarak söyleyebiliriz.

İnternet ortamı öğrenciler ilgisini her geçen gün daha da fazla çekmektedir. Orada kullanılan elektronik sözlükler, çeşitli dil uygulamaları ve araştırma motorlarının yardımı ile ulaştıkları bilgiler onların işini kolaylaştırmaktadır. Fakat kelime öğretiminde özellikle kullanılan çeviri programları ihtiyacı tam olarak karşılamamaktadır ve bu uygulamalar istenilen metni ya da kelimeyi tam anlamıyla doğru bir şekilde çevirememektedir. Sözcükleri hafızaya kaydetme notasında da yeterli olmamaktadır. Anlama ve anlatma becerilerinin güçlü olabilmesi için kelime hazinesine sahip olmak zorunludur.

Eğitimde görsel sözlüklerin uzun süredir dünyayı birçok kaynak kitaplardan daha iyi tanımladığını söyleyebiliriz. Günümüzde teknolojinin hızlı gelişmelerini takip etmek ve ona ayak uydurmak; günün her saatinde dünyanın birçok noktasından mümkün hale gelmiştir. Bu bağlamda son teknoloji araçlarına eğitimde yer vermek büyük yarar sağlayacaktır. Görsel sözlüklerin ilerleyen zamanlarda, kapsamlı bir şekilde düzenlenerek geliştirilip dijital dünyanın içine aktarılması Türkçeyi öğrenmek isteyen herkese önemli bir kaynak olacaktır. Özellikle bu sözlüklerin animasyonlarla desteklenmesi ve mobil araçlarda uygulama niteliğinde kullanımının artmasıyla el altında ulaşılabilen bir kaynak olarak önemli seviyeye ulaşacaktır.

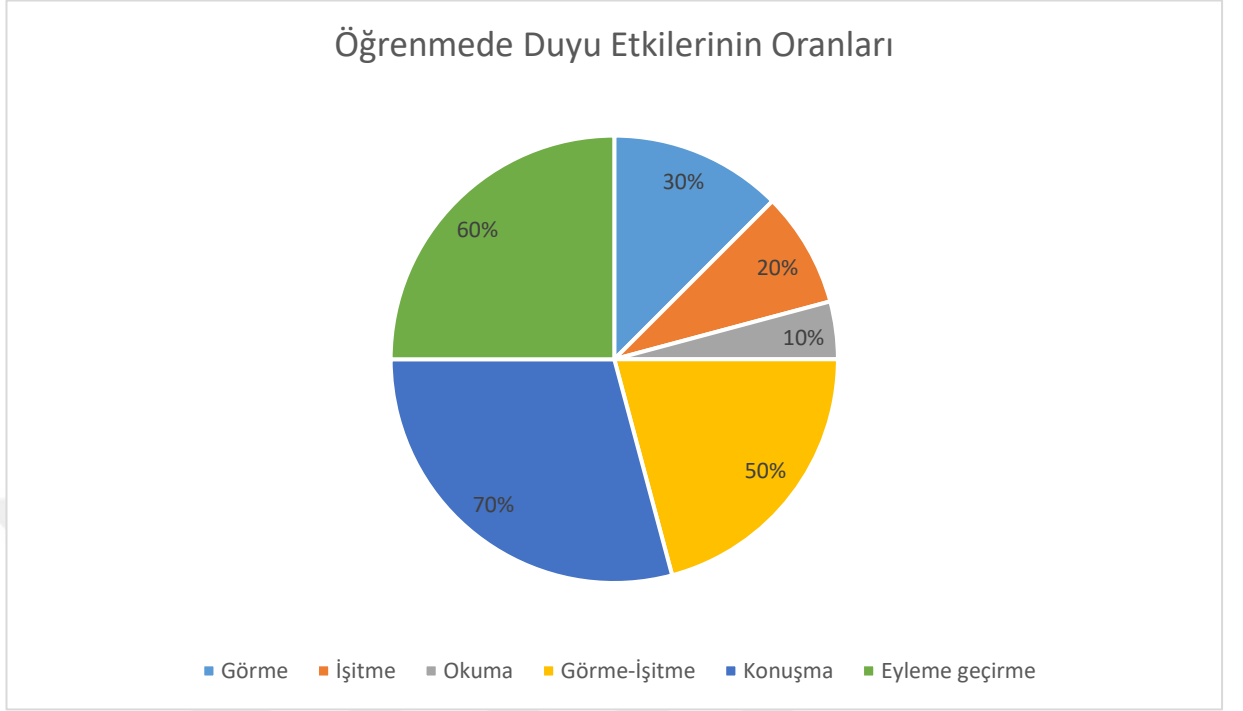
İKİNCİ BÖLÜM

2. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE GÖRSELLİK VE TEMELLERİ

2.1. GÖRSEL-İŞİTSEL KURAM

Yöntem ilk olarak Fransızca öğretimi için geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Öncesinde Fransa'da araç-gereç materyalleri arasında bulunan projeksiyon ve teyp vasıtasıyla dil öğretiminin yapılması amaçlanmıştır. İkinci dünya savaşından sonra İngilizce en çok kullanılan diller arasına girmeye başlayınca Fransızca geri seviyede kalmıştır. Bu sebeple buna engel olmak için çeşitli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Fransa Eğitim Bakanı, bu dili kolay bir şekilde nasıl kalıcı hale getirip öğretebiliriz sorusuna cevap aramıştır. Farklı birçok komisyonlar kurulmuş ve burada Fransızca'yı öğretmek için seviyeler oluşturulmuştur. Seviyeler de ilk olarak kelime öğretimi üzerine düşünülmüştür. 1475 kelime temel seviye için, 1609 kelime de orta seviye öğretmek için belirlenmiştir. Bununla birlikte yöntemde seslerle beraber resimlerin de üzerinde durulmuştur. Ses kayıtları kasetlere kaydedilmiş, görüntüler de sabit görseller ile verilmiştir. Ayrıca jest mimik gibi çeşitli beden hareketlerinden de faydalanılmıştır. Buradan elde edilen bilgiler ile bu yöntem 1960-1970 yıllarında Fransa'da oldukça yaygınlaşmıştır. (Rodriguez Seara, 2004; aktaran, Gün, 2018, s. 117).

İnsanlar eğlenerek öğrendikleri her bilgiyi daha çabuk öğrenirler. Görseller kullanılarak öğretilen kelimelerin öğrenciler için daha verimli hale geleceği düşünülmektedir. Bu tezde, görsel kullanılarak öğretilen kelime öğretiminde görsel ve işitsel materyalden faydalanmanın etkili bir öğrenme aracı olacağı ifade edilecektir. Örneğin, gördüğümüz renkli her grafik/tabela/yazı hafızamızda daha kolay yer etmektedir. Çünkü insanlar yapılan araştırmalarda öğrenilenlerin % 83'ü görme, % 11'i işitme, % 3,5'i koklama, %1,5'i dokunma ve % 1'i tatma duyularını yaşantıları yolu ile öğrenmektedir. Bir araştırmanın sonuçlarına göre de, zaman faktörü sabit tutulduğunda insanlar görüp işittiklerinin %50'sini hatırlamaktadırlar (Kaya, 2000).

Şekil 4 Öğrenmede Duyu Etkileri

Bu verilere göre, görsel-ışitsel materyallerden faydalanmak ve gelişen teknoloji ile onun sunduğu imkânları değerlendirmek zorunluluk haline gelmektedir (Özgüler, 2015,s. 62). Görme ve işitmenin, öğrenme üzerinde bu orandaki etkisi, görsel materyallerin tasarımını son derece önemli kılmaktadır (Düzgün, 2000, s. 148).

2.2. GÖRSEL-İŞİTSEL KURAM VE GÖRSEL SÖZLÜKLER

Yabancılara Türkçe öğretiminde son yıllarda materyal kullanımının artması ve dil öğretiminde sesin, görüntünün aynı anda verilmesi, dili öğrenenler için farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Hedef dili öğretirken dinleme ve görme duyusuna aynı anda hitap etmek dili öğrenmede avantaj haline geçebilmektedir. Şahin (2013)'e göre anlatılan her konunun görsel materyaller aracılığı ile desteklenmesi önemlidir. Burada dört temel becerinin de verilmesi esastır. Bu yöntem kullanırken ne kadar fazla duyu organına hitap edilirse öğrencinin öğretilen kavram ya da konuları unutması o denli zorlaşır. Öğrenirken görme duyumuzu daha etkin kullandığımız için görsel ile ifade edilen her şey beynimizde daha kalıcı olacaktır. Özellikle kelime öğretiminde soyut

kavramları bu yöntem ile daha net gösterebilir; aynı zamanda somuttan soyuta öğrenmeyi kolaylaştırabiliriz.

Hengirmen (2006), yabancı dil öğretiminin başarılı olması için gerekli olan dört temel unsurun “yöntem, eğitim araçları, eğitim ortamı ve öğretim tekniği” olduğunu söylemektedir. Bunların içerisinde yer alan ilk öge yöntemdir. Yöntem dil öğretiminde geri plana atılmayacak kadar önemli bir özelliktir. Bu bağlamda kelime öğretimi de bu çerçevede içerisinde ele alınmalıdır. Burada kelimenin öğretilmesi ile beraber hangi yöntemin nasıl kullanılacağı da önemlidir. Bu sebeple yabancılar Türkçe öğretiminde yöntem ile oluşturulan özgün araçların kullanılması dil öğretiminde daha etkili olacaktır. Eğitim ortamında ve günlük hayatta bu özgün araçların kullanılması öğrencileri cesaretlendirecek, etkinliklere ve ortamlara daha kolay katılmalarına olanak sağlayacaktır. Bundan dolayı hazırlanacak yeni materyallerde bunları düşünerek hareket etmek hedef dili öğrenenler için oldukça önemli bir seçenek olacağı düşünülmektedir.

Yabancı bir dilin öğrenimini kolaylaştırmak ve onu ilgi çekici hale getirmenin en büyük yardımcılardan biri hiç kuşkusuz, görsel işitsel materyallerdir (Çakır, 2006: 67). Özellikle teknolojinin hızla geliştiği bu dönemde kullanılan materyallerin nitelik ve nicelik yönünden ne kadar önemli olduğu gözle görülür bir gerçektir. Buradan hareketle bu materyallerin kullanımı öğrencilerin hem derse hem de günlük hayata adapte olmalarını kolaylaştırabilmektedir.

Ayrıca telaffuz eğitiminin bu materyaller aracılığı ile desteklenmesi dört temel beceriye katkı sağlayacaktır. Çünkü hedef dili işitmek ve kavramların görselini görerek öğrenmek temel seviyede dili öğrenenler için önemlidir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler, ”Bu materyaller yardımı ile yabancı sesleri temel seviyeden itibaren başlayarak anlamlı ilişkiler içinde ve doğru tonlamayla birlikte dinler, dikkatlerini durum ve anlam üzerinde toplayarak yabancı dili sıkılmadan, çekinmeden telaffuz etmeye başlarlar” (Demircan, 2002, s. 200).

Buradan hareketle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde resimsiz hazırlanmış her materyal öğrencinin dili ilgiyle takip etmesini zorlaştırabilir. Bu sebeple materyal tasarlarken mutlaka görsellerden yardım almak gerekir. Diğer

yandan görsel zekâya sahip olan öğrenciler için derste ya da günlük hayatta faydalanacağı görsel-işitsel materyallerin olmaması dil öğretiminde problem oluşturabilir. İyi resmedilmiş, çizilmiş ya da fotoğraflarının iyi olduğu materyaller dil dersleri için faydalıdır. Bu sayede öğrenciler kelimeleri görerek öğrenmeyi ve onları hafızaya bu şekilde yerleştirmeyi tercih etmektedirler. Demircan (2005)'e göre, “Öğrenciler resimler aracılığıyla yapılan etkinliklere, sadece yazılı bir metin aracılığıyla yapılan etkinliklere göre daha fazla katılmaktadırlar” (Demircan, 2005:199).

Yabancı dil öğretiminde kelime öğretiminin yeri büyüktür ve bunun öğretiminde birçok materyal kullanılmaktadır. Bu materyaller arasında görsel-işitsel sözlükler yardımı ile yapılan kelime öğretimi öğrencilerin anlamasını kolaylaştırmakta ve ilgisini artırmaktadır. Dolayısıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görsellerin de içinde bulunduğu birçok sözlük hazırlanabilir. Burada şu özelliklere yer verilmelidir.

Görseller oluşturulurken uzmanlardan yardım alınmalıdır.

Görseller hedef dili öğretmeye uygun olmalıdır.

Görseller örnek cümleler ile bağdaşmalıdır.

Görseller dili öğrenen öğrencilerin seviyelerine uygun olmalıdır.

İlgi çekici ve meraklandırıcı görseller kullanılmalıdır.

Görseller kavramı net olarak ifade etmelidir.

Görseller kültüre aykırı olmamalıdır.

Günümüzde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bu özelliklere göre hazırlanmış sözlüklerin kullanılmasının her alanda verimli olacağı düşünülmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi sözlüklerin içerisinde bulunan görsellerin görsel araçlara örnek olması ve işitsel yönden kelimelerin telaffuzuna da yer verilmesi bu yöntemin kullanımını olumlu yönde etkileyecektir. Çünkü dijital çağın ihtiyaçları doğrultusunda internetin, bilgisayarın ve mobil araçların her daim elimizin altında olması dili öğrenmede bizlere eğlenerek öğrenme konusunda bir yol açmıştır. Tek bir müzik aletinin çıkardığı ses ile orkestranın çıkardığı ses nasıl bir olmuyorsa, dil

öğretiminde yalnızca tek bir duyuya odaklanmak hedef dili öğrenenler için verimli olmayacak ve istenilen başarının elde edilemeyeceği düşünülebilir.

Yabancı dil öğreniminin vazgeçilmez eğitim araçlarından olan sözlükler, ancak kullanıcıları dikkate alarak tasarlandıkları takdirde gerçek ihtiyacı karşılayabilir hâle gelebildikleri ifade edilmektedir (Kolukisa, 2015, s. 654). Bu durum dikkate alınmaz ise sözlükler amacına ulaşamayabilir. Bu aşamada yabancılara Türkçe öğretimi yapmak amacı ile hazırlanmış *öğrenen* sözlüklerine öncelik vermek gerekir. Sözlüklerin içerisinde yer alacak görsellerinde yukarı belirtilen ölçütler ile birlikte oluşturulması önemlidir.

Alan yazında *öğrenen* sözlükleri genellikle hedef dili ikinci dil olarak öğrenenler için hazırlanmış sözlükleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu sözlüklerde dil bilgisi alanında kısıtlı bilgiye yer verilmiştir. Ayrıca kelimelerin kullanımlarına dair örnek cümleler de bulunabilir. Sözel veya görsel örnekler, telaffuz, kelimenin hangi seviyeye uygun olduğuna dair bilgi, sıklık bilgisi gibi bilgiler içerisinde yer alabilir. Öte yandan öğrenen sözlükleri tek dilli ya da çok dilli olabilir, basılı ya da elektronik sözlük olarak da sunulmuş olabilir (Heuberger, 2018, s. 302–307).

Görsellerin kullanılacağı sözlüklerde açıklamaların ya da tanımların anlaşılır olması önemlidir. Bir başka ifadeyle görsellerin örnek cümleler ile bağdaşması gerekir. Aksi halde öğrenci kelime ve görsel arasında bir bağ kuramaz. Sözel ve görsel örneklerle desteklenen bu sözlüklerde geçen kelimelerde; dil bilgisi ile ilgili temel bilgiler verilmeli, diğer sözcükler ile arasında bulunan ilişki gösterilmeli, yazılışı ve okunuşu farklı olan kelimeler varsa bunların telaffuzuna yer verilmeli ve aranan sözcüğe erişim kolay olmalıdır. Örneğin, “*JooJoo English*” gibi.

Özellikle son yıllarda akıllı mobil araçlar, ikinci bir dil öğrenmek isteyen öğrencilerde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Günümüzde bu mobil araçlarda kullanılmak üzere hazırlanmış çok fazla uygulama vardır. Bu uygulamalar çeşitli etkinliklerle birlikte kelime ve telaffuz öğrenme, dil bilgisini test etme, görsel ve işitsel oyunlar ile öğrenmeyi zenginleştirmeye destek olmaktadır. Burada ifade edilen uygulamalardan birisi de mobil sözlüklerdir. Yabancı dil öğrenmek isteyen her bireyin

kolaylıkla ulaşabildiği bu sözlükler bilgiye kolayca erişmeyi sağlamaktadır. Hatta başka bir uygulamaya gerek duymadan arama motorları da başlı başına mobil sözlük sayılabilirler. Mobil araçlar vasıtası ile kullanılan bu sözlükler kelimenin anlaşılabilirliğini ve akılda kalmasını kolaylaştıracak biçimde resimlerini, seslerini ve görüntülerini sunabilmektedirler. Diğer bir deyişle bağlam içerisinde verilen kelimelerin anlamlarını göstermekte; eş ve zıt anlamlarını, telaffuzunu, animasyonlarını ve eşdizimliliğine ait bilgileri de vermektedirler. Örneğin, “*Funeasy Learn*” uygulaması.

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte mobil cihazlar vasıtasıyla bu mobil sözlüklere ulaşmak kolaylaşmıştır. Bu özelliği ile de mobil sözlüklerin basılı sözlükleri geride bıraktığını söyleyebiliriz. Son dönemde bazı basılı sözlükler elektronik ortama aktarılmış; bazıları ise aktarılmak için yeniden tasarlanmaktadır. Basılı sözlüklerde çeşitli kısıtlamaların olması nedeniyle yer verilemeyen bilgilere bu elektronik uygulamalar da yer verilebilmektedir. Böylece ortaya çıkan bilgisayar destekli sözlükler; basılı sözlükte yer alan bütün bilgilere ek olarak kelimenin sesletimi, kavram dizini ya da sözcük ağı, eş anlamlılar, karşıt anlamlılar veya maddedeki bazı diğer ilişkileri taşıyan bilgiler içerir (E. Aslan ve Ö. Aslan, 2015, s. 135).

Günümüzde bu sözlükler hazırlanırken doğrudan elektronik veri tabanları kullanıldığı için hem hazırlama aşaması hem de güncelleme daha kolay ve hızlı olmaktadır (Meijs, 1990 aktaran E. Aslan ve Ö. Aslan, 2015, s. 135). Buradan yola çıkarak basılı sözlüklerin zaman içerisinde geçerliliğini kaybedeceği söyleneceği de aradan yıllar geçse de bu öngörünün doğru olmayacağı ve bu basılı sözlüklerin bireylerin sürekli kullanmasalar da bu elektronik sözlüklere referans bir kaynak olacağı söylenebilir.

2.3. AVRUPA DİL PORTFÖYÜ VE SÖZLÜKLER

Avrupa dil portföyü, resmi olmayan kültürler arası deneyimlerinizin ve yaşamınız boyunca okulda, mesleki eğitimde işyerinde edindiğiniz dil deneyimlerinizin kayıt ve rapor edildiği bir araçtır. Burada amaç hedef dilin öğretildiği ülkelerde hazırlanan materyallerde ve öğretilmek istenen dilde neyin,

nasıl aktarılması gerektiği ile ilgili bilgi vermektir. Bu çerçevede sayesinde dil öğrenmek isteyen öğrencilerin gerçek ihtiyaçlarına göre hareket etmek daha kolaydır.

Diğer yandan dili öğretirken öğrenciye dil öğrenmenin -dil ve kültür farklılıkları göz önünde bulundurularak- bir ayrıcalık olduğu hissettirilmeli ve öğrencinin aidiyet duygusunu artırmasına yardımcı olmak gerekmektedir. Özellikle dil bilgisini ve kelimeleri devamlı aktif hale getirmek için kullandırmaktan çok onları hatırlatıcı unsurlara yer verecek şekilde becerilerini geliştirmek daha faydalı olabilir.

Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi önemli bir yere sahiptir. Türkçe öğretiminde okuma, yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere dört temel dil becerilerini öğrencilere kazandırmak temel hedeftir. Bu becerilerden yazma becerisi en son gelişen ve kazanılması en zor olan beceridir. Bu sebeple yabancı dil eğitiminde olmazsa olmaz materyallerden birisi de sözlüklerdir. Öğrenciler kelimelerin yazılışını ve anlamını bu materyaller sayesinde kolayca görebilmektedir.

Avrupa konseyi, dil öğretimi ile sorumlu olan herkesi, öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda, aşağıda bulunan sorulara göre çalışmalar yapmaya teşvik etmektedir.

Dil öğrenen, öğrendiği dili ne için kullanmak zorunda olacaktır?

Dil öğrenenlerin, hedef dili bu amaçlar doğrultusunda kullanabilmeleri için, neler öğrenmeleri gerekir?

Onları dil öğrenmeye teşvik eden nedir?

Kimler dil öğrenir (yaşı, cinsiyeti, sosyal ve öğrenim durumları vb.)?

Öğretmenlerin hangi bilgi, beceri ve deneyime sahip olmaları gerekir?

Dil öğrenenlerin, ders kitabı, kaynak kitaplar (sözlük, dil bilgisi kitapları vb.), görsel-işitsel medya ve bilgisayar donanımı gibi ne tür materyalleri kullanabilme olanakları vardır?

Dil öğrenmeye ne kadar zaman ayırabilirler ya da ayırmak isterler? (s. 8)

Burada dil öğrenen öğrencilerin kullanacağı materyallerin onların bunları kullanabileceği ölçüde olup olmaması noktası dikkat çekmektedir. Bu materyallerin basılı biçimlerine ulaşmak her zaman kolay olmayabilir. Bu bağlamda özellikle basılı

olarak hazırlanan birçok materyalin elektronik ortamda da aktif olması sağlanmalıdır. Materyale erişim sadece Türkiye’de Türkçeyi öğrenen öğrenciler için olmamalıdır. Dünyanın dört bir yanında dili öğrenmek isteyen herkese hazırlanacak olan bu materyallerin ulaşımı sağlanmalıdır. Ayrıca CERF’te (2013) belirtildiği üzere, “*Sözlük kullanma ya da bir belgelendirme merkezinde aradığı belgeleri bulabilme becerisi; görsel işitsel araçları, bir bilgisayarı veya interneti öğrenme aracı olarak kullanma becerisine*” sahip olmak dili farklı materyaller aracılığı ile öğrenme aşamasında önemlidir (s. 20).

Diğer yandan dil düzeylerine göre hazırlanacak olan bu materyaller daha etkili olacak ve öğrenmeyi daha kalıcı hale getirecektir. Avrupa dil portföyünde dilin düzeyleri şu şekilde ifade edilmektedir.

	2001 CEFR	2020 CEFR
Yetkin dil kullanımı	C2	C2
	C1	C1
Bağımsız dil kullanımı	B2	B2
	B1	B1
Temel dil kullanımı	A2	A2
	A1	A1
		A1 öncesi (A0)

Şekil 5 Dil yeterlikleri basamakları

2001 Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde A1’den C2’ye kadar toplan altı dil yeterlilik düzeyleri belirlenmiştir. Bunlar, “*temel, bağımsız ve yetkin dil kullanımı*” olarak üç gruba ayrılmıştır. 2018 ve 2020’de yenilenen Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni dil yeterlilik düzeylerine A0 düzeyini dâhil etmiştir.

Dil öğrenimini gerçekleştirirken faydalanılacak kaynak materyallerin olması o dile olan verimliliği artırır. Bu bağlamda kullanılacak sözlüklerin de yeri büyüktür.

Öğrenciyi dilden soğutmadan öğrenimi eğlenceli hale getirmesi gerekir. Özellikle A1-A2 seviyesinde bu durum daha fazla önemlidir. Çünkü öğrenci bilmediği bir kültürün içindedir. Burada dili öğrenirken motivasyonunun yüksek olması gerekir. Türkçe, eklemeli ve yüklemli sonunda olan bir dil olmasından dolayı birçok öğrenciye karışık ve zor gelmektedir. Bu sebeple, görseller ve hareketli animasyonlar ile desteklenmiş alfabeyle, telaffuza, günlük hayatta kullanabileceği sözcüklere, Türk kültürüne ait tanışma diyaloglarına yer vermek onların motivasyonunun artmasına yardımcı olabilir.

Diğer bir deyişle, öğrenciler dili öğrenirken ders kitaplarında verilen etkinliklere ve metinlere gereken ilgiyi göstermeyebilir. Bunu da kelimelerin anlamını bilmiyorum şeklinde ifade edebilir. Bu aşamada onları sözlük kullanımına yönlendirmek doğru olacaktır (s.23). Yeni bir dil öğrenen öğrenciler CERF’te belirtildiği üzere, sözlük kullanarak basit yazılı iletileri, sözlük kullanmadan da ana fikirlerini anlayabilirler. Kısıtlı dil yeterliği, alışılmadık durumlarda sık sık bildirişim kopukluğuna ve yanlış anlamaya yol açabilir (s.43). Anlaşılma – özellikle yazılı metinlerin anlaşılması, başvuru kaynakları da dâhil, uygun yardımcı araçların kullanımıyla desteklenebilir. Söz konusu araçlar ise şunlardır:

- Sözlükler (bir ve iki dilli)
- Telaffuz sözlükleri
- Elektronik sözlükler, dil bilgisi, imla tarayıcı
- Dil bilgisi kitapları (s. 93).

Diğer yandan Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni çerçevesini kullananlar şu noktaları dikkate alarak gerektiğinde: *“Dil öğrenenlerin hangi araçları (a) algısal, (b) üretsel, (c) etkileşimsel açıdan, (d) dil aktarımı açısından kullanmaları gerektiğini, hangilerine hazırlanmaları gerektiğini ve onlara yöneltilen beklentileri”* belirtmelidir. Ayrıca bununla birlikte dilbilimsel yeterlilikler, Öneriler Çerçevesinde aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

- Sözlüksel yeterlik,
- Dilbilgisel yeterlik,
- Anlambilgisel yeterlik,

- Sesbilimsel yeterlik.

Dil öğrenenlerin dilsel araçları kullandıklarında yaptıkları gelişmeler aşağıdaki basamak kümeleriyle belirlenir (bk. Tablo 1).

Dilsel Araçlar Alanı, Genel	
C2	Çok geniş çapta dilsel araçları kapsamlı ve doğru olarak kullanabildiğinden düşüncelerini tam anlamıyla dile getirebilir, konuyla ilgili olguları ön plana çıkarabilir, farklılıkları ortaya koyabilir ve pürüzleri ortadan kaldırabilir. Söylemek istediğini anlatırken kısıtlama yapmak zorundaymış izlenimini uyandırmaz.
C1	Kapsamlı dil yeterliğine sahip olduğundan seçtiği anlatımlar ile söylemek istediklerini kısıtlamadan kendini açıkça ifade edebilir.
B2	Söylemek istediklerini kısıtlamak zorundaymış izlenimini uyandırmadan kendini anlaşılır bir şekilde ifade edebilir.
B2	Yeterli genişlikte dilsel araçlara sahip olduğundan belli etmeden sözcükleri bularak ve birkaç karmaşık cümle yapısını da kullanarak anlaşılır biçimde betimlemelerle görüşlerini ifade edebilir ve ayrıntılarıyla açıklayabilir.
B1	Önceden tahmin edilemeyecek durumları betimlemeye yeterli, bir düşüncenin ya da sorunun en önemli noktalarını yeterince titizlikle açıklayabilecek ve kültürel konular hakkındaki düşüncelerini dile getirebilecek (müzik ve film gibi) yeterli zenginlikte bir dilsel dağarcığa sahiptir.
B1	Aile, hobi, ilgi alanları, meslek, seyahat, güncel olaylar gibi konularla başa çıkabilecek kadar yeterli dilsel araca sahiptir; bunlar kendini ifade edebilmek için yeterli olsa bile, sözcük dağarcığının kısıtlılığı tekrarlamalara ve bazen de anlatım zorluklarına neden olabilir.
A2	Önceden tahmin edilebilecek günlük durumların içeriğiyle başa çıkabilecek kadar temel dilsel araç dağarcığına sahiptir; ama genelde istediklerini ifade ederken ödün vermek ve sözcük aramak zorunda kalabilir.
A2	Basit, somut gereksinimleri karşılamak amacıyla, kişiye ait günlük olağan şeyleri, istekleri dile getirmek ve bunlar hakkında bilgi alabilmek için kısa ve alışlagelmiş dilsel araçları kullanabilir. Basit cümle kalıplarını kullanabilir ve ezberindeki cümleler, kısa sözcük grupları ve konuşma formülleri yardımıyla kendisinin ve bir başkasının ne yaptığı, nelere sahip olduğu ve mekânlar gibi konular hakkında anlaşabilir. Günlük en basit temel durumlara yetecek kadar kısa ezbere bildiği deyimlerden oluşan kısıtlı bir dağarcığa sahiptir; olağan durumların dışında iletişim sık sık kesintiye uğrar ve anlaşmazlıklar ortaya çıkar.
A1	Kişiyne ait şeyler ve somut gereksinimlerle ilgili basit deyimlerden oluşan çok temel bir dağarcığa sahiptir.

Tablo 1 ADP Dilsel araçlar alanı

Bu basamak kümeleriyle birlikte sözcük dağarcığını zenginleştirirken kullandığımız sözlükler *basit* sözcükler ve *dilbilgisel* sözcüklerden oluşabilir.

Basit sözcükler: Tek başına, bağımsız duran sözcüklerdir. Bazı sözcükler örneğin, “yüz” sözcüğünde olduğu gibi farklı anlamlara (surat ya da sayı) sahip olabilir (çokanlamlılık). Sözlük birimler, isim, fiil, sıfat, zarf gibi (açık) sözcük çeşitlerinden

olabilir; ancak bu sözcükler de tek bir (kapalı) sözcük çeşidinde gruplaşabilir (günler, aylar, ağırlık ve ölçü birimleri gibi). Ayrıca bazı dil bilgisi veya anlambilim konularında, aşağıda sıralanan diğer sözlük birim grupları da vardır.

Dilbilgisel sözcükler ise belli bir gruba ait sözcük çeşitlerindedir.

Türkçeden örnekler:

Belgisiz adıl (bazı, birkaç, herkes, kimse, biraz)

Gösterme adılı (bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar)

Kişi adılı (ben, sen, o, biz, siz, onlar)

Soru adılı (ne, ne zaman, kim, nerede, nereye, neden)

İyelik adılı (benim, senin, onun, bizim, sizin, onun)

İlgeçler (için ile rağmen, halde, karşın)

Bağlaçlar (ve ama ancak, fakat ama lakin çünkü).

Yabancılara Türkçe öğretimi yapılırken kelimenin ne kadar ve ne sıklıkta kullanıldığı önemlidir. A1-A2 seviyesinde öğretilecek kelimeler genellikle iletişim sağlamak ve temel seviyede dile hâkim olmayı amaçlamaktadır. Bu durumda bu seviyede hazırlanacak sözlüklerde bu kelimelere öncelik vermek daha doğru olacaktır.

“Bir öğrenci temel dil becerilerini kazanırken bir yandan da kelime öğrenimini gerçekleştirmektedir. Bu açıdan, bir iç içe geçme söz konusudur. Kelime öğretiminin dil becerileriyle olan bu birlikteliği, kelime öğretiminin tek boyutlu düşünülemediği gerçeğini doğrulamaktadır. Bir kelimenin öğrenilmesi demek, kelimeyi tüm boyutlarıyla öğrendiği yabancı dildeki becerilerine katarak kullanmak demektir” (Şengen, 2020, 17).

Avrupa dil portföyünde (2013) kelimeler ve dilin, dilbilgisel öğelerinden oluşan kelime hazinesi ile bu bilgiyi kullanma yeteneği sözcük dağarcığı yeteneği olarak belirlenmiştir. Bunlar göz önünde bulundurularak “Sözcük Dağarcığı Alanı” ve “Sözcük Dağarcığı Alanı ve Hâkimiyeti” belirlenmiştir (bk. Tablo 2).

A1 ve A2 seviyesinde öğrencilerin hedefleri ortak olmasa da, ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde iletişimin sağlanması için kelimeleri bilmesi gerekmektedir.

Diller İçin Ortak Başvuru Metninde de belirtildiği gibi “sözcük yeteneği (lexical competence), bir dilin sözcük bilgisi ve dil bilgisi öğelerini içeren sözcük bilgisi ve bunu kullanma yeteneğidir” (MEB, 2003).

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi “Sözcük Dağarcığı Alanı ve Sözcük Dağarcığı Hâkimiyeti”	
Sözcük Dağarcığı Alanı	
C2	Çok zengin bir sözcük dağarcığına, deyimlere ve günlük anlatım tarzlarına hâkimdir ve ince anlam farklılıklarını ayırt edebilir
C1	Geniş bir sözcük dağarcığına hâkimdir ve bilmediği sözcükler yerine zorlanmadan başka sözcükler kullanarak açığı kapatabilir; çok nadir sözcük arar ya da bilmediği bir şeyi kullanmaktan kaçınır. Deyimlere ve günlük anlatımlarına iyice hâkimdir.
B2	Kendi uzmanlık alanından ve birçok genel alandan konulara ilişkin geniş bir söz dağarcığına sahiptir. Sık tekrarlamalar yapmamak için, değişik ifadeler başvurabilir; ama buna rağmen sözcük dağarcığındaki eksiklikler duraklamaya ve başka tanımlamalara yol açabilir.
B1	Aile, hobi, ilgi alanı, iş, gezi, güncel olaylar gibi birçok kendi günlük hayatından konu hakkında, zaman zaman başka sözcüklerle anlatsa da kendini ifade edebilmek için yeterli genişlikte bir sözcük dağarcığına sahiptir.
A2	Alışıl gelmiş durumlarda ve alışılmış konularda olağan günlük işleri halledebilmek için yeterli sözcük dağarcığına sahiptir. Temel bildirişim gereksinimleriyle başa çıkabilmek için yeterli sözcük dağarcığına sahiptir. Basit temel gereksinimlerini giderebilecek kadar yeterli sözcük dağarcığına sahiptir.
A1	Bazı somut durumlara ilişkin tek tük sözcük ve deyimlerden oluşan temel birikime sahiptir.
Sözcük Dağarcığı Hâkimiyeti	
C2	Sözcük dağarcığının sürekli olarak doğru ve uygun bir şekilde kullanılması
C1	Sözcük kullanımında bazı küçük pürüzlere rağmen büyük hataların yapılmaması
B2	Sözcük dağarcığının genelde çok doğru olarak kullanılması, bazı karıştırmalar ve yanlış sözcük kullanımlarının olmasına rağmen bildirişimin bozulmaması.
B1	Karmaşık konularla ilgili olguları anlatmak ya da az alışılmış konularla ve durumlarla başa çıkmak için, bazı temel yanlışlar yapmasına rağmen, temel sözcük dağarcığına iyice hâkimdir.
A2	Somut günlük ihtiyaçlarla ilgili kısıtlı bir sözcük dağarcığına sahiptir
A1	Tanımlayıcısı yoktur.

Tablo 2 Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi “Sözcük Dağarcığı Alanı ve Sözcük Dağarcığı Hâkimiyeti

Dil öğretiminde kelime hazinesi oluşturulurken öğrencilerin hangi kelimeleri hangi düzeyde bilmeleri gerektiği ve sözcüklerin nasıl düzenlenmesi gerektiği tablo 2’de gösterilmiştir.

Avrupa dil portföyünde temel seviyede dil öğrenen öğrencilerden “*günlük sık kullanılan kelimeler ile kendisini ifade edebilecek cümleler kurması, somut ihtiyaçların karşılanması, basit cümleleri anlayıp kullanabilmesi, ilgi alanlarına yönelik kullanımları basit düzeyde anlaması ve ilgi alanlarını kendi de ifade edebilmesi, geçmişi, eğitimi, çevresiyle ilgili konuları basit dilsel araçlarla anlatabilmesi*” beklenmektedir.

Dil öğreticileri; ortak çerçeve metninden yararlanarak öğrenenlerin hangi söz varlığı öğelerine ihtiyaç duyacaklarını, hangilerini öğrenmeleri ve hangilerini kullanmaları gerektiğini ve bu sözcükleri neye göre seçip bir düzene koyacaklarını bu ölçüğe göre belirleyebilirler (DAOBM, 2009, s. 106).

2.4. AVRUPA DİL PORTFÖYÜNDE GÖRSELLİĞİN YERİ

Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken çeşitli araç-gereçlerden faydalanmak hem öğretmen hem de öğrenci açısından yararlıdır. Bu durumun önemini şöyle sıralayabiliriz:

Dil öğretimini sürükleyici ve ilgi çekici yapar.

Dil öğretimini zenginleştirir.

Zaman açısından fayda sağlar.

Öğrenciyi etkin duruma getirir.

Öğrenci yaparak, yaşayarak, görerek ve duyarak öğrenir. Bu da öğrenmeyi somutlaştırır ve kalıcı hale getirir.

Zor ve karmaşık olarak görülen konularını anlaşılır hale getirir.

Merkezler verilen eğitimin pekiştirilmesine olanak sağlar.

Temalar öğrenciye uygun ve toplu şekilde verilir.

Çoklu öğrenme ortamı sağlarlar; öğrenme ihtiyacını karşılar; dikkat çekerler (Yalın, 2006, s. 82-83).

Avrupa dil portföyünde öğrenme yeteneği kapsamında beceri ve yöntemsel bilgi alanında “Sözlük kullanma ya da bir belgelendirme merkezinde aradığı belgeleri bulabilme becerisi; görsel işitsel araçları, bir bilgisayarı veya interneti öğrenme aracı olarak kullanma becerisi” bulunmaktadır (CEFR, 2013, s. 20). Bu aşamada öğrenciler bilmediklerini öğreneği yerleri kullanma konusunda bilgi sahibi olur. Ayrıca CEFR’e göre, dili kullandıkları durumlarda nesnelere anlatırken sesli ve görsel aletleri kullanırlar (s. 51).

Bununla birlikte, Avrupa dil portföyünde oyunlarla dil öğrenimi/kullanımı alanında “işitsel-görsel (resimlerle lotto (tombala), eşleştirme oyunu [memory] vb.)” dil öğrenim ve ediniminde çok önemli bir işlevi vardır, ancak bu eğitim ve öğretim alanlarıyla sınırlı değildir (s. 58).

Dilin sanatsal alanda kullanımını kapsamında “hayali metinlerin (öyküler, şiirler, işitsel-görsel metinler, karikatürler, resimli öyküler) dinlenmesi, okunması ve seslendirilmesi” nin çok özel bir değeri vardır ve bunun yanı sıra eğitimsel açıdan da yüksek derecede önem taşır. Yaratıcı ve sanatsal etkinlikler üretken, algısal, etkileşimsel ve diller arası köprü kurucu, sözlü ya da yazılı olabilir (s. 59).

Diğer taraftan, üretken sözlü etkinliklerde konuşma sırasında öğrenciler “not, bir yazılı metin ya da diğer görsel desteklerden (çizelge, resim, grafik vb.)” yararlanarak konuşma yapabilirler. Bu da konuşma becerisini geliştirme üzerinde etkili olur.

Görsel algısal etkinliklerde (okuma) dili kullananlar bir metni okurken bir ya da birçok yazar tarafından yazılanları girdi olarak algılar ve işler. CEFR’e göre öğrenciler bilgi ve gerekçelerini anlama aşamasında “A1 düzeyinde, özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilirler” (s. 74). Bir başka deyişle, görsel işitsel algılamada, dili kullananlar işitsel ve görsel girdileri eşzamanlı olarak algılar. Burada ifade edilen etkinliklere ilişkin şu örnekler verilebilir.

- Sesli okunan bir metni birlikte okuma
- Bir televizyon programı ya da Video/DVD kaydını altyazılarıyla izleme
- Yeni teknolojileri kullanma (multimedya, CD-ROM vb.) (s. 74).

CEFR’de bahsedildiği üzere dil öğretiminde “sözcüklerin görsel destekle öğretilmesi yoluyla (resimler, jest ve mimiklerle, etkinlik ve araçlarla)” yer vermek sözcük dağarcığını geliştirmede önemlidir (s. 149)

Yüz yüze etkileşimde doğal olarak farklı sözlü, yazılı, işitsel-görsel, dil ötesi ve metin ötesi ortamlar söz konusu olabilir. Bu bağlamda özellikle yabancı dil öğreniminde öğrenciler görseller aracılığı ile verilen kelimeleri/metinleri daha iyi algılar ve anlarlar. Bu nedenle öğrenenler farklı miktarlarda yardımcı araçların kullanılmasıyla desteklenebilir (görsel malzemeler, anahtar sözcükler, değişim grafikleri, diyagramlar gibi) (s. 157). Bu bağlamda “Bir görevin zorluğu, bağlamın özelliklerine ilişkin uygun bilginin verilmesi ve dilsel yardımların sağlanmasıyla azaltılabilir. Anlatılacak her konuda önceden verilen bağlamın kapsamı dâhilinde: “Bir görevin yerine getirilmesi; katılanlar, roller, içerik, hedefler, durum (görsel unsurlarla) hakkında yeterli ve önemli bilgilerin sunulmasıyla ve görevi yerine getirebilmek için önemli, açıkça dile getirilmiş talimatlar veya açıklamalarla daha da kolaylaşır (s. 160)”. Türkçeyi karmaşık ve zor gören ikinci dil öğrencileri için bu durum oldukça faydalı olacaktır.

Farklı yardımcı araçların olması metnin ya da kelimenin olası zorluğunu azaltabilir. Burada görsel unsurlardan destek almak anlam açısından kolaylık sağlayabilir. Somut betimlemeler, talimatlar veya anlatılar (özellikle uygun görsel yardımcı malzemelerin birleşimiyle) soyut bir açıklamadan daha kolaydır. Bu açıdan soyut ifadelerin anlatımında kullanılacak araçlar da anlamayı kolaylaştırabilir.

Buradan hareketle günümüzde en yaygın dil öğrenme yöntemi olarak kullanılan bilgisayar; televizyondan sonra, internetle birlikte çağımızın “en etkili bilgi işleme, üretme ve yayma aracı” (Başar, 1998:164, aktaran Kuşcu, s. 222) ve “diğer öğretim araçlarından farklı olarak öğretme ve öğrenme açısından benzersiz imkânlar sunan çok yönlü bir araç”tır (Yalın, 2006:162). Ortak Başvuru Metni ölçütlerine göre hazırlanmış internet tabanlı yazılımlar ve uygulamalarından biridir. Bu uygulamalara

ek olarak hazırlanacak olan mobil araç uygulamaları görsel ve işitsel materyaller de öğrenciler için etkin bir kullanım aracı olabilir.

Bu çerçevede ADP ölçütlerine göre hazırlanmış internet siteleri, mobil araçlar vb. *konulara ve temalara* göre her düzeyde dil öğrenimine ve öğretimine yönelik etkinlikler sunmaktadır. Bu araçlar ile birlikte görsel ve işitsel yöntemin kullanıldığı her materyal yabancı bir dilin etkili ve kalıcı şekilde öğrenilmesine olanak sağlayabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DİLFİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE GÖRSEL SÖZLÜĞÜN GÖRSEL-İŞİTSEL KURAM VE AVRUPA DİL PORTFÖYÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ

3.1. GÖRSEL-İŞİTSEL KURAM AÇISINDAN İNCELENMESİ

Öğrenci düzeyine uygun bir şekilde materyal geliştirilememesi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde önemli bir sorun alanıdır. Dil gelişimi için önemli olan bu materyaller, işbirlikçi sistemin tam anlamıyla sağlanamamasından kaynaklı engeller nedeniyle, yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde problem oluşturmaktadır. Öğrenci düzeyine uygun geliştirilemeyen bu materyallerin başında da öğrenci sözlükleri gelmektedir. Bununla ilgili birçok çalışma yapılmış, fakat Türkiye’de henüz bu materyallere model olacak bir kaynak geliştirilememiştir.

Son yıllarda yabancı dil olarak Türkçeye olan ilginin artmasıyla bu alanda yapılan araştırmalar artmıştır. Alan yazında bu programla ilgili birçok lisansüstü tezler yazılmıştır. Ancak pek çok araştırmacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yeterince araştırma yapılmadığı görüşünü paylaşmaktadır (König, 2002; Karababa, 2010; Büyükaslan, 2007; Göçer & Moğul, 2011; Özyürek, 2009). Yapılan çalışmalarda önemli eksiklerin bulunduğu belirtilmektedir. Bu eksiklerden biri, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin bilimsel çerçevede planlanmış ve sürekliliği olan bir dil politikasının yeterli düzeyde olmayışıdır (König, 2010; Karababa, 2010; Açık, 2008; Tosun, 2005). Bununla birlikte dil üzerine çalışılacak bir akademinin de olmaması önemli eksiklerden biridir.

Buradan yola çıkarak görsel ve işitsel materyal olan sözlüklerin hazırlanma aşamasında birden çok duyuya hitap eden bir materyale ihtiyaç duyulması bu alanda yapılan çalışmaları hızlandırmıştır. Çünkü Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler için sözlük, değerli bir çalışma aracıdır. Bununla beraber yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinin önemli kaynaklarından biri olarak alan yazına kazandırılan

bu sözlük, bu alana yönelik yapılacak çeşitli düzenlemeler ile kendi çerçevesini de oluşturabilmedir.

Bu bağlamda YTGS'nin çıkış amacı, sözlük türlerinde anlatıldığı üzere, öğrenici sözlüğüne örnek nitelikte olmasına dikkat edilmiştir. Eser hedef kitlenin kullanımını için dikkat çekici konumdadır. İçerisinde ana ilke olarak, hedef kitleye uygun bir biçimde düzeye bağlı kalınarak hazırlanmış kelimeler ve örnek cümleler bulunmaktadır. Diğer taraftan, “Nasıl bir sözlük olmalı? , “Yeni bir dil öğrenirken nelere ihtiyaç duyarız? Gibi sorular ile yazım aşamasının başlangıcını oluşturulmuştur.

Materyalin eğitim amaçlı sözlük hazırlama kapsamında ifade ettiğimiz üzere *arka plan, resim, fotoğraf ve grafik* kullanımı ilkesine göre, sözlüğün içerisinde kullanılan görseller çoğu yerde doğru ve net bir biçimde kullanılmıştır. Görsellerde kullanılan renkler canlı ve dikkat çekicidir. Diğer taraftan *metin kullanımı* ilkesinde genellikle aynı yazı tipi ile yazılmış kelimeler vardır. Dikkatin çekilmesi gereken noktalarda ise *kalın, italik, altı çizili ve renkli ifadeler* yer almaktadır. Yazılar okunabilir ve anlaşılabilir düzeydedir. Renklerin kullanımında da her bölümdeki renkler canlı ve gözü yormayan şekilde tasarlanmıştır. *Biçim* olarak ise görseller sade, anlaşılabilir ve minimalist olarak konumlandırılmıştır.

YTGS'nin diğer yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında hazırlanmış sözlüklerden farklı olarak içerisinde kelimelerin telaffuzuna yer vermesidir. Bunu da teknolojiyi kullanarak elde etmişlerdir. Ayrıca sözlükte bulunan kelimeler görseller yardımı ile desteklenmiş ve A1-A2 düzeyinde eğitimde kullanılan ders kitapları araştırılmış ve onların içinde bulunan kelimelere yer verilmiştir. Diğer yandan YTGS yurtdışında hazırlanmış olan görsel sözlükler incelenerek ortaya konulmuştur. Günlük konuşmada sık kullandığımız kelimeler çeşitli temaların içinde sınıflandırılmıştır. Çalışma içerisinde maddeler bu temalara göre düzenlenmiştir. İçerisinde *otuz iki* tane tema başlığı ve *kırk altı* tane temaların alt başlığı bulunmaktadır (Tablo 3). Bu temalardan “*sayılar* teması altında alt başlık olarak *sıra sayıları; dünya* teması altında *Türkiye haritası, Türkiye'nin bölgeleri, kıtalar, ülkeler-milliyetler-diller; eğitim* teması altında *eğitimin seviyeleri, fakülteler, okulda, kişiler, dersler; vücut* teması altında *beş duyu; sağlık* teması altında *belirtiler ve hastalıklar; zaman* teması altında *bir gün, saat, takvim, günler, mevsimler, bayramlar ve özel günler; doğa olayları*

teması altında *gökyüzü ve hava*; teknoloji teması altında iletişim araçları; ev teması altında *evin bölümleri, evin çevresi, ev eşyası, banyoda, banyoda-kişisel bakım, mutfak, mutfakta*; beslenme teması altında *yiyecekler, meyveler-sebzeler, alkolsüz içecekler, alkollü içecekler, Türk mutfağı*; giyim teması altında *kıyafetler –aksesuarlar*; alışveriş teması altında *para ve Türk lirası*; şehirde teması altında *dükkanlar-mağazalar, binalar, yer-yön*; ulaşım teması altında *taşıtlar*; eğlence- hobi teması altında *eğlence ve hobi*; spor teması altında *spor ve sporcular, oyunlar*; işaretler ve semboller teması altında *matematik işaretleri ve noktalama işaretleri”* yer almaktadır.

TEMALAR				
Alfabe	Aile ve akrabalar	Ulaşım	Renkler	Teknoloji
Zamirler	Eğitim	Eğlence-hobi	Şekiller	Ev
Sayılar	Meslekler	Spor	Hayvanlar	Beslenme
Filler	Vücut	İşaretler ve semboller	Bitkiler	Giyim
Soru sözcükleri	Sağlık	Ölçü birimleri	Dünya	Restoran/ lokanta
Duygular	Zaman	Sıfatlar	Doğa olayları	

Tablo 3 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük Ve Etkinlik Kitabı (A1-A2) temaları.

Temaların bulunduğu her sayfa farklı renklerle renklendirilmiştir. Kelimeler ile birlikte verilen örnek cümleler, etkinlik ve araştırmalar alanında bulunan cümleler, çeşitli resim ve fotoğraflarla desteklenmiştir. Bu bağlamda daha öncede sözlüklerin dil öğretimi bölümünde belirttiğimiz üzere Pala'nın (1994) da ifade ettiği üzere *dili öğrenen kişilerin bilmesi gereken temalar* ile ilgili alana göre YTGS'de eksikler mevcuttur. *Hekimlik* temasının yan dallarından, *dil ve edebiyat* konularından, *diplomasiden, terzilik* ile ilgili olan dallardan, *marangozluktan, madencilik, gemicilik* alanlarından bahsedilmemiştir. Bu temalar yeni bir dil öğrenenler için önemlidir.

Sözlük hakkında verilen bilgilere ek olarak sözlüğün içerisinde ve yazılan makalesinde amacı, hedef kitlesi, özelliği, türü, yararlanılan kaynakları hakkında bilgilere de değinilmiştir.

Sözlükler, medeniyet ile kültürün yorumlanmasında öğrencilere büyük fayda sağlar. Bir dilde gelişim göstermek için sözlük vazgeçilmez bir materyaldir. Toplumlar hakkında bilgi sahibi olmak için dil ile ilgili bilgileri tam, doğru ve güvenilir olarak sunmak da sözlüklerin esas amacıdır (Jackson, 2016, s. 117-119). Denilebilir ki, sözlükbiliminin önemli noktalarından biri sözlüğün hazırlanış amacı ve hedef kitleye uygunluğudur (Kocaman, 1998, s. 112). YTGS'ün esas amacı, yıllardan beri öğrencilerin düzeylerine ve ihtiyaçlarına uygun sözlüklerin olmamasıdır (Fidan, 2022, s. 339). Avrupa dilleri ortak çerçeve programı temelinde A1-A2 düzeyi öğrencilerinin kullanabilmesi ve onlara yardımcı olması amaçlanmıştır. Ayrıca burada eksiksiz olma iddiasında olmadan her türlü görüş, eleştiri ve önerilere açık olduğu belirtilmiştir. Sözlüğün ilk baskısında çeşitli eksikliklerin olduğu bunların alınan geri dönütler ile ikinci baskıda düzeltildiği ile ilgili bilgi *ikinci söz* paragrafında yer almaktadır.

Sözlükler hazırlanma sürecinde kullanıcılar ile hazırlayıcılar devamlı iletişim içindedirler. Hazırlayıcı ve kullanıcılardan sözlükleri ayrı değerlendirmek doğru değildir (Boz, 2015, s. 41). İhtiyaç analizi dikkate alınarak hazırlanan sözlükleri iki grupta toplayabiliriz. Çocuklar ve öğrenciler (Jackson, 2016, s. 129). YTGS, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere yönelik hazırlanmış öğrenici (öğrenen)sözlüktür.

Sözlükler bize yazım hakkında da bilgi sunar. Birçoğu alfabetik sıralanmış sözlüklerin sözcüklerin yazımının da önemli olduğunu vurguladığını söyleyebiliriz. YTSG'de kelimeler yazılmış ve uygun olan görseli ile birlikte verilmiştir. Tanım yapılmamıştır. Konuya göre sınıflandırılmış kelimelerde alfabetik bir düzen vardır. Bu düzen konunun içerisinde aranan sözcüğü kolay bulmaya fayda sağlamaktadır.

Sözlüğün genel yapısına bakıldığı zaman içindekiler bölümü alfabetik olarak verilmemiştir. Bu durum ders kitaplarında A1-A2 düzeyinde öğretilecek konuların yer aldığı sıraya göre olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan temaların giriş sayfalarında bulunan isimler sadece hedef dilde verilmiştir (bk. Resim 13).

Resim 13 Dilfi Yabancılar için Türkçe Görsel sözlük ve etkinlik kitabı (A1-A2) tema ismi sayfası örneği.

Resim 14 RedHouse İngilizce-Türkçe sözlük tema ismi sayfası.

Örneğin, RedHouse İngilizce-Türkçe sözlük içerisinde bulunan tema isimleri bu şekilde iki dil olarak verilmiştir. Fakat YTGS’de bu durum tek dille yazılmıştır. İki veya birkaç dille yazılması Türkçeyi yeni öğrenecek öğrenciler için daha kolay anlaşılabilir. Özellikle farklı ülkelerden gelen öğrencilerin ilk aşamada Türkçeyi

bilmediğini düşünürsek bu onlar için kolaylık olacaktır. Genellikle her sayfa iki- üç sütundan oluşmuştur. Her temanın sonunda da etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir. Bu da öğrenilen bilgiyi pekiştirmeyi sağlamaktadır. Dil bilgisi ile ilgili konular etkinlikler ve alıştırmalarda ve örnek cümleler içerisinde sezdirilmiştir. Bire bir herhangi bir açıklama yoktur.

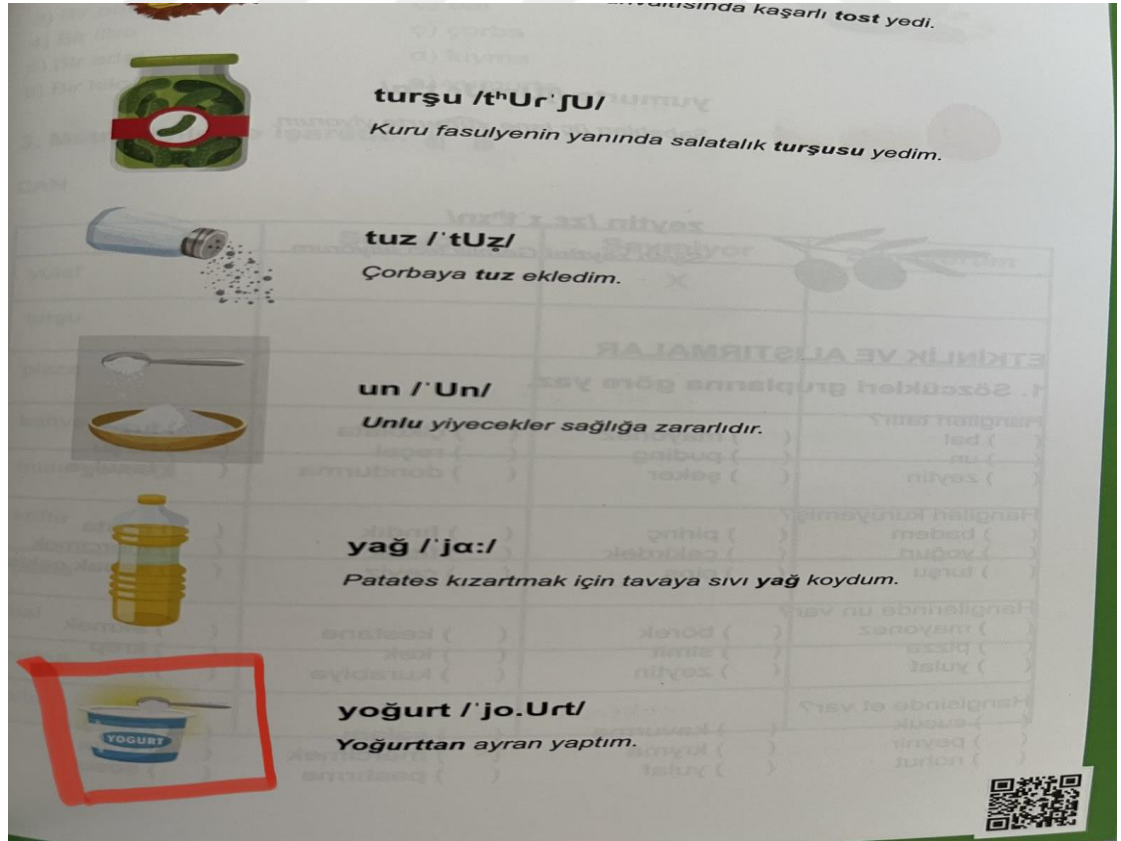
Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılabilecek yaklaşık yedi tür sözlük bulunmaktadır. YTGS’de bu türlerden yazarın kendisinin de ifade ettiği gibi *öğrenen sözlüğüne* örnek bir sözlüktür. Bu sözlükler ikinci dil ya da yabancı dil öğrenenlere yönelik hazırlanmış sözlüklerdir. Kelimelerin açıklamaları örnek cümleler ile birlikte diğer sözlüklere göre daha anlaşılabilir. Basılı bir sözlüktür. Henüz elektronik ortama aktarılmamıştır. Görsellerin kullanılması A1 seviyesi öğrencisi için biraz etkili olsa da daha çok A2 seviyesine hitap etmektedir. Özellikle örnek cümleler ve etkinlik/alıştırmalarda verilen cümlelerde A2 seviyesinde öğretilen dil bilgisi konularına rastlanıldığı için A1 seviyesinde dil öğrenen öğrenciler için anlamada problem oluşturabilir. Sesletimin kullanılması sözlük için bir avantajdır. Fakat dünyanın her yerinde kendi imkânlarıyla Türkçe öğrenmek isteyen öğrencilerin QR kod okutacak araçlarının olmaması bir problem oluşturabilir. Diğer yandan, animasyonlarla temaların desteklenmesi sözlük için ikinci bir avantaj olabilir. Özellikle derslerde bazı zamanlarda kaynak kullanımı konusunda ders anlatımında temalara giriş bunun üzerinden yapılırsa öğrencilerin sözlüğü daha çok kullanmasına olanak sağlayabilir. Animasyonla desteklenmiş Yunus Emre Enstitüsünün hazırladığı resimli sözlük buna örnek olabilir.

YTGS hazırlanırken dünya üzerinde dil eğitimi yapılırken kullanılan öğrenci sözlüklerine ve bu zamana kadar yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken söz varlığı ile ilgili konularda yapılmış çalışmalara yer verilmiştir (Fidan vd., 2022, 322). Bu bağlamda ayrıca birçok basılı sözlük ve çeşitli materyaller de incelenmiştir.

Bir sözlük hazırlanırken karşılaşılan en büyük sorun sözlükte yer alan kelimelerin seçimidir. Bir dilde yer alan tüm sözcüklere sözlükte yer vermek mümkün değildir. Bu sebeple, sözcüğün yazımı ve telaffuzu, anlamı ya da tanımı sözlükte yer alması gereken unsurlardandır (Kahraman, 2016, s. 3301). Bu bağlamda yabancılara Türkçe sözlük hazırlarken özellikle günlük hayatta kullanılan kelimeleri seçmek

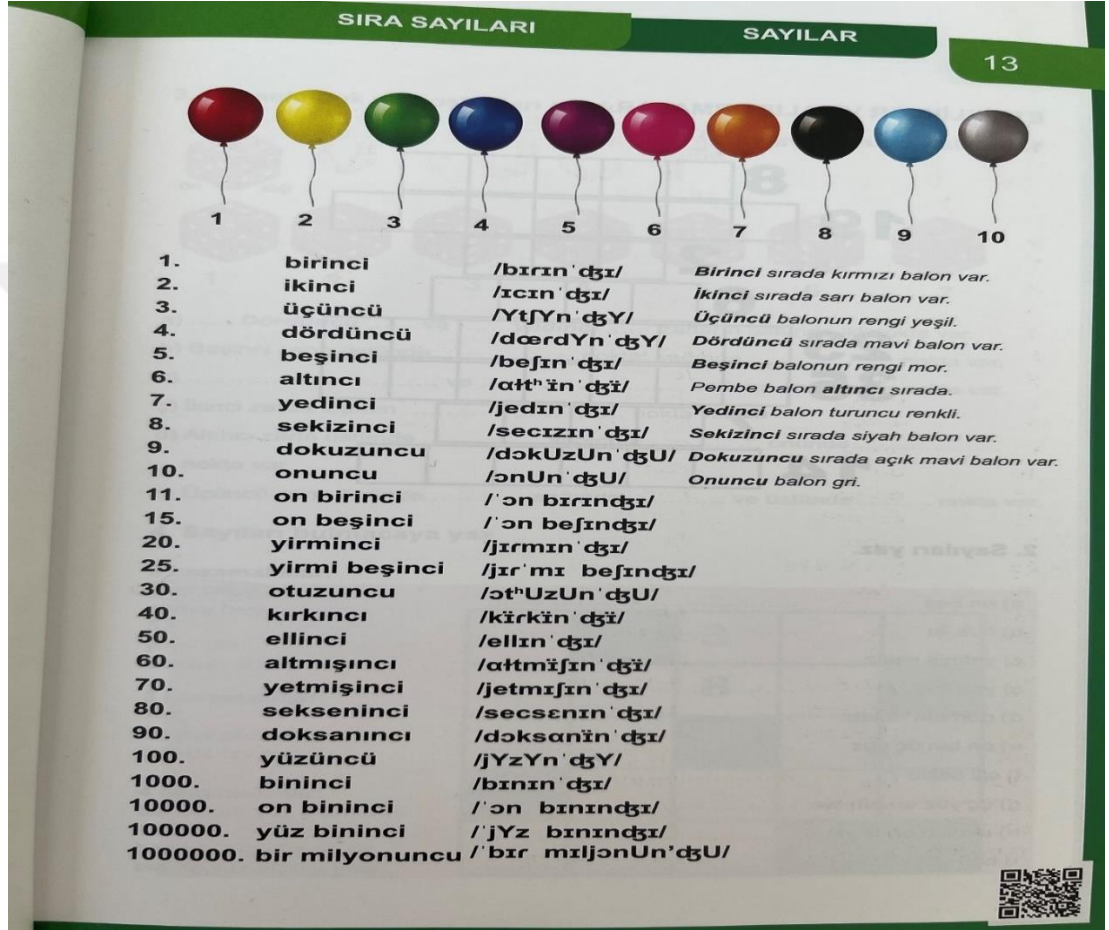
gerekir. Bunun için de sıklık listelerinden faydalanılmalıdır. YTGS’de yer alan kelimeler yaklaşık 1400 kelimedenden oluşmaktadır. Fakat etkinlik ve alıştırmalar ile birlikte bu kelimeler 1400’ü aşmaktadır. Sıklık listelerinde yer alan bu kelimeler temalar aracılığı sınıflandırılarak aktarılmıştır. Görseller ve örnek cümleler ile kelimelerin ne anlam ifade ettiği aktarılmıştır.

Sözlükte yer alan kelimelerin fonetik (sesbilgisi) karşılıklarına da yer verilmiştir. Bununla birlikte farklı milletlerde yer alan sözcüklerin kolay okunması da sağlanmıştır. Türkçe hariç altı farklı dilde kelimelerin o dildeki karşılığına yer verilmiştir. Diğer yandan kelimeler ile birlikte verilen bazı görseller ile örnek cümle veya kelimeler uyuşmamaktadır. Örneğin, resim 15. Bunlara dikkat etmek gerekmektedir. Aksi halde öğrenci dilimizde karşılığı olan kelimeyi anlayamayabilir. Her iki dilde yazılışının aynı olduğunu düşünebilir. Bu da Türkçeyi öğrenmeyi negatif yönde etkileyebilir.

Resim 15 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

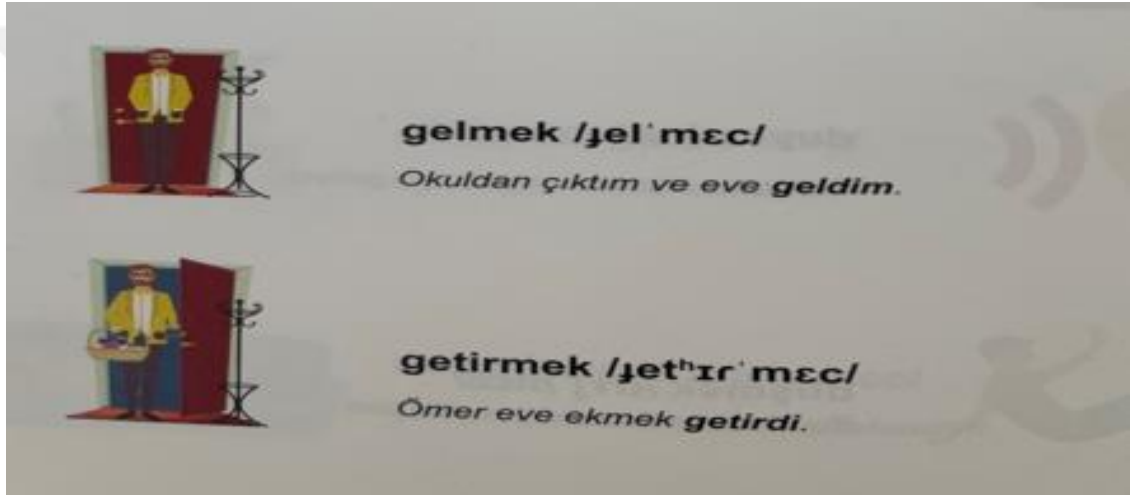
Diğer yandan sıra sayıları anlatılırken daha net olması için *birinci*, *ikinci* ve *üçüncü* sıra sayılarının karşısına madalya almış, platform üzerinde olan kişiler kullanılabilir. Bu durum anlam karmaşasının da önüne geçebilir. Sözlüğü kullanacak olan öğrenciler anlatılmak isteneni daha net anlayabilir (bk. Resim 16).

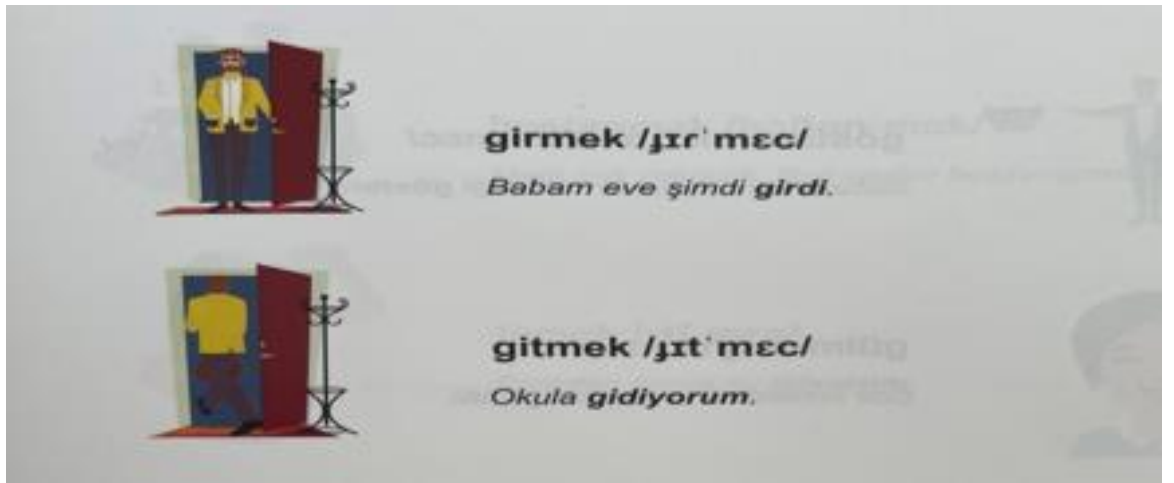
Resim 16 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

Fiiller temasında *binmek* fiiliyle kullanılmış olan “*Haremden otobüse bindim*” örnek cümlesinde, öğrenci *Harem'in* neresi olduğunu bilmeyebilir. Onun yerine “*Duraktan otobüse bindim*” cümlesi kullanılabilir. Ayrıca *bulmak* fiili ile birlikte kullanılmış görselde de dedektif görseli bulunmaktadır. Fakat örnek cümle “*Ben anahtarımı kaybettim, babam anahtarımı buldu*” şeklindedir. Dedektif görseli daha sonra meslekler teması içinde de yer almamıştır.

Gelmek, getirmek, girmek ve gitmek fiillerinde kullanılan görseller birbiri ile aynı, fakat örnek cümleler farklıdır. Özellikle *getirmek* fiili ile kullanılan görselde ekme görseli bulunabilir. Kelime hazinesine katkı sağlamak amacıyla yapıldığı düşünülen bu durum öğrenci açısından zihin karışıklığına sebep olabilir. Aynı görsel birkaç farklı eklemeler ile farklı anlamlara getirilmiştir. Ayrıca özellikle *gitmek* fiili ile kullanılan örnek cümlede görsel olarak okula giden bir öğrenci kullanılabilir (bk. Resim 17-18).

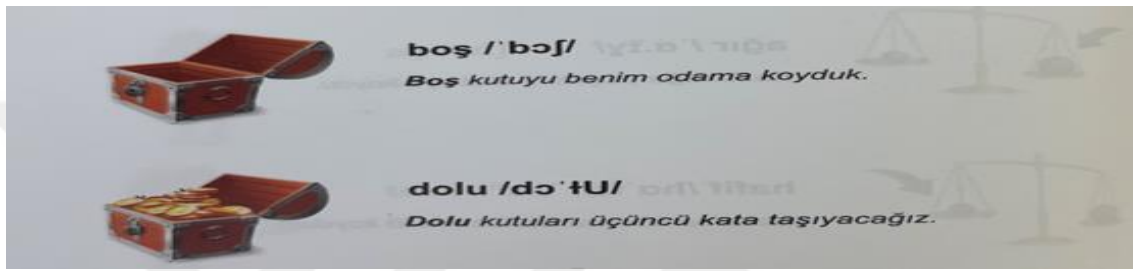

Resim 17 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

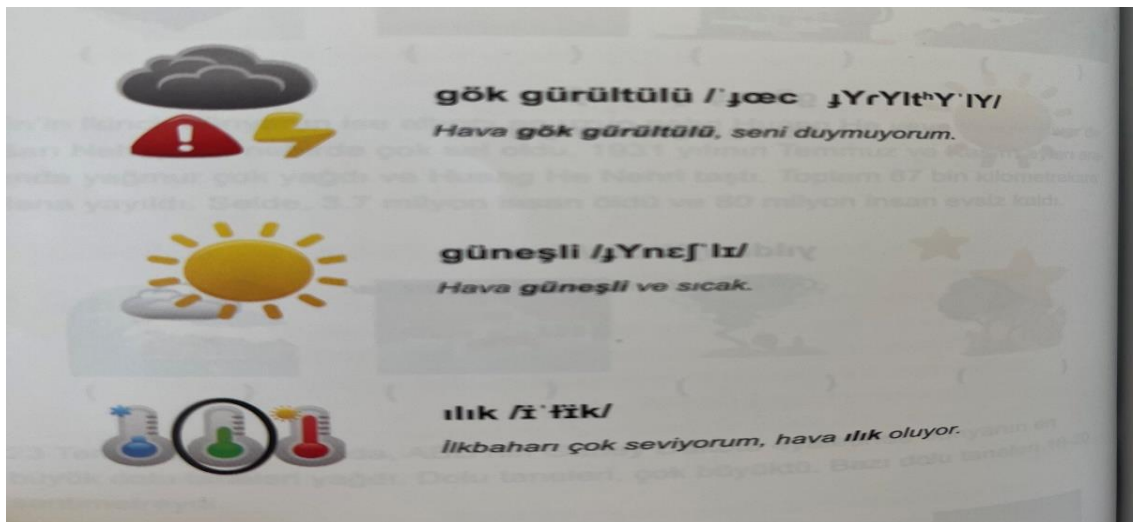
Resim 18 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

Sıfatlar temasının içinde bulunan *boş* ve *dolu* kelimelerinin örnek cümlelerinde *kutu* görseli kullanılabilir. *Sandık* görseli ile örnek cümlede verilen *kutu* örneği birbiri ile uyumsuzdur. Ayrıca *sandık* kelimesi Arapçaya ait bir kelimedir. Örnek cümlede *sandık* kelimesini kullanmak da orta doğuda dil öğrenen ya da Türkiye'ye dil öğrenmek için gelen Arap öğrencilerin anlamasını daha çok kolaylaştırabilir (bk. Resim 19).

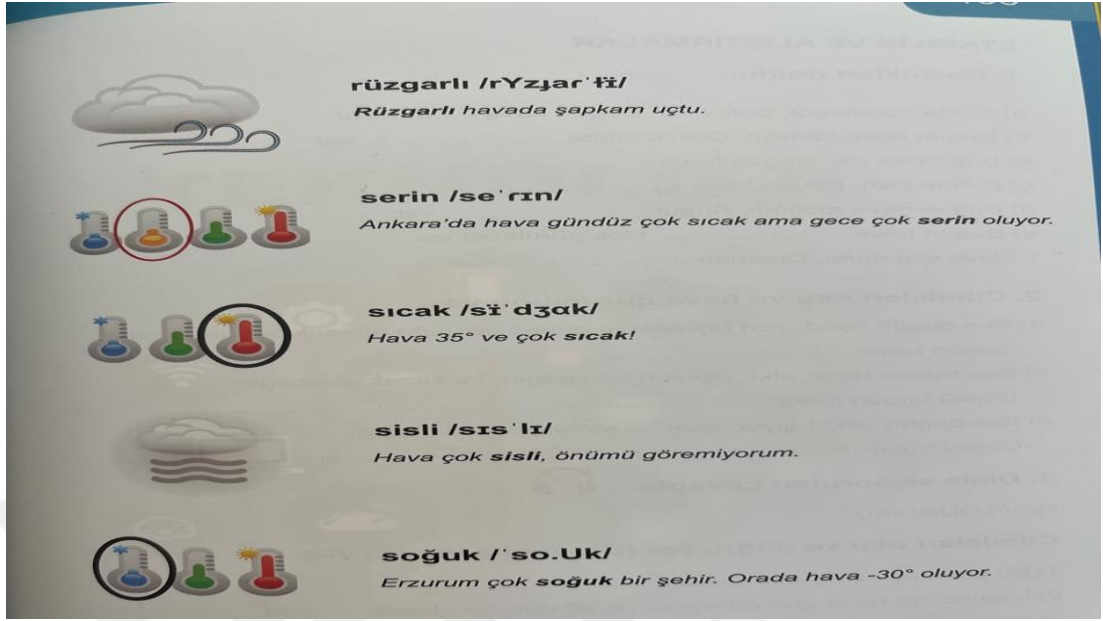

Resim 19 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

Doğa olayları temasında *gök gürültüsü* görseli farklı kullanılabilir ve *şimşek* görseli ile birlikte verilebilir. Ayrıca *serin-ılık-sıcak-soğuk* görseli aynı olup farklı işaretler ile belirtilebilir (bk. Resim 20-21).

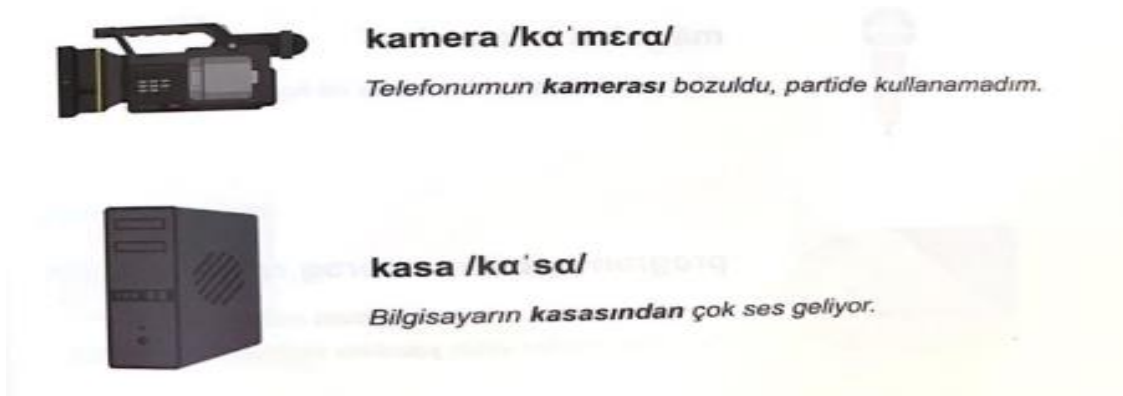

Resim 20 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

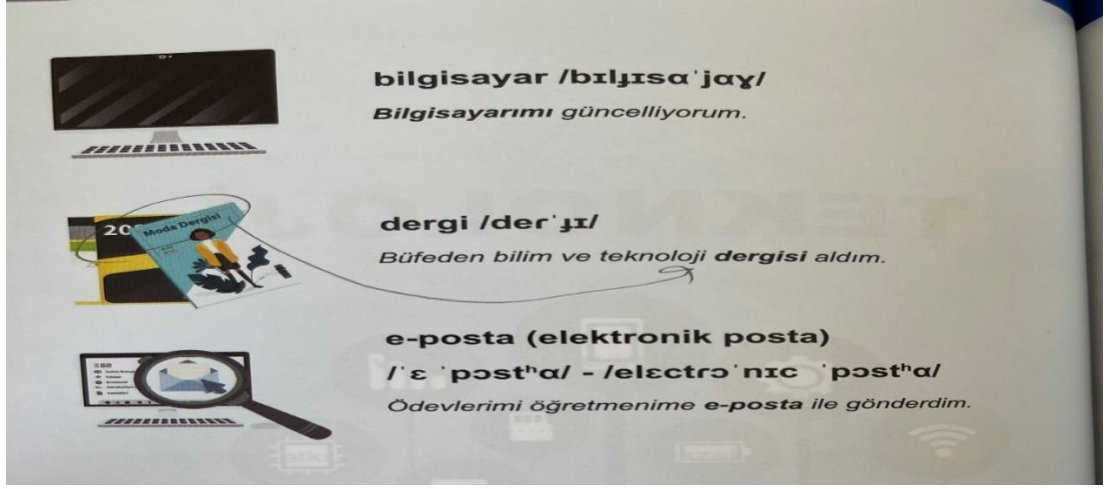

Resim 21 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

Teknoloji teması içerisine mobil telefon, sim card, mobil telefon kılıfı ve e-kitap okuyucu kelimeleri ve görseli eklenebilir. Kamera görseli ile örnek cümle arasında bağlantı kurulabilir. Kasa kelimesine de alışveriş temasında da para kasası olarak yer verilebilir.

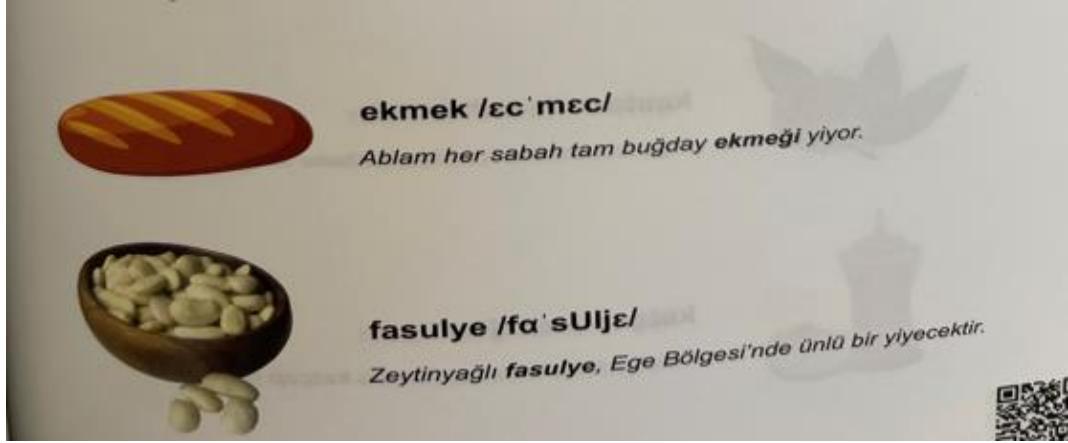
Resim 22 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

Resim 23 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

Resim 23'te yine *teknoloji* teması içerisinde yer alan *dergi* kelimesi verilen görselle uyuşmamaktadır. Görselin üzerinde yazan *moda dergisi* ismi örnek cümle ile anlam karmaşasına yol açabilir. Bu bağlamda örnek cümle ve resim arasında etkileşimin doğru olması, öğrenilecek bilginin algılanabilir, kavranabilir, hafızada kolay yer edebilir ve hatırlamayı kolaylaştırıcı olmasını sağlar. Bu sayede öğrenci bilişsel sistemiyle devamlı etkileşim içerisinde olur. Görsel materyaller metinle etkili bir biçimde ilişkilendirilmektedir. Öğrencinin bununla bağlantı kurması kelimeyi daha kolay zihninde canlandırıp kalıcı olmasına sebep olur.

Resim 24'te *Beslenme* teması *yiyecekler* alt başlığında bulunan *fasulye* kelimesi *kuru fasulye* olarak adlandırılabilir ve örnek cümlede geçen cümle ona uygun yazılabilir. *Zeytinyağlı fasulye* Türkiye'de genelde *yeşil/taze fasulye* için kullanılmaktadır.

Resim 24 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

Resim 25'te *giyim* temasında yer alan *atki* ve *ceket* görseli kullanılan örnek cümlelerle bağdaşmamaktadır. Renk bilgisi de verilen cümleler ile görseller uyuşmamaktadır. Diğer yandan Resim 26'da *elbise* ve *eşarp* görseli yine örnek cümlede verilen renk uyumsuzdur.

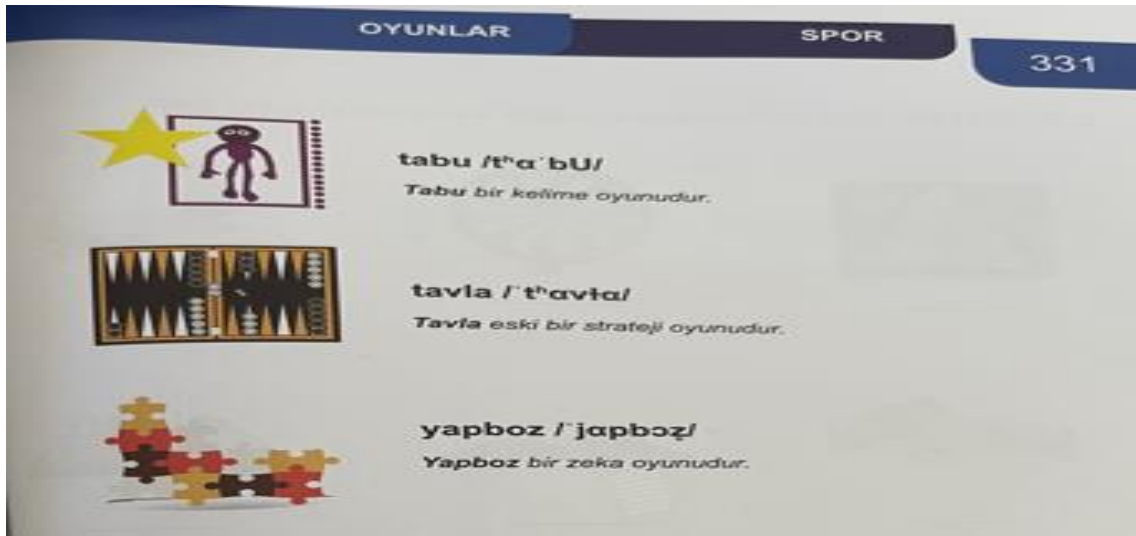

Resim 25 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

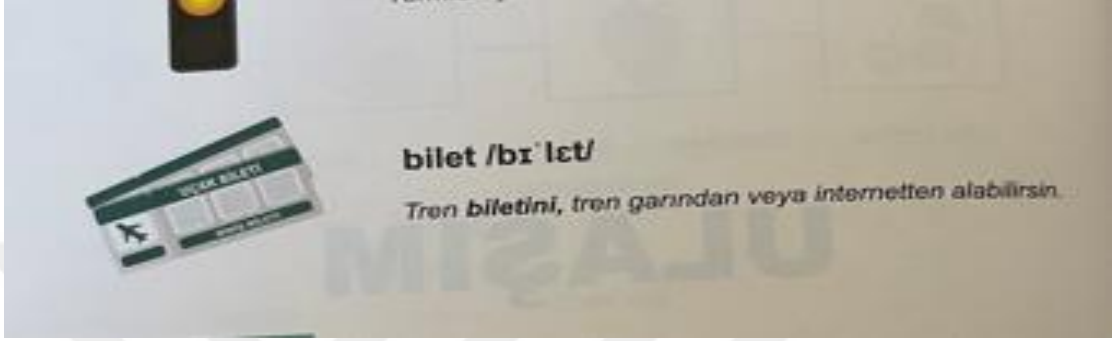
Resim 26 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

Oyunlar temasında bulunan *tabu* görseli *adam asmaca* oyunun görseline benzemektedir. Bu da diğer örnekler gibi görsel- metin uyumsuzluğunu göstermektedir (bk. Resim 27).

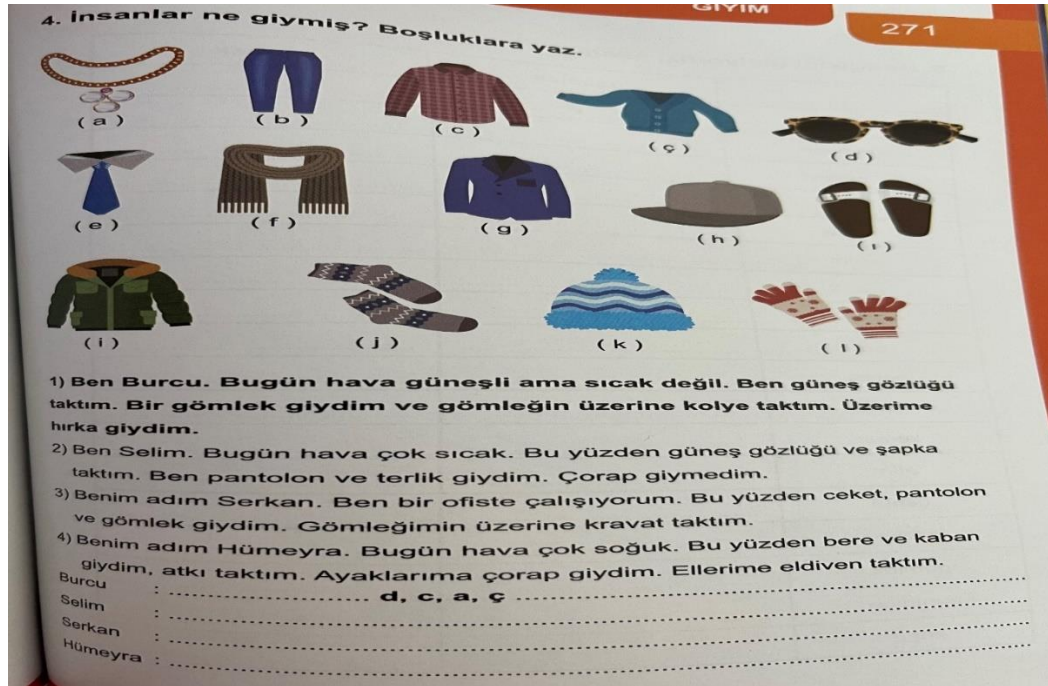
Resim 27 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

Ulaşım temasında yer alan *bilet* kelimesi görselinde *uçak bileti* kullanılmış ve örnek cümle *tren bileti* olarak yazılmıştır. Bu da öğrenciler için çağrışım konusunda karışıklığa sebep olabilir (bk. Resim 28).

Resim 28 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

Materyal hazırlanırken bağlam içinde eğer cümleye herhangi bir vurgu, dikkat çekme ya da belirtme yapılmayacaksa her cümle aynı kalınlıkta yazılmalıdır. Aksi halde öğrenci de karışıklığa sebep olabilir. Resim 29’de buna örnek olarak biz yazım hatası mevcuttur.

Jones ve Plass (2002, s. 546) öğrencilerin kelimeleri öğrenirken birbiriyle ilişkili olan resim ve yazılar bulunan metinleri, resim ve yazı ilişkisi olmayanlara göre daha iyi anımsadığını belirlemiştir. Bu tür ilişkilendirme ve eşleştirme alıştırmaları dilden dile öğrenciden öğrenciye farklı yorumlanabileceğinden, stratejilerin algılanması ve uygulanmasında farklılıklar olabilecektir.

Yeni bir kelime öğrenildiğinde hatırlama aşamasında birçok imge ve zihinsel kodlamalar karşımıza çıkmaktadır. Karşılan her kelimenin görseli ile ilişkilendirilmesi, o kelimenin zihinde depolanmasını ve gerektiği zaman geri çağrılmasını kolaylaştırmaktadır. Örneğin Türkçede öğretmen denildiği zaman zihinde tipik gözlüklü, elinde kitaplar olan bir imge hayal edilmekte, mimar denildiği zaman çizim, ev gibi imgelerin akla gelmesiyle bu kelimeler kolayca hatırlanmaktadır. Bu imgelerin zihinde oluşabilmesi için daha öne bunların görülmesi gerekir. Fakat hayatında hiç anlatılan kelimeleri görmemiş birinin ya da bunlarla ilgili herhangi bir görselle muhatap olamamış birine bunları anlatmak ve onun anlamlandırmasını sağlamak kolay değildir. Bu sebeple mümkün oldukça birbiri ile bağlantılı kelimeler bulup öğrenciye aktarmak daha doğru olacaktır. Örnek cümlelerde verilen kelimelerin görselleri ile uyumu bu bağlamda da önemlidir.

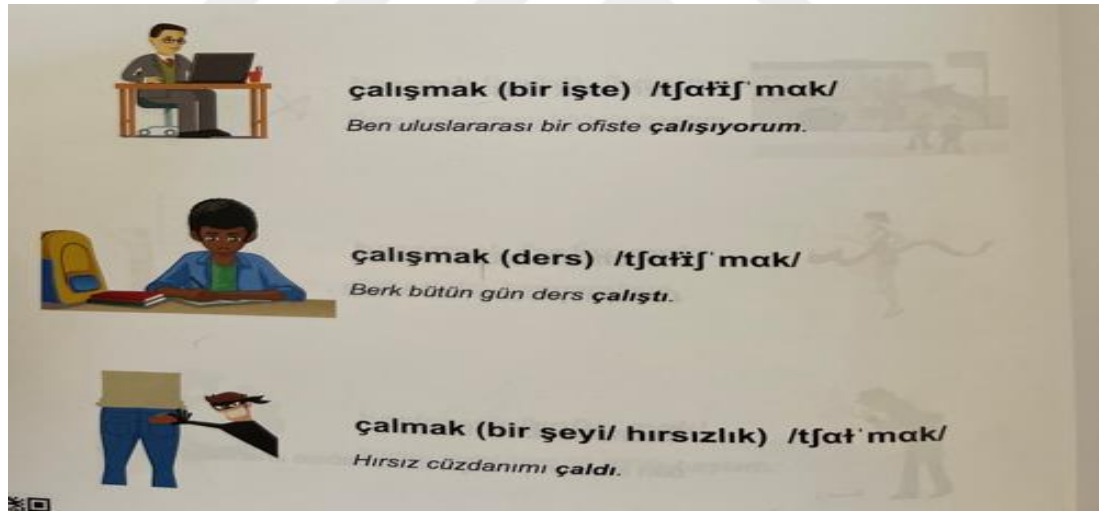
Kayabekir ve Tepecik (2018: s. 407), çalışmalarında “Resimli kitaplarda/sözlüklerde yer alan resimlemelerin okuyucunun görsel algısı ve bilişsel sistemiyle etkileşim içinde olması önemlidir. Bu etkileşim resim metin arasındaki tutarlı ilişkiye bağlıdır.” diye belirtmektedirler. Sözlüklerde; öğrencinin kelimenin anlamını daha rahat anlayabilmesi için bolca görsel ögeye yer verilmektedir. Bu bağlamda görsel ve işitsel yöntem içerisinde yapılan dil öğretiminde görsel kullanmak önemlidir. Yeni bir kelime, eşya, adres, renk, sayı, mekân, kişi veya kültür öğretirken görsel öge yardımıyla söylenenleri veya yazılanları somutlaştırarak öğrencilerin hedeflenen kazanımı daha çabuk ve rahat kazanması sağlanır (İşcan ve Kanca, 2021 sy.135).

Diğer yandan YTGS’te bulunan *hayvanlar* temasında sesi kullanılabilecek hayvan sesleri ile resimler arasında ilişki kurularak zihinde anlamlandırma ve daha sonra kelime ya da hayvan görüldüğünde hatırlanması sağlanabilir. Sesletim yalnızca örnek cümleler ve kelimeler için verilmiştir. Bu bağlamda Türkçeyi yabancı dil olarak

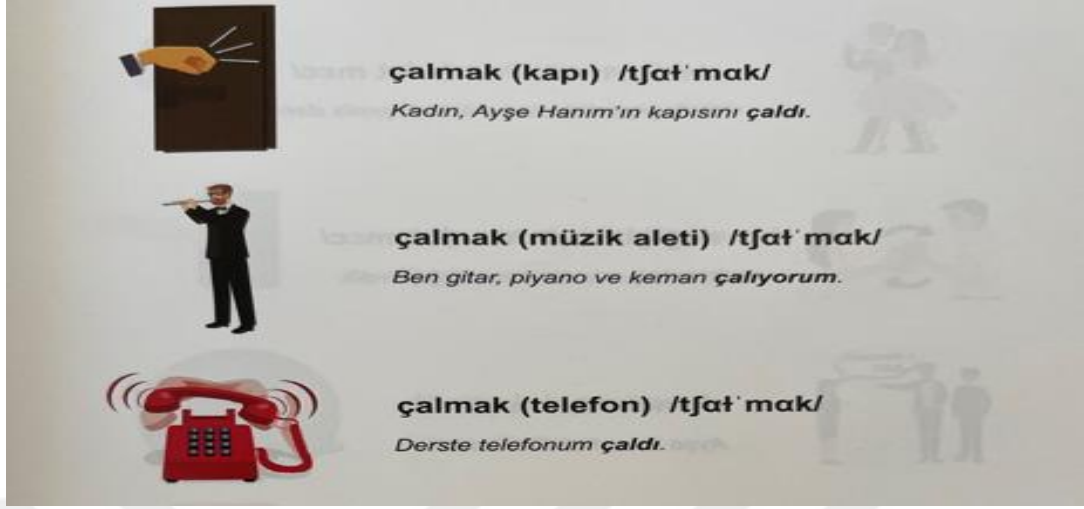
öğrenen öğrencilerde görsel ve işitsel öğelere aynı anda yer vermek kalıcılığı güçlendirecektir.

Bu süreçte kelime öğrenme yöntemlerinde öğrencilerin durumlarında farklılıklar olabilir. Bazı öğrenciler dinleyerek bazı öğrenciler de kelimelerin yazılışını görmek ve okumak isteyebilir. Bazıları ise her ikisini de yapmak isteyebilir. Bu sayede öğrenci sözlüğe bakarak hem kelimenin anlamını hem görselini hem de örnek cümle içerisinde kullanımını görerek kelimeyi zihinde daha iyi tutar ve anlamlandırır. YTGS'ten örnek olarak verilen birkaç örnek bu durumun dışında kalmaktadır.

Sözlükte yer alan sözcüklerin hepsi TDK Yazım Kılavuzuna göre yazıldığı görülmektedir. Bazı fiillerin hangi kelimeler ile ilişkili olduğunu belli etmek için parantez içinde bu kelimelere yer verilmiştir (bk. Resim 30-31).

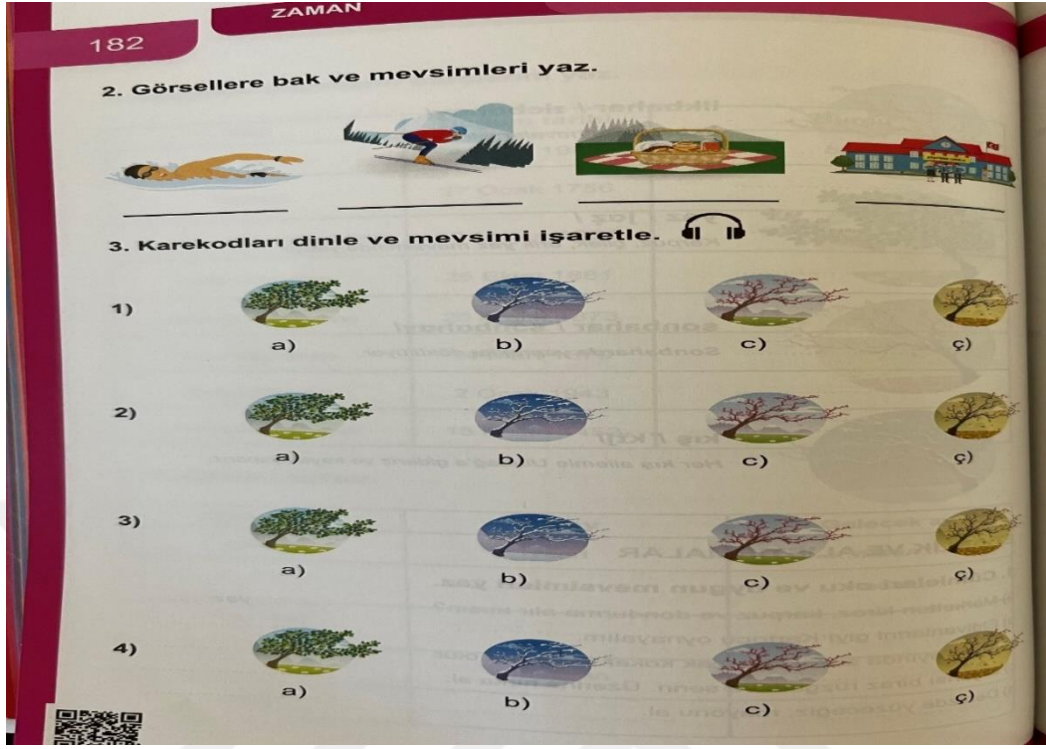
Resim 30 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

Resim 31 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

YTGS'te kelimelerin tanımlarına, kelimenin kullanıldığı örnek cümle ile beraber yer verilmiştir. Ayrıca okunuşları da bulunmaktadır. Kullanıcılar sözlükte bulunan sayfaların alt kısımlarında yer alan QR kodlarını mobil cihazlara okutarak bu durumu aktif hale getirmektedir. Bu da öğrenci kelimenin telaffuzunda avantaj sağlamaktadır. Kelimeyi hem görmek hem de işitmek yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için önemlidir.

Dil bilgisi konuları örnek cümle, etkinlik ve araştırmalarda sezdirilmeye çalışılmıştır. Fakat bazı dil bilgisi konuları A1 seviyesinden üst olduğu için bazı kullanıcılarda bu durum problem oluşturabilir. Geçmiş zaman, geniş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman, gereklilik, isim-sıfat tamlaması gibi A1 ve A2 düzeyinde öğretilen konulara yer verilmiştir. Dil bilgisi açısından değerlendirilirse YTGS, A2 seviyesine daha uygundur. Örnek cümleler, etkinlik ve alıştırmalar genelde şu şekilde verilmiştir (bk. Resim 32-33). Ayrıca etkinlik ve alıştırmalar temada geçen kelimeleri pekiştirmek için oluşturulmuştur.

Resim 34 Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2).

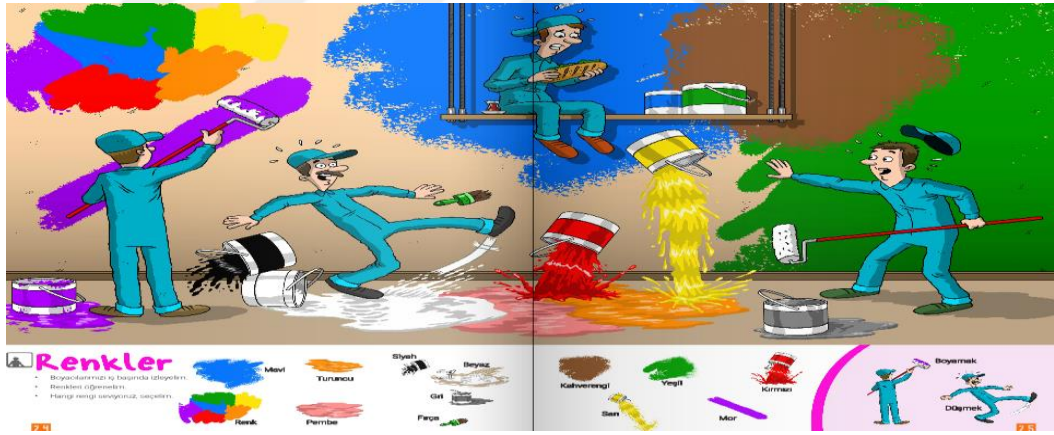
Diğer yandan sözlük baş, iç ve dış veri başlıkları açısından da incelenmiştir. Başlık sayfası, künye, editörün ilk sözü içinde yer alan teşekkür ve katkıda bulunanlar, hedeflenen kullanıcı, içindekiler, Türkçe sesbilgisi (fonetik) sembollerin karşılıkları, kalıp ifadeler ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. İçinde, temalar ile sınıflandırılmış kelimeler, kelimelerin görselleri, örnek cümleler, etkinlik ve araştırmalar; son dış veri de ise cevap anahtarları ve dizin yer almaktadır. YTGS’te bunları görmek sözlüğü anlama ve inceleme açısından oldukça faydalıdır.

Sözlük anadili öğrencilerinin kullandığı sözlükten farklıdır. Özellikle tanımlara bire bir yer verilmemiş ve bağlam içerisinde kullanılmıştır. Bu da Türkçeyi öğrenen yabancı öğrenciler için da kolaylaştırıcı bir etkidir.

Görseller oluşturulurken uzmanlardan yardım alınmış, bazı resimler ise buldukları konumdan parayla satın alınmıştır. Bu sayede hem fotoğraf hem de çizimler ile oluşturulan görseller, sözlüğün içerisinde yer almıştır. Hedef dil seviyesi olarak A1-A2 seçilmiş, fakat A2 seviyesine daha uygun olduğu görülmüştür. Örnek cümleler çoğunlukla görsel ile bağdaşmaktadır. Genellikle canlı, ilgi çekici ve

meraklandırıcı görseller kullanılmıştır. Çoğu görsel de anlatılmak istenen kelimeyi net olarak ifade etmektedir. Dil- kültür bağlamında “görseller ve dil” birbirinin tamamlayıcısı konumdadır. Sözlük birden fazla dilden oluşmuş ve sözcükler belirli sınıflandırmalar içerisinde verilmiştir. Öğretilmek istenen kelimenin kitabın sonunda bulunan dizinde başka dillerdeki karşılığı yer almaktadır. YTGS’de kelime öğretiminde ilk amaç kelimeyi görsel ve örnek ile anlatmaya çalışmak olmuştur. Telaffuz ve yazım biçimlerine yer verilmiştir. Örnek cümleler içerisinde de dil bilgisi kuralları sezdirilmeye çalışılmıştır.

Diğer yandan *Fiiller* temasını ayrı ele almak yerine her temanın yanında o temaya ait kullanılabilen *fiillere* yer vermek daha doğru olacağı düşünülmektedir. Örneğin *ev* temasının alt başlığında bulunan *mutfakta* temasında yer alan fiiller uygun olmuştur. Fakat renkler temasında herhangi bir fiile rastlanmamıştır. Örneğin, Yunus Emre Enstitüsü “*Resimlerle Kelime Öğreniyorum*” uygulamasında buna örnek bulunmaktadır.

Resim 35 Yunus Emre Enstitüsü “Resimlerle Kelime Öğreniyorum” Örneği.

Meslekler temasına *satış elemanı* ve *banka memuru/bankacı* kelimeleri ve görseli eklenebilir. Bu kelimeler sıklık çalışmaları kapsamında 1575 kez sıklıkla kullanılmıştır (Şenyiğit, 2020, s.580). Ayrıca *aile* ve *akrabalar* temasına da *akraba* kelimesi ve görseli eklenebilir. Günlük hayatta sık karşılaştığımız bu kelimeler kelime öğreniminde önemlidir. Akraba kelimesi A1 ve A2 de sıklık çalışmaları kapsamında 2178 sıklık sırasındadır.

Diğer yandan sayılar temasında *hesap makinesi* kelimesine ve görseli eklenebilir. A1-A2 sıklık çalışmalarında *hesap makinesi* 2807 kez kullanılmıştır (Şenyiğit, 2020, s.585)

3.2. AVRUPA DİL PORTFÖYÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında özellikle son yıllarda önemli adımlar atılmıştır. Yabancı dil öğretiminin, eğitimin tüm kademelerinde zorunlu hâle getirilmesi, yabancı dil öğretim programlarının Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnine uygun biçimde hazırlanıp uygulamaya konulması, kaydedilen ilerlemelere örnek gösterilebilir (Kırkgöz, 2007). Avrupa konseyi, tüm Avrupa’da yabancı dil yeterlik düzeylerinin belirlenmesinde, geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnini hazırlamıştır. Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan sınıflandırma, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnine dayanılarak şöyle yapılmıştır:

- 1) Temel düzey kullanıcı (A1 A2): Ara ya da temel gereksinim,
- 2) Ara düzey kullanıcı (B1 B2): Eşit düzey; ileri ya da bağımsız,
- 3) İleri düzey kullanıcı (C1 C2): Özerk; ustalık.

Bu çerçeve ile belirlenen dil düzeylerinde, sözcüklerin kullanım sıklığı, dil bilgisi yönünden sınıflandırılması, telaffuza yer verilmesi ve yazım biçimlerini dikkate alarak hazırlanacak sözlüklere ihtiyaç duyulmaktadır.

Yukarıda belirlenen düzeylere göre A1 düzeyi, en temel seviye olup öğrencilerin temel sorulara cevap verip ve günlük kullanılan kelimeleri öğrenip bunları kullanmasını sağlayan seviyedir. Bu düzeyde daha çok kalıplaşmış ifadeler yer almıştır.

A2 düzeyi yine temel kullanıcı seviyelerindedir. A1 düzeyine göre dili biraz daha farklı kullanabilir. Gündelik hitap şekilleri, geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman hakkında konuşmaları yapılabilir; emir ve istek cümleleri bu düzeyde kurulabilir ve kullanılabilir.

Kelime öğretimi materyaller çalışmalarında dört temel becerinin de verilmesi gerekir. Günlük hayatta sıkça kullanılan ve kültürel değer taşıyan kelimelerin öğretimi dil öğretiminde önceliklidir. Doğru seslendirmenin yapılması, yazma eğitimi ve bağlam içerisinde sözcüğü kullanmak öğrenci için önemlidir. Örnek cümleler ile verilen dil bilgisi konularının yer aldığı cümleler öğrenciye sezdirilmelidir ve sözlük içerisinde ulunan kelimeler yinelemeler ile unutulmayı ve doğru telaffuzu kullanmayı desteklemelidir.

Bu bağlamda Avrupa dil portföyünde görsel ve işitsel öğelere yer vermek dil öğretiminde ve ediniminde önemli bir yere sahiptir. Ayrıca bu öğretimin resimler ile birlikte dinletilmesi, okunması ve seslendirilmesi önemlidir. Özellikle A1 düzeyinde görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının olması anlatılanlar hakkında fikir sahibi olmayı kolaylaştırmaktadır.

Diğer yandan sözcüklerin görsel destekle öğretilmesi sözcük dağarcığının gelişiminde önemli bir yere sahiptir.

İncelenen sözlükte kelimeler belli temalar içerisinde sınıflandırılmıştır. Sözlüğün içerisinde her temaya ait çeşitli etkinlik ve araştırmalar bulunmaktadır (bk. Tablo 4).

Tablo 4 Dilfi YTGS içerisinde yer alan Etkinlik ve Alıştırmalar

Bu etkinlikler ADP'ne göre hazırlanmıştır. Etkinlik ve alıştırmalarda dört temel beceriyi de geliştirecek usuldendir. Fakat konuşma becerisine yönelik herhangi bir etkinlik ve alıştırma yoktur. Bunu da öğrenciler sözlüğü kullanırken öğrendiklerini ilgili alanlarda uygularken giderebilir. Sözlüğün içerisinde bu beceriyi geliştirecek farklı etkinlik ve alıştırmalar da oluşturulabilir. Çünkü YTGS ders kitaplarına paralel olarak geliştirilmiş sözlükten çok kaynak bir kitap şeklindedir. Ayrıca burada çeşitli görseller verilip bunlar ile ilgili konuşma yapımları sağlanabilir.

Diğer yandan, soru sözcükleri temasında oluşturulan etkinlik ve alıştırmalar geçmiş ve gelecek zaman kipinden örneklerle oluşturulmuştur. Temel seviyede özellikle kendi kendinde Türkçe öğrenmek isteyen A1 öğrencisi için bu durumu anlamakta zorluk yaşayabilir.

Fiiller temasında yer alan (-dI) ile yaz etkinliğinde A2 seviyesi öğrencisine daha uygundur. Ayrıca cümle kurma ve dinleme etkinliğinde karışık verilen kelimelerle geçmiş zaman eki ile cümle kurma istenilmiştir. Burada iki zaman da aynı anda verilmeye çalışılmıştır. Ders kitaplarına göre hazırlandığı düşünülen bu materyalde A2 seviyesine uygun zamanların etkinlik ve alıştırmalarda verilmesi A1 seviyesi için problem oluşturabilir. Şimdiki zaman A1 seviyesinde öğretilen bir dil bilgisi konusudur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken A1 seviyesinde ilk olarak şimdiki zamanın öğrenen öğrenci diğer zamanlarda anlamlı cümleler kurabilir. Bu bağlamda her zamanın etkinliğinde bulunduğu dil bilgisi seviyesine uygun etkinlik geliştirilirse hem dil bilgisi kurallarını öğrenmeyi hem de temayı anlamayı kolaylaştırabilir. Çünkü öğrenciler şimdiki zamanı öğrenene kadar geçen sürede alfabeyi, basit kalıp ifadeleri öğrenmiş oluyor.

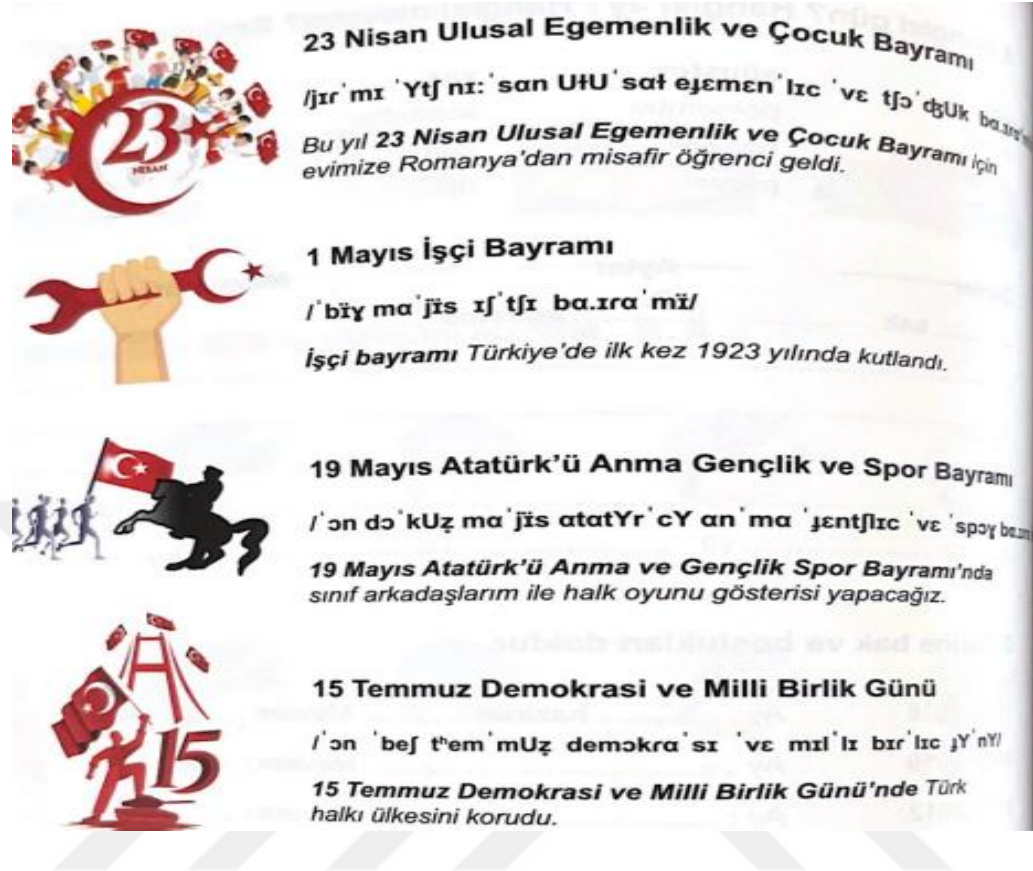
Öğrencilerin görüp işittikleri her şeyi hafızada daha kolay tuttıklarını düşünürsek öğretmenin ifade edeceği şeylerde şimdiki zamanı göstererek anlatması daha uygundur. Örneğin hava yağmurlu ise, “Yağmur yağıyor ” diye göstermenin ve anlatmanın öğrenmede başarı sağladığı birçok araştırmada mevcuttur.

YTGS'de görsellerin kullanımı ADP'suna uygundur. ADP'de öğrencilerin etkinlik ve alıştırmalar ile birlikte verilen görsel öğelerin dil öğrenimi konusunda önemli bir yerinin olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda YTGS'nin içerisinde bulunan

etkinlik ve alıştırmalar bu durumu karşılamaktadır. Özellikle ADP’de belirtilen “*A1 seviyesinde görsel desteklerle desteklenmiş her bilgi daha kolay anlaşılır*” ifadesine uygundur. İşitsel alanda telaffuza yer verilmesi dili algılamayı kolaylaştırmıştır. Bu bağlamda YTGS görsel-işitsel yöneme uygun geliştirilmiştir. CEFR’de ifade edildiği üzere sözcüklerin görselle desteklenmesi sözcük dağarcığını geliştirmede önemli rol oynamaktadır. Bu aşamada da YTGS yeterlidir.

Ses bilgisel beceri aşamasında telaffuz eğitimine önem vermek gerekir. Bu noktada YTGS’de gerekli hassasiyet gösterilmiştir. ADP’de bu eğitimin yardımı kaynaklar aracılığı ile desteklenmesi gerekli görülmüştür. Doğru seslendirme yeterliğinde bir sözlükten yararlanma ve orada telaffuzları göstermede kullanılan yöntemi bilme ADP’de yer alan durumdur. Bu bağlamda incelediğimiz YTGS bu durumu karşılamaktadır.

Kültür dilin taşıyıcısıdır. Yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen öğrenciler dili öğrenirken aynı zamanda dilini öğrendikleri ülkenin kültürünü de öğrenmektedir. YTGS’de yer alan Türk kültürüne ait temaların bulunması ADP’de yer alan kültürlerin geliştirilmesi ve korunması ifadesini karşılamaktadır (bk. Resim 34). Türk kültürüne ait olan bu bayramlar kültür taşıyıcılığı noktasında önemli bir yere sahiptir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin kendi kültürleriyle Türk kültürünü kıyaslamaları, Türkçeye ısınmaları ve yaşadıkları ülkede uyum sorunu yaşamamaları için hazırlanan materyallerde görsellerin ve etkinliklerin bulunması önemlidir. Bu bağlamda YTGS içerik açısından bu duruma oldukça uygun hazırlanmıştır.

Resim 36 Dilfi YTGS içerik örneği.

İçerik açısından birbiri ile tutarlı temalara ve etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir. YTGS'de belirtilen A1 ve A2 dil yeterlik basamağına uygundur. Hangi konularla karşılaşacağı, hangi kelimeleri kullanacakları, dili öğrenirken kişisel ve kültürel gelişimlerine nasıl fayda sağlayacakları aşamasında yeterli bilginin içerisinde olduğu bu kaynak yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler için kılavuz kitap niteliğindedir. Amacına uygun hazırlanmıştır.

Anadili kullanıcılarının kullandıkları sözlüklere göre farklı ve işlevsel olması öğretim ortamlarında her daim masa üstü sözlüğü olarak yer alabilir. Özellikle ADP'de yer alan sözlük kullanma becerilerine ve sözlüğü kullanma alışkanlıklarına destek niteliğindedir. Sözlüklerin dil eğitiminde önemli bir başvuru kaynağı olduğu düşünülürse yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin ADP'ye göre hazırlanmış ve görsellerle desteklenmiş bu sözlüğü kullanmaları onlar için avantaj olacaktır.

Etkinliklerde yer alan çeşitli kültür öğeleri de dilin öğreniminde öğrencinin dikkatini üst seviyeye taşımıştır. Özellikle renklerin ve tasarımın ilgi çekici olması öğrencilerin sıkılmadan anlamayı kolaylaştırmasına fayda sağlayacaktır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Uluslararası ilişkilerin artması ile birlikte yabancı dil öğretimi daha çok ihtiyaç haline gelmiş; amaçları, yaklaşım ve yöntemleri ile sürekli değişim içerisine girmiştir. Bu süre içerisinde yabancı dil öğretiminde çeşitli yaklaşımlar ortaya konulmuş ve bu yaklaşımlara bağlı olarak çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu yaklaşım ve yöntemlerde yabancı dil öğretiminin bir tarafı öne çıkarılmış, her yaklaşım ve yöntem bir öncekinin eksilerine ve hatalarına çözüm geliştirmek için etkili ve kolay yöntemler olarak üretilmiştir. Bu yöntemlerde dört temel dil becerinin nasıl kazandırılacağı yönünde çalışmalar yapılmıştır. Dili oluşturan temel öğelerden biri kelimelerdir. Kelime öğretimi tüm yabancı dil öğretimi yöntemlerinde yer almıştır. Bazı öğretim şemalarında ilk sırayı alan yöntem bir sonraki öğretim şemasında daha geri planda kalabilmektedir. Bu bağlamda kelime öğretiminin net olarak ele alındığı bir dil öğretimi yaklaşımı yoktur, diye söylenebilir. Bu aşamada hangi kelimenin ne zaman ve nasıl öğretileceği sorularına cevap aranmıştır. Özellikle hangi kelimelerin hangi düzeyde öğretileceği sorusu hem öğretmenler hem de materyal hazırlayıcılarını oldukça meşgul etmiştir. Sadece sıklık çalışmalarında yer alan kelimelere yer vermek kelime öğretimi noktasında yeterli değildir. Kelimenin yaygınlığı da bu durumda önemli bir konumdur. Yaygınlık, kelimenin hangi temalarda geçtiğini gösteren bir değerdir.

Türkiye'nin içinde bulunduğu konum itibariyle YTÖ'ne önem gittikçe artmıştır. Yabancılar Türkçe öğretiminde temel seviyede kullanılacak kelimelerin günlük hayatla bağlantılı olması öğrenci için bir avantajdır. Türk dilinde sıklık çalışmaları ve yaygınlık dereceleri ile belirlenen kelimelerin hangi seviyede öğretileceğinin tespit edilmesi dil öğretiminde önemli bir yere sahiptir.

YTÖ kapsamında hazırlanan materyaller temel söz varlığını öğretmede oldukça etkilidir. Avrupa konseyi tarafından hazırlanan "*Diller İçin Avrupa Öneriler Çerçevesi*"(DİAÖÇ) dil öğretiminde olması gereken ölçütlerin planını içermektedir.

Bu plan çerçevesinde incelediğimiz YTGS, kelime öğretiminde sıklık çalışmaları doğrultusunda hareket etmiş ve temel seviyede Türkçe öğrenecek öğrenciler için faydalı bir kaynak olmuştur. Özellikle görsel kullanımında birçok yerde net ve anlaşılır görsellere yer verilmiştir. Seviye basamaklarında daha çok A2 öğrencilerine yönelik hazırlanmış olan bu materyal, A1 öğrencilerine de bazı noktalarda faydalı olabileceği söylenebilir.

Dil bilgisi kullanımları; örnek cümleler, etkinlik ve araştırmalar içerisinde doğru bir şekilde verilmiştir. Fakat A1 öğrencisinin dil öğrenmeye kalıp ifadeler ile başlayıp dil bilgisi konusu olarak şimdiki zamanla devam ettiği düşünülürse, etkinlik ve araştırmalarda ve örnek cümlelerde farklı zamanların olması onlar için bir dezavantaj olabilir. Özellikle dili kendi çabasıyla öğrenecek öğrencilerin bu materyali seçeceğini düşünürsek bazı noktalarda yeterliği tartışılabilir.

ADP’de yer alan telaffuz eğitimi alanı ile ilgili YTGS’de gerekli çalışmalar yapılmıştır. Sözlüğün içerisinde bulunan tema sayfalarının alt kısımlarında kare kodlar bulunmaktadır. Mobil araçlarına kare kodları okutan öğrenciler sayfada bulunan kelimelerin telaffuzunu ve örnek cümlelerin okunuşunu dinleyebilmektedir. Bu durum ile telaffuz eğitimi az da olsa çözülmüştür. Fakat öğrencilerin kendi sesleri ile kelimeleri telaffuz edip doğrusunu öğreneceği bir sistemin de olması kaynağın telaffuz eğitimi konusunda daha verimli olmasına fayda sağlayabilir. Diğer taraftan sözlük ile beraber telaffuz becerisinin somut ve uygulanabilir olduğu da ortaya konulmuştur.

Söz konusu sözlükte dört temel dil becerisine yer verilmiştir. Fakat konuşma becerisi alanı net değildir. Öğrencilerin bu açığı sözlüğün içerisinde yer alan temaları öğrenip kullandıkları zaman kapatabilecekleri düşünülmektedir.

Kelime öğretimi insanların yaşamların boyunca devam eden bir süreçtir. Bu süreç içerisinde özellikle eğitim hayatında birçok yöntem kullanılmaktadır. Bunlardan birisi de görsel-ışitsel yöntemdir. Bu yöntem ile öğrenciler kelime öğrenimi daha aktif hale getirmekte ve kelimeler hafızada daha kalıcı olmaktadır.

Bu bağlamda YTGS’de kullanılan resimlerin birçoğu evrenseldir ve birçok kişi tarafından da kolaylıkla anlaşılabilir. Bizler ifade etmek istediğimiz bir şeyi görsel araçlarla göstererek anlatabiliriz. Özellikle restoranda, otelde veya sokakta bu duruma

en iyi örnekleri oluşturabiliriz. Resimler sayesinde sözlük kullanmadan da temel düzeyde karşı tarafla bazı ortamlarda anlaşabiliriz. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda görseller ihtiyacı karşılamaktadır. Sözlükte görsel- işitsel yöntemin her aşaması kullanılmıştır. Fakat bazı görsellerin kullanımı doğru olmamıştır. Bununla birlikte örnek cümleler ile görseller bazı yerlerde birbiri ile örtüşmemektedir. Bu durum temel seviyede dil öğrenen öğrencilerin zihninde karışıklığa sebep olabilir. Görsel ve metin uyumunun her zaman eşleşmediği görülmektedir.

Bazı görseller iyileştirilebilir ya da farklı, daha anlaşılabilir görsellere yer verilebilir. Örneğin, sıra sayılarında yer alan birinci, ikinci ve üçüncü kelimelerine ait görseller daha farklı olabilir. *Sayılar* ya da *semboller* temasında *toplama/toplam* kelimelerine ve görsellerine yer verilebilir.

Ayrıca, yabancılara Türkçe öğretiminde sözlük içerisinde sınıflandırılan temalarda eksikler bulunmaktadır. Örneğin, dil ve edebiyat, acil durumlar gibi. Ders kitaplarında bulunan metinler dikkate alınırsa söz konusu temaların eksikliği görülebilir.

Bununla birlikte, internet tabanlı öğrenme ortamları (e-öğrenme, web tabanlı öğrenme, internet tabanlı öğrenme, uzaktan eğitim vb.) bilgi ve beceriyi artırmak için gerekli olan çözümleri sunmaktadır. Bu sayede eğitimciler ve öğrenciler zaman ve mesafe sorunu yaşamamaktadır. Bu da işbirlikçi çalışmayı ve bilgi paylaşımını daha aktif hale getirmektedir. Bu bağlamda materyalin internet tabanlı öğrenme ortamına aktarılması önemlidir.

Elektronik sözlüklerin kâğıt sözlüklere göre daha fazla kullanıldığı çeşitli çalışmalar aracılığı ile görülmektedir. Bu nedenle çalışmanın elektronik ortama taşınması kaçınılmazdır. Diğer yandan elektronik görsel sözlük tasarımının sözcük öğretiminde ne kadar etkili olacağı da araştırılmalıdır. Ayrıca elektronik ortama taşınacak bu sözlüğün sözcük öğretiminde bilgisayar teknolojilerinin öğrenci başarısı üzerine etkileri de araştırılabilir.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen inceleme doğrultusunda yabancılara Türkçe öğretimi alanında görsel sözlük kullanımına yönelik öneriler şu şekildedir:

- Görsel sözlük kullanımının öğrencilerin kelime hazinelerine olan katkısı büyüktür. Türkçe dersi başta olmak üzere tüm alanlarda kullanılabilir.
- Yeni çalışmalarda farklı temalar belirlenerek daha fazla hedef kelime ile farklı çalışmalar hazırlanabilir.
- Öğrenci görüşleri alınarak onların ihtiyaçları doğrultusunda farklı çalışmalar yürütülebilir. İhtiyaç analizi ölçeğinden elde edilecek verilerle gerekli düzenlemeler yapılabilir.
- Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan görsel sözlüklerin sayısı artırılmalı, farklı türde sözlükler de hazırlanmalıdır. Örneğin, mesleklere yönelik terimler sözlüğü gibi.
- Yabancılara Türkçe öğretimi yapan kurumlarda sözlük kullanımına yönelik çalışmalar çoğaltılmalıdır.

YTGS için öneriler,

- Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2)'nin Türkiye'de bulunan çeşitli dil merkezlerinde öğrenim gören temel düzeydeki öğrencilere içeriği sorulabilir ve anlaşılabilirlik seviyesi kontrol edilebilir.
- İleride basılacak olan yabancılara Türkçe öğretimi sözlükleri için örnek niteliktedir. Diğer dil düzeyleri için de hazırlanabilir.
- Eksik olarak görülen temalar tamamlanıp sözlük yeniden yapılandırılabilir.

- Türkiye’de genel olarak eksik olan eleştiri kültürü ve geleneği, sözlükçülük alanında da söz konusudur. Sözlük eleştirmeni olan uzmanların önerileri doğrultusunda, yeni baskıda gerekli düzeltmeler yapılabilir.
- Sözlük, basılı versiyonunun yanında elektronik ortama da aktarılmalıdır.
- Mobil araçlar için uygulama oluşturulabilir. Bilindiği üzere, teknoloji ile beraber internet tabanlı eğitim-öğretim materyallerinin kullanımı oldukça artmıştır. Dijital bu materyaller dikkati canlı tutmakta öğrenme hızını ve kalıcılığını artırmaktadır. Özellikle bu uygulamaların geri bildirim sağlaması öğrenmeyi olumlu olarak etkilemektedir.
- Elektronik ortama taşınacak bu sözlükte animasyonlara yer vermek, çeşitli videolardan destek almak, etkileşimli sınavlar yapmak, alıştırma programları, sohbet odaları oluşturmak eğitimde sözlüğün kullanımını artıracaktır. E-ortama taşınacak e-sözlük uygulamasında güncellemeler daha hızlı olacağı için hata oranı daha düşük olacaktır.
- Sayfa sınırlaması olmayacağı için her konuya daha geniş yer verilebilir. Burada konuşma becerisine yönelik etkinlikleri hazırlamak daha kolay olabilir. Bu şekilde devamlı etkileşim içerisinde olma imkânı verdiği için hem Türkçe öğretim merkezlerinde hem de bireysel olarak Türkçe öğrenmek isteyen öğrencilere destek olacaktır.
- Sözlüğün bir sonraki çalışmalarda kelime hazinesine katkısı incelenebilir. Öğrencilere kalıcılık testi uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Akalın, Ş. H.** (2017). Ali Seydi Bey ve Sözlükleri. STAD Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi, s.1-7.
- Aksan, D.** (2003). Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akyol, H.** (1997). Kelime Öğretimi. Millî Eğitim. 134.
- Arslan, M., Gürsoy, A.** (2008). Rol yapma ve drama etkinlikleriyle yabancılara Türkçe öğretiminde motivasyonun sağlanması. Ege Eğitim Dergisi, 9(2), 109-224.
- Aslan, E., Aslan, Ö.** (2015). Eşzamanlı Tarihî Sözlüklerden Elektronik Sözlüklere: Eser-i Şevket Örneği. H. Develi ve M. Gürlek (Ed.), Uluslararası Sözlük Bilimi Sempozyumu, s.131–143. İstanbul.
- Basatemur, A.** (2013). Sözlük Birimlerin Tanımlanması Bağlamında Türkçe Sözlüklerin Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Bey, R. N.** (1927). Yeni Resimli Türkçe Kâmûs, İstanbul.
- Bingöl, Z.** (2006). Sözlük ve Sözlükcülük Üzerine Bir Araştırma. Akademik Bakış, 9, s.1–22.
- Erişim Adresi:
http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/zekeiya_bingol_sozlukculuk_uzerine.pdf.
- Bitir, T.** (2017). Bağlam Temelli Kelime Öğretimi Yönteminin Kelime Kazanımına Katkısı. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Boz, E.** (2015). Sözlük ve Kullanıcı İlişkisi', Erdem, 69. s.41-52.
- Boz, E. & Bozkurt, F. & Doğru, F.** (2016). Türk Sözlük Bilimi Terminolojisi Üzerine Derlem Tabanlı Bir Araştırma. III. Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi.
- Erişim Adresi:
https://sozmer.ogu.edu.tr/Storage/Sozmer/Uploads/III._ULUSLARARASI_SOZLUKBILIMI_SEMPOZYUM111.pdf adresinden 29.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

- Bölükbaşı, Kaya, F.** (2021). Yabancılara Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi. s. 6. Kültür Sanat Basımevi. İstanbul.
- Budak, Y.** (2000). Sözcük Öğretimi ve Sözlüğün İşlevi. Dil Dergisi, (92).
- Büyükaslan, A.** (2007). Yabancı Dil Türkçenin Öğretilmesinde Yeni Yöntemler: Bilişim Uygulamaları, Çözüm Önerileri. I. Uluslararası Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Büyükikiz, K. & Hasırcı S.** (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Sözcük Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi. Ç. 10. : S. 21. s.145-155.
- Büyük Türkçe Sözlük.** Pdf, sürüm no:1 Farabi.
- Çakır, İ.** (2006). The Use Of Video As An Audio- Visual Material İn Foreign Language Teaching Classroom, TOJET, (5) s.4.
- Çevik, A., Tosunoğlu, M.** (2020). İlköğretim 2. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Servetini Zenginleştirme Üzerine Deneysel Bir Çalışma. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 8(4), s. 1534- 1551.
- Demircan, Ö.** (2002). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri, Der Yayınları, İstanbul
- Demirekin, M.** (2017). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Doktora Programı. “*Yabancı Dil Olarak Türkçenin Anlamlandırılmasında Kelime Ve Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımı*” s. 146 Ankara.
- Demirel, Ö.** (2012) Yabancı Dil Öğrenimi. Pegem Akademi, Ankara.
- Demirezen, M.** (1983). Sözcük Öğretiminde Ana Dil - Yabancı Dil Çatışması. Türk Dili Dergisi, s. 381, (s.1.)
- Düzgün, B.** (2000). Fizik Konularının Kavratılmasında Görsel Öğretim Materyallerinin Önemi. Milli Eğitim Dergisi, s.148.
- Fidan, D.**(2020). Dilfi Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2). s. 339, Kültür Sanat Basımevi, İstanbul.
- Fidan, D., Tomrukcu, B., , Arslan, H., Basut, M.** (2022). Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2), Türkçenin Eğitimi- Öğretiminde Kuramsal Ve Uygulamalı Çalışmalar 12, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s.321-341
- Gass, S.** (1999). Incidental Vocabulary Learning: Discussion. SSLA. 21, s. 319-333.
- Gumkowska, A.** (2008). The Role of Dictionary Illustrations in the Acquisition of Concrete Nouns by Primary School Learners and College Students of English. Unpublished BATHesis. Szczecin: Collegium Balticum.
- Gün, M.** (2018). Görsel- İşitsel Yöntem(Audio-Visual Method). Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı. 2. Bsk. Grafiker Yayınları, Ankara

- Göçer, A.** (2009). Türkçe Eğitiminde Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirme Etkinlikleri Ve Sözlük Kullanımı. *Turkish Studies (Sözlük Özel Sayısı)*, 4(4), s.1025-1055.
- Göçer, A., & Moğul, S.** (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış. *Turkish Studies*, 6/3, s.797-810.
- Göğüş, B.** (1978). Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi. Gül Yayınevi, Ankara.
- Göçen, G. & Okur, A.** (2018). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi: Ne Kadar Öğreteceğiz? İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7(3), s.2180–2203. DOI:10.15869/itobiad.417987
- Gökdayı, H.** (2016). Elektronik Sözlüklerde Kalıplaşmış Dil Birimleri. A. Isparta, M. Aygüneş, A. N. Çiçekler, S. Tuncer, D. Akyıldız Ay, F. Özkan Kurt ve F. Ay (Ed.), *Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu II*, s.39–56. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul.
- Hamdi, C.** (2015). The Effects Of Electronic Dictionary Use On Reading Comprehension And Vocabulary Retention of EFL Students. *Arab World English Journal*, (180-191).
- Hengirmen, M.** (2006). Türkçe Temel Dil bilgisi. Engin Yayınevi, Ankara.
- Heuberger, R.** (2018). Dictionariest to Assist Teaching and Learning. P. A. Fuertes-olivera (Ed.), *The Routledge Handbook of Lexicography* içinde s. 300–316. London and New York: Rotledge Taylor&Francis Group.
- İbe Akcan, P.** (2015). Sözcük-Kullanım Bilimsel Bilgi Kaynağı Olarak Google: Basılı ve Elektronik Sözlüklerle Karşılaştırmalı Bir İnceleme. H. Develi ve M. Gürlek (Ed.), *Uluslararası Sözlük Bilimi Sempozyumu – 2.* s. 57–72. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- İşcan, A & Kanca, E.** (2021). Yabancılarla Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Görsel-Metin Uyumu. *TÜBAD. Cilt VI, Sayı I.*
- Jackson, H.** (2016). Sözlükbilime Giriş. (çev. Mehmet Gürlek ve Ellen Patat). Kesit Yayınları, İstanbul.
- Jones, L. C. & Plass, J. L.** (2002). Supporting listening comprehension and vocabulary acquisition with multimedia annotations. *The Modern Language Journal*, 86, s. 546-561.
- Karababa, Z. C.** (2010). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Ve Bu Alan İçin Öğretmen Yetiştirilmesinin Önemi Ve Gereği. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ve Öğretmenliği Çalıştayı Kitabı*, s. 26-29. Promeda Yayınları, Marmaris.
- Karadağ, Ö.** (2011). İlköğretim Türkçe Sözlüklerinin Hazırlanmasında Temel Ölçütler. *TÜBAR XXX*, s. 193-207.
- Karadüz, A.** (2009). *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/4. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*, s.643.

- Karadüz, A. ve Yıldırım, İ.** (2011). Kelime hazinesinin geliştirilmesinde öğretmenlerin görüş ve uygulamaları. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), s. 961-984.
- Karpova, O. & Kartashkova, F.** (2009). Lexicography and Terminology: A Worldwide Outlook. Newcastle Upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Erişim Adresi:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=553387&lang=tr &site=eds-live&scope=site&authtype=ip,uid>.
- Kaya, Z.** (2006). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. (2.bsk). Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Kayabekir, T. & Tepecik, A.** (2018). Resimlemelerin Metne Uygunluklarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Ölçek Önerisi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38 (1), s.405-426.
- Karadüz, A.** (2009), “Sözlük, Sözcük Anlamı ve Öğrenme üzerine”, Turkish Studies, Volume 4/4. s.636-550.
- Kırkgöz, Y.** (2007). English language teaching in Turkey: Policy changes and their implementations. RELC journal (38), s.217- 228.
- Kolukisa, A. A.** (2015). Yabancı Dil Öğrenim Sözlükleri ve Gerekliliği. Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Tur, 10(3), s.653–672.
- Erişim Adresi:
https://arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/79199/makaleler/10/3/a_rastirmaxyabanci-dil-ogrenim-sozlukleri-gerekliligi.pdf.
- Kocaman, A.** (1998). ‚Dilbilim, Sözlük ve Sözlükçülük‘. Kebikeç, 6, s.111-113.
- König, G.** (2002). Dilbilim açısından Türkiye’de Türk dili ve yabancı dil eğitimi. Dilbilim ve uygulamaları dergisi (3-4), s. 111-118.
- Lew, R. & Doroszewska, J.** (2009). Electronic Dictionary Entries with Animated Pictures: Look up Preferences and Word Retention. International Journal of Lexicography, 22(3), s. 239-259. DOI:10,1093/ijl/ecp022
- Lewis, M.** (1993). The Lexical Approach: The State of ELT and the Way Forward. Hove: Language Teaching Publications; aktaran Sarıgül, 2017) ‘‘Yabancı Dil Öğretiminde Sözcük Öğrenimi Ve Öğretimi Sürecine Genel Bir Bakış’’. The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science. 54, s.91-104. Spring I 2017 Yrd. Doç. Dr. Ece Sarıgül)
- DOI :<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS6940>**

- MEB.** (2003). Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni. Öğrenme – Öğretme – Değerlendirme.
Erişim Adresi:
http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_tarafindan.pdf [13.04.2020].
- Memiş, M. R.** (2018). Kelime Hazinesi Ve Yabancı Dilde Kelime Öğretimi Üzerine. Turkish Studies Educational Sciences Volume 13/19, s.1273-1289. (S.1280). ISSN: 1308-2140, Ankara.
- DOI :**<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13857>
- MOĞUL, S.** (2019). Engin Yılmaz (2018), Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1), Ankara: Pegem Akademi.
- Nation, I. S. P.** (2001). Learning Vocabulary In Another Language. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nikeleko, A. G.** (2007). English Lexicology Theory and Practice. Vinnitsya: Nova Knyha.
- Özbay, M. & Melanhoğlu D.** (2008). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Haziran 2008. Cilt: V, Sayı: I, s.30-45
Erişim adresi:
<http://efdergi.yyu.edu.tr>
- Özbay, M. & D. Melanhoğlu.** (2013). Türkçe Öğrenen Yabancıların Sözlük Kullanma Becerileri Üzerine Bir Araştırma. Ana Dili Eğitimi Dergisi 1/1, s.13-23.
- Özgüler, D.** (2015). Yükseköğretimde Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Kaldırılmalı Mı Veya Hangi Metotla Okutulmalı Tartışmaları. 4th International Vocational Schools Symposium s. 59-65.
- Özyürek, R.** (2009). Türk Devlet Ve Topluluklarından Gelen Türk Soylu Yabancı Öğrencilerin Türkçe Öğreniminde Karşılaştığı Problemler. Turkish Studies, 4/3, s.1819-1861.
- Parlatır, İ.** Türkiye Türkçesinin Tarihi Sözlükleri. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi.
Erişim adresi:
<https://turkoloji.cu.edu.tr/ESKI%20TURK%20DILI/8.php>
- Pearce, M.** (2007). The Routledge Dictionary of English Language Tudies. London: Routledge.
- Peters, E.** (2007). Manipulating L2 Learners Online Dictionary Use and Its Effect On L2 Word Retention. Language Learning and Technology, 11(2), s. 36-58.

Ptaszynski, M. O. (2010). Theoretical Considerations for the Improvement of Usage Labelling in Dictionaries: A Combined Formal-Funtional Approach. *International Journal of Lexicography*, Vol. 23 No. 4, s. 411–442.

DOI:10.1093/ijl/ecq029

Püsküllüoğlu, A.(2003). *Türkçe Sözlük*, Arkadağ Yayınevi, Ankara.

Richards, J. & Schmidt, R. W. (2010). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics* (4. bs.). New York: Pearson Education Limited.

Sabbah M. (2018). Assessing Two Strategies for Learning Vocabulary. In: Hidri S. (eds) *Revisiting the Assessment of Second Language Abilities: From Theory to Practice*. *Second Language Learning and Teaching*. Springer, Cham.

Somuncu, M. (2020). Ötüken Türkçe Sözlük'ün Sözlükbilimi Yöntemlerine Göre İncelenmesi. *Siirt Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*. S.204-223. Siirt.

Suniyasih, N., Ratminingsih, N. & Budasi, I. (2020). Çok Dilli Tematik Resim Sözlüğünün Geliştirilmesi: Okuryazarlığa Destek. *Jurnal Pendidikan dan Pengajaran*, 53 (3), s. 236- 243. doi: <http://dx.doi.org/10.23887/jpp.v53i3.27508>.

Süner, M. K.(2021). İlkokul Dördüncü Sınıfta Resimli Sözlük Kullanımının Kelime Kazanımına Katkısı. *Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak*.

Şahin, Y. (2013). *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi Ve Öğretimi*. Eğitim Yayınevi, Konya.

Şengen, Y. (2020). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Seviyelere Göre Kelimelerin Derinlik ve Genişlik Boyutlarının İncelenmesi: Yedi İklim Örneği. *Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

Tüm, G. (2017). Yabancıların Türkçe Öğrenme Sürecindeki Sözlük Tercihleri. *1.Uluslararası İpek Yolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu Bildiri Tam Metin Kitabı*, s. 256-264. Nevşehir.

Uğur, G. (2019). *Türkçenin Tarihî Sözlükleri* Yüksek Lisans Tezi. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. s. 267.Siirt.

Yahn, İ. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, 17. Basım, Nobel Yayınları, Ankara.

Yavuzarslan, P. (2009). *Osmanlı Dönemi Türk Sözlükçülüğü*. Tiydem Yayıncılık. Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınevi, Ankara.

- Yılmaz, C.** (2019). Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi bağlamında okuma kazanımlarının (B1 düzeyi) ders kitaplarındaki görünümü. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, E.** (2017). Sözlük Bilimi Üzerine Araştırmalar (2. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Erişim Adresi:
<https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=6901>.
- Yılmaz, F.& Deliçay, T.** (2011). Tek Dilli ve İki Dilli Sözlükler (Arapça-Türkçe), Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 11 (2), s. 78.
- Wood, E., Pressley, M., Turnure, J. E., & Walton, R.** (1987). Enriching Children's Recall Of Picture-Dictionary Definitions With İnterrogation And Elaborated Pictures. Educational Communications and Technology Journal, 35(1), s. 43-52.

İnternet Kaynakları

Mukaddimetü'l-Edeb.(2022).

<https://islamansiklopedisi.org.tr/mukaddimetul-edeb>

Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi.(2022)

<https://turkoloji.cu.edu.tr/ESKI%20TURK%20DILI/8.php>

Visual Dictionary Online. (2022).

<http://www.visualdictionaryonline.com/house/house-furniture.php>

Avrupa Dil Portfolyosu.(2022).

<http://tomer.ankara.edu.tr/avrupa-dil-portfolyosu/#:~:text=Avrupa%20Dil%20Portfolyosu%2C%20resmi%20olmayan,ve%20rapor%20edildi%C4%9Fi%20bir%20ara%C3%A7t%C4%B1r>

DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK ÖNERİLER ÇERÇEVESİ.(2013).

https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_oneriler_AEeraevesi.pdf

Visual Dictionary Online. (2022).

http://www.visualdictionaryonline.com/about-visual_history.php

The European Language Certificates. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim Öğretim ve Değerlendirme.(2013, Frankfurt/Main, Almanya,).

https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iaın_Avrupa_Ortak_öneriler_AEera_evesi.pdf

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2022, Ankara).

<https://sozluk.gov.tr/>

Visual Dictionary, The Visual Reference.(2022).

http://www.ikonet.com/en/visualdictionary/static/us/visual_history

Visual Dictionary, The Visual Reference.(2022).

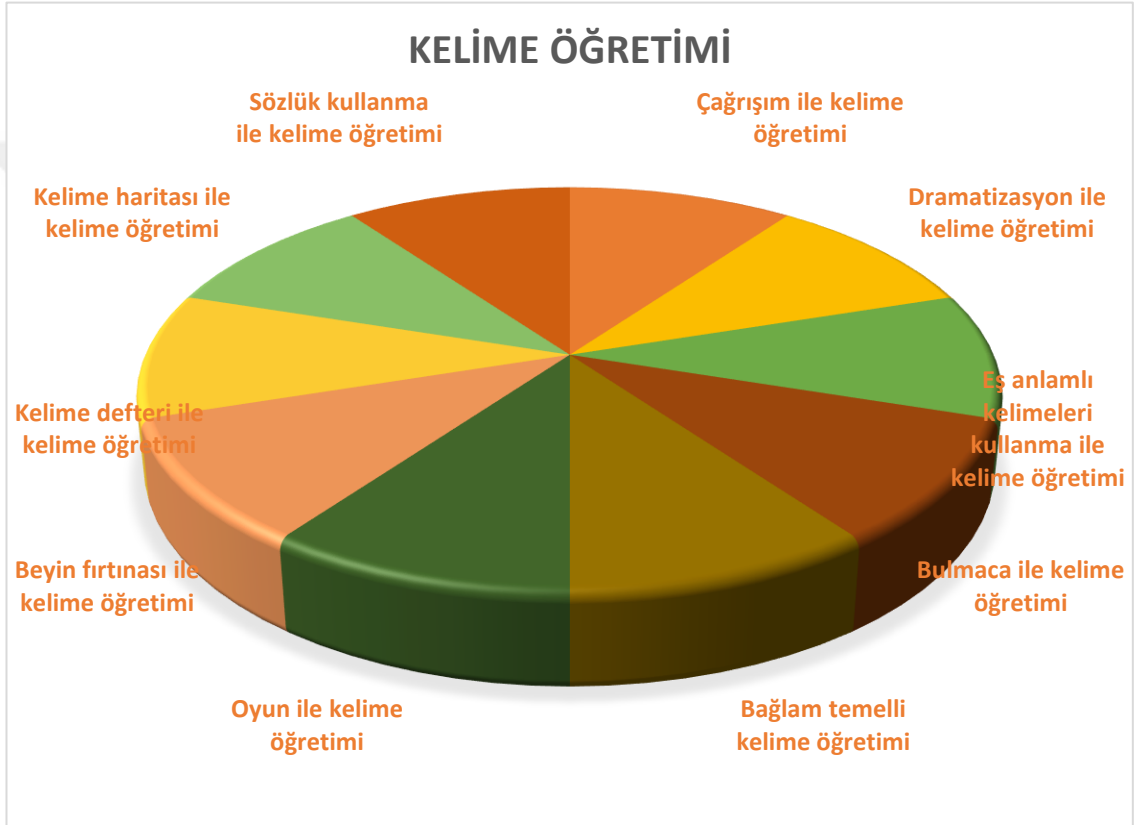
http://www.ikonet.com/en/visualdictionary/static/us/books_visual

Türkçe Öğretimi, Türkçe Öğretimi Üzerine Her Şey.(2022).

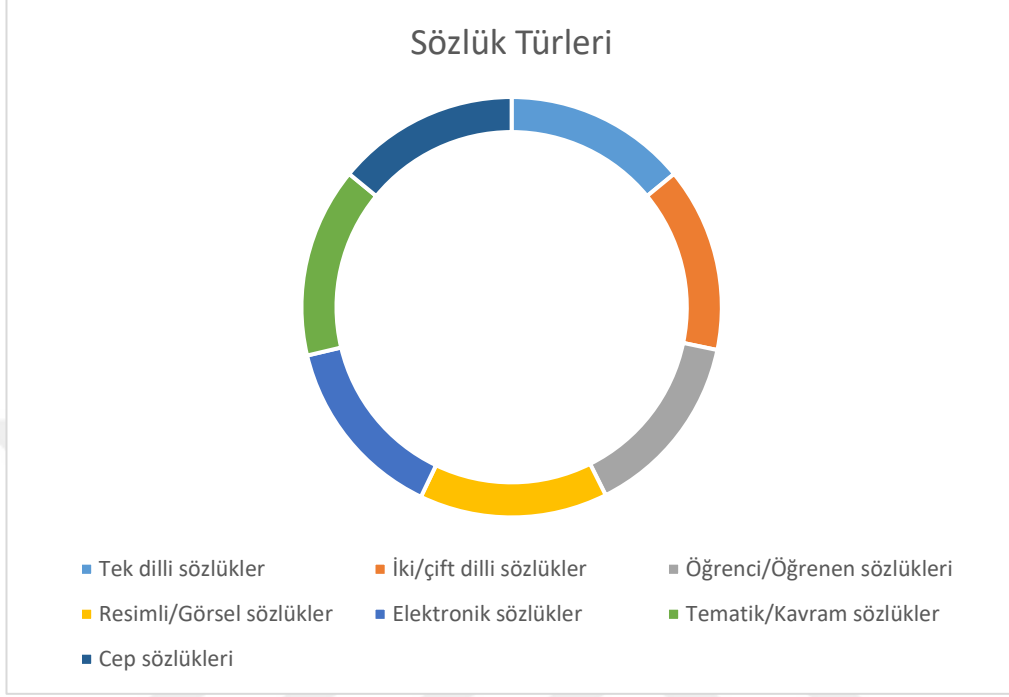
<https://www.turkceogretimi.com/turkce-resimli-sozluk?start=40>

EKLER

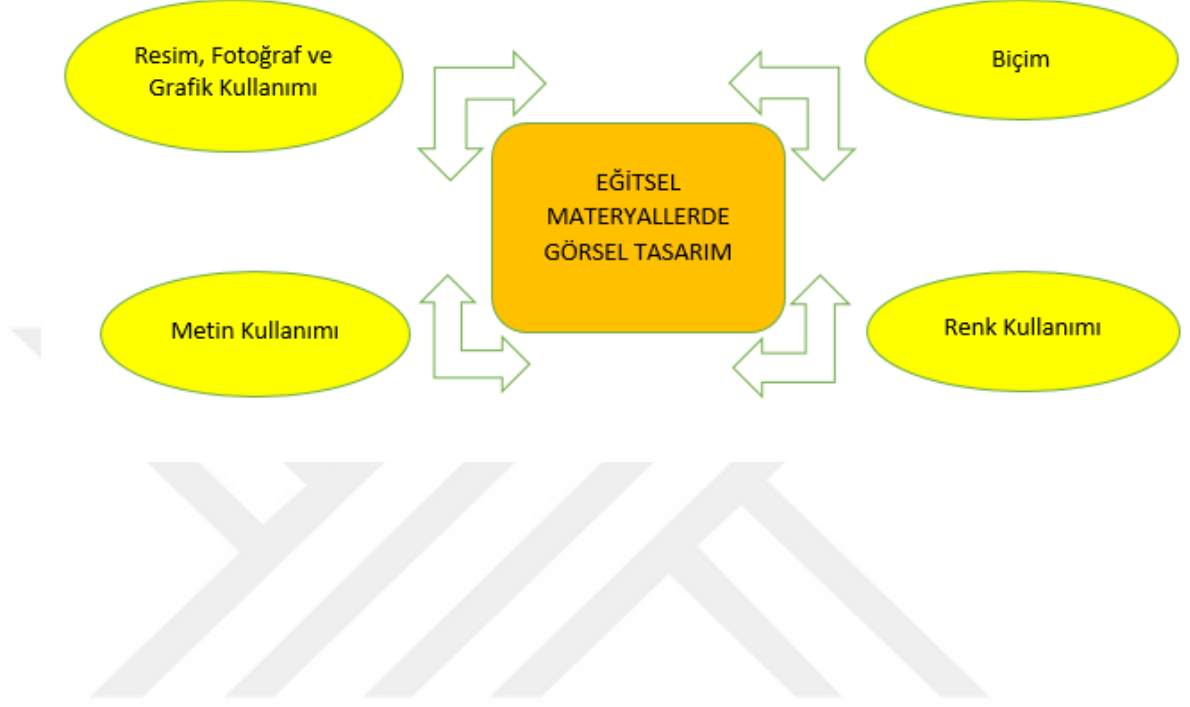
Ek-1

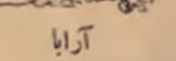

Ek-2

Ek-3

آرالانتق	۷	آراباجى
	<p>آذر [فا] آتش . آذر پرست : آذره آتسه طابان . آذركده : آتسه طابانلرك مەبدي . آذرى : آتسه طابانلره مذسوب .</p>	<p>آراء [اء] رأىك جى : رأىلر . آراء اتفاق آرا : رأىلرك بر اولسى . اكثريت آرا : رأىلرى چوق اولان طرف آراى سائبه : اسابتلى رأىلر .</p>
<p>ترامواى [ت ا] آرابايلىق ، ياخود آراباجىلىق آرابا سورمك صنعى . [ت ا] آرابالىرى محافظه يه آرابالىق مخصوص محل . بر آرابالىق اشيا : بر آرابايه سيفه جق اشيا . [ت ف] نخرى ايتديرمك . آرانديرمق آرزو ايتديرمك . «كنن كيدەنى آرانديرر .»</p>	<p>آرا [ف ص] زينتلندىرىجى . دل آرا : دلبر . مجلس آرا : مجلس شئندىرن . سخن آرا : پارلاق سوز سويله بن . آرا [ت ا] «آره» كله سنه مهاجعت .</p>	<p>[ت ا] دورت ويا فضله تكررلكلر آرابا اوزرندە حرکت ايدن واسطه نقله : يوك آراباسى . آت آراباسى . اوتوموبيل آراباسى . ترامواى آراباسى . اوکوز ، ماندا آراباسى .</p>
<p>[ت ف] باشقاسنى آرابايه آراقمق مأمور ايتك . يوقلاتمق . [ت ا] كوچوك چوققوله آراروت بولاماج حالنده بيدىريلن مقدى ماده .</p>	<p>آراباجى [ت ا] آرابا يايان . آرابايى قوللانان كيمسه .</p>	
<p>آراسته [ف ص] سوسلو ، مەبن (ا) چارشى . [ت ف] نخرى ايتك . آراشدىرمق بولايه ، آكلمايه چالشمق . [ت ا] سربە آدالر : جزائر مجتعه</p>	<p>آرابا</p>	
<p>[ت ف] آراسنى آچقى . آرالانتق سىركاشديرمك . آرالاشمق [ت ف] سىركاشمك . [ت ف] آزادە كى فاصله آرالانتق بويومك ، سىركاشمك .</p>	<p>اوتوموبيل</p>	

آجیقلق [ت ا] کنیشلک . فرح بر ،
کنیش منظره .

آجیلعلق [ت ف] آجیق حاله کلک ،
کشاد اولیق . (بج) سرینی .

سویله مک . آراده طارغینلق حاصل
اولیق . صیفیتیدن قورتلیق . محبوبیتی .

آئق . کندینه کلک . منعل اولیق .
[ا] احدک جمی : برلر

آحاد (حساب) : آحاد ، عشرات .
خانه لری . آحاد ناس : اوتکی بریکی .

آختاپود [ت ا] آتی مرکب بالفنه .
بکزه بن سکز آیاقلی بردکز

حیوانی . برون ، بوغاز ، رحم .

آختاپود

وساثرده پیدا اولان بو حیوان کبی
چوق آیاقلی بر نوع اور .

آخر [ع ص] باشقه : آخرک مالی .
وقت آخرده .

آخر [ه ص] صوک صوکده کی .
آخر نفس : صوک نفس .

من اله الی آخره : اولندن صوکنه
قادار . آخر بین : ایشک صوکنی .

کوره ن . آخرالامر : عاقبت .

آجیلانلق [ت ف] آجیلق پیدا ایتک
(بیجه جک ، ایجه جک

حقنده)
[ت ا] آجی اولیق . سرنلک ،
آجیلق مهارت .

آجیمق [ت ف] آجی ، آغری دویمق .
مراحت ایتک . فیرمایوب

اسیرک مک .
آجیندیرمق [ت ف] مراحتته کتیرمک .

[ت ص] نأسفه ، مراحتته
آجیناجق شایان .

[ت ا] بورسده آچقه فرقی
آجیو معاملاتق .

آجدیرمق [ت ف] قبالی شیئی آچقه
مجبور ایتک .

آچاز [ت ا] شطرنج وداماده ترتیب
اولونان مهارتلی اویونلر .

آچق [ت ف] قبالی شیئی آجیق حاله
کتیرمک . دملک . قازمق .

کنیشلتمک . محرمانه سویله مک . جلا
وبرمک . (رنک خصوصنده) دها

کوزل کوسترمک . تارلایی بکی اعمار
ایتک .

[ت ص] اورتولو ، قبالی اولمایان ،
آجیق آچلمش . کنیش ، چیللاق .

قویو اولمایان (رنک) واضح ، (ا)
ایشمزلک . ذمت ، اختلاس . آجیق

کوز : ایشکنذار .
[ت ص] پریشان

آجیق صاجیق قیافتلی . پرده بیرو
نانه (سوز) . آجیق صاجیق کز مک .

آقسیون	۱۶	آق تارمق
<p>آق تارمق [تف] بر فابدن دیکرینه نقل اتمک . دامک کیره . میدلریخی دوزلتمک .</p>		<p>آق جگر [تا] تنفس ایتدی کمز جگر ، ره .</p>
<p>آق تارما [تا] بولجیلری واشیایی بر واپوردن ، قطاردن دیکرینه نقل ایله یوللرینه دوام ایتدیرمه . کیره میدلری دوزلتمه . آق تارمه سورتندهده یازیلیر .</p>		<p>آق دیکن [تا]</p>
<p>آق تریس [فرا] تیا تروده رول تشیل ایدن قادین .</p>	<p>خدایی نایت برفدان [تا] بالیقدن آق عنبر استحصال او .</p>	<p>لونان بر نوع بیاض عنبر [تا] آق کونلک [تا] آر - دیچ آغا .</p>
<p>آق ترمق [تف] جریان ایتدیرمک . آق تور ارکک .</p>	<p>چندن طولانان صمغ . کونلک کبی بخوردانلرده یاقیلیر .</p>	<p>آق دیکن</p>
<p>آق تارا [تا] بارا ، وقتیله تداول ایدن اوفاق کوموش بارا ، علی الاطلاق نقد : آق آق تارا کون ایچوندیر .</p>	<p>آقا [فا] ایرانده افندی برینه قوللا نیلیر . تعظیم عنوانیدر .</p>	<p>آقاده می [فرا] انجمن دانش . ادبا و علما مجلسی . افلاطونک طلبه سنه درس و بردیکی میدان .</p>
<p>آق تارمق [تص] بیاضمی ، بیاضجه . آق تارمود [تا] پک لذتلی وصولو بر آرموددر .</p>	<p>آقار [تص] جریان ایدن .</p>	<p>آقاسیا [تا] پک معروف بر آغاج .</p>
<p>آق تارمق [تا] بر نوع آغاج . آق تارمق [تص] بیاضمی ، آقه مائل ، آق تارمق [تف] طوبال اتمک . اوغراتمی .</p>		<p>آق بابا [تا] بر نوع بویوک بیریمی قوش . نسر ،</p>
<p>آق تارمق [تص] طوبال . آق تارمق : طوبالاق .</p>	<p>آق بالیق [تا] کفاله بکزر بر بالیق .</p>	<p>آق بابا</p>
<p>آق تارمق [تف] طوبالاق ، (بج) برایش یولنده کیتمه مک ، سکتیه اوغراتمی .</p>		

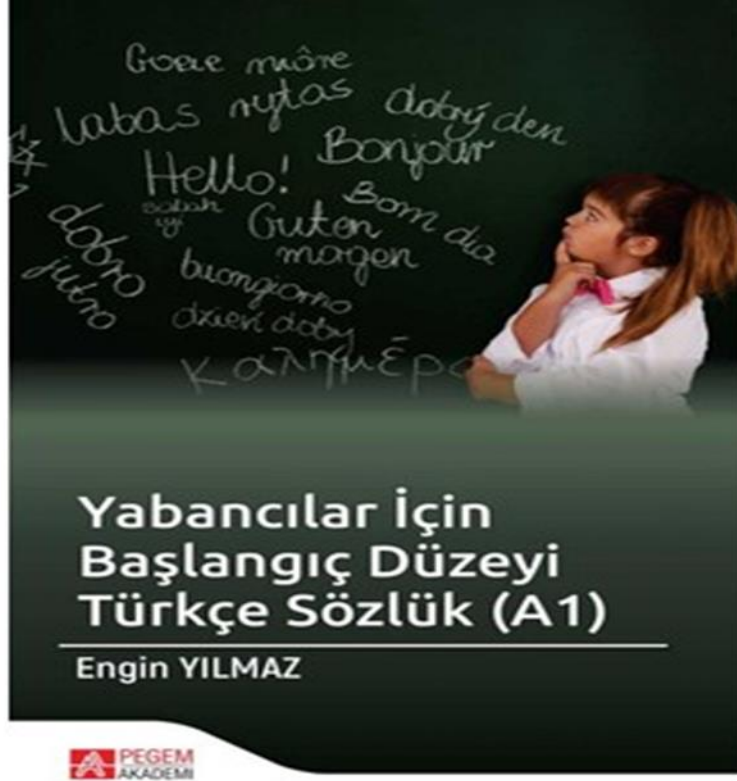
Ek-12

Ek-13

Ek-14

The screenshot shows a website interface for 'House'. On the left is a dark navigation menu with a 'GO TO' button at the top. The menu lists various themes, with 'House furniture' highlighted. The main content area has a red header with the word 'House' in white. Below the header, there is a definition of a house and a section for 'HOUSE FURNITURE'. This section includes definitions and examples for 'armchair', 'side chair', and 'seats', each accompanied by small illustrative icons.

GO TO

House

Structure built as a dwelling and equipped to provide a comfortable and secure life for people.

HOUSE FURNITURE
Collection of furniture, domestic appliances, accessories and lighting fixtures furnishing a dwelling.

armchair
Chair consisting of arms, a back and legs.

side chair
Seat consisting of a back and legs but no arms.

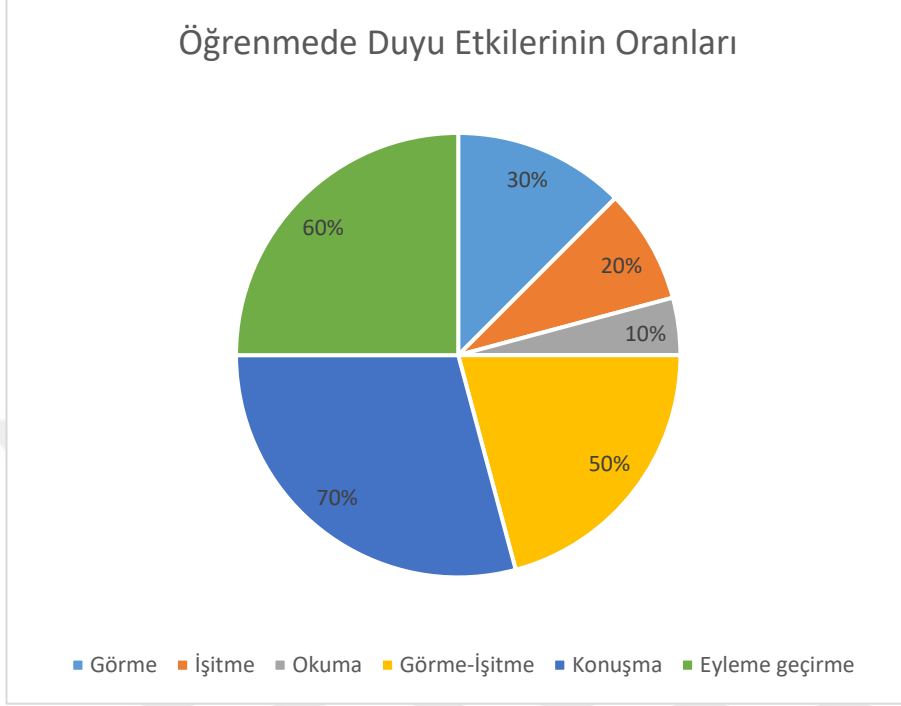
seats
Furniture designed for sitting.

Themes

- › Astronomy
- › Earth
- › Plants & gardening
- › Animal kingdom
- › Human being
- › Food & kitchen
- › House
 - Location
 - Elements of a house
 - Structure of a house
 - Heating
 - Air conditioning
 - Plumbing
 - Electricity
 - House furniture**
 - Do-it-yourself
- › Clothing & articles
- › Arts & architecture
- › Communications
- › Transport & machinery
- › Energy
- › Science
- › Society
- › Sports & games

Your feedback
Help

Ek-16

Ek-17

Dilsel Araçlar Alanı, Genel	
C2	Çok geniş çapta dilsel araçları kapsamlı ve doğru olarak kullanabildiğinden düşüncelerini tam anlamıyla dile getirebilir, komya ilgili olguları ön plana çıkarabilir, farklılıkları ortaya koyabilir ve pütüzleri ortadan kaldıracabilir. Söylemek istediğini anlatırken kısıtlama yapmak zorundaymış izlenimini uyandırmaz.
C1	Kapsamlı dil yeterliğine sahip olduğundan seçtiği anlatımlar ile söylemek istediklerini kısıtlamadan kendini açıkça ifade edebilir.
B2	Söylemek istediklerini kısıtlamak zorundaymış izlenimini uyandırmadan kendini anlaşılır bir şekilde ifade edebilir. Yeterli genişlikte dilsel araçlara sahip olduğundan belli etmeden sözcükleri bularak ve birkaç kamaşık cümle yapısını da kullanarak anlaşılır biçimde betimlemelerle görüşlerini ifade edebilir ve ayrıntılarıyla açıklayabilir.
B1	Önceden tahmin edilemeyecek durumları betimlemeye yeterli, bir düşüncenin ya da sorunun en önemli noktalarını yeterince titizlikle açıklayabilecek ve kültürel konular hakkındaki düşüncelerini dile getirebilecek (müzik ve film gibi) yeterli zenginlikte bir dilsel dağarcığa sahiptir. Aile, hobi, ilgi alanları, meslek, seyahat, güncel olaylar gibi konularla başa çıkabilecek kadar yeterli dilsel araca sahiptir; bunlar kendini ifade edebilmek için yeterli olsa bile, sözcük dağarcığının kısıtlılığı tekrarlamalara ve bazen de anlatım zorluklarına neden olabilir.
A2	Önceden tahmin edilebilecek günlük durumların içeriğiyle başa çıkabilecek kadar temel dilsel araç dağarcığına sahiptir; ama genelde istediklerini ifade ederken ödün vermek ve sözcük aramak zorunda kalabilir. Basit, somut gereksinimleri karşılamak amacıyla, kişiye ait günlük olağan şeyleri, istekleri dile getirmek ve bunlar hakkında bilgi almak için kısa ve alışılmış dilsel araçları kullanabilir. Basit cümle kalıplarını kullanabilir ve ezberindeki cümleler, kısa sözcük grupları ve konuşma formlarıyla kendisinin ve bir başkasının ne yaptığı, neyle sahip olduğu ve mekânlar gibi konular hakkında anlaşabilir. Günlük en basit temel durumlara yetecek kadar kısa ezbere bildiği deyimlerden oluşan kısıtlı bir dağarcığa sahiptir; olağan durumların dışında iletişim sık sık kesintiye uğrar ve anlaşmazlıklar ortaya çıkar.
A1	Kişiyne ait şeyler ve somut gereksinimlerle ilgili basit deyimlerden oluşan çok temel bir dağarcığa sahiptir.

Ek-18

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi “Sözcük Dağarcığı Alanı ve Sözcük Dağarcığı Hâkimiyeti”	
	Sözcük Dağarcığı Alanı
C2	Çok zengin bir sözcük dağarcığına, deyimlere ve günlük anlatım tarzlarına hâkimdir ve ince anlam farklılıklarını ayırt edebilir
C1	Geniş bir sözcük dağarcığına hâkimdir ve bilmediği sözcükler yerine zorlanmadan başka sözcükler kullanarak açığı kapatabilir; çok nadir sözcük arar ya da bilmediği bir şeyi kullanmaktan kaçınır. Deyimlere ve günlük anlatımlarına iyice hâkimdir.
B2	Kendi uzmanlık alanından ve birçok genel alandan konulara ilişkin geniş bir söz dağarcığına sahiptir. Sık tekrarlamalar yapmamak için, değişik ifadelere başvurabilir; ama buna rağmen sözcük dağarcığındaki eksiklikler duraklamaya ve başka tanımlamalara yol açabilir.
B1	Aile, hobi, ilgi alanı, iş, gezi, güncel olaylar gibi birçok kendi günlük hayatından konu hakkında, zaman zaman başka sözcüklerle anlatsa da kendini ifade edebilmek için yeterli genişlikte bir sözcük dağarcığına sahiptir.
A2	Alışlagelmiş durumlarda ve alışılmış konularda olağan günlük işleri halledebilmek için yeterli sözcük dağarcığına sahiptir. Temel bildirişim gereksinimleriyle başa çıkabilmek için yeterli sözcük dağarcığına sahiptir. Basit temel gereksinimlerini giderebilecek kadar yeterli sözcük dağarcığına sahiptir.
A1	Bazı somut durumlara ilişkin tek tük sözcük ve deyimlerden oluşan temel birikime sahiptir.
	Sözcük Dağarcığı Hâkimiyeti
C2	Sözcük dağarcığının sürekli olarak doğru ve uygun bir şekilde kullanılması
C1	Sözcük kullanımında bazı küçük pürüzlere rağmen büyük hataların yapılmaması
B2	Sözcük dağarcığının genelde çok doğru olarak kullanılması, bazı karıştırmalar ve yanlış sözcük kullanımlarının olmasına rağmen bildirişimin bozulmaması.
B1	Karmaşık konularla ilgili olguları anlatmak ya da az alışılmış konularla ve durumlarla başa çıkmak için, bazı temel yanlışlar yapmasına rağmen, temel sözcük dağarcığına iyice hâkimdir.
A2	Somut günlük ihtiyaçlarla ilgili kısıtlı bir sözcük dağarcığına sahiptir
A1	Tanımlayıcısı yoktur.

Ek-19

	SÖZCÜK HAKİMİYETİ
C2	Her zaman doğru ve yerinde sözcük kullanır.
C1	Önemli sözcük hataları yoktur.
B2	Doğru sözcük kullanımı üst seviyedir. Fakat iletişimde herhangi bir problem yaratmayaak yanlış sözcük seçimi görülür.
B1	Sözcük bilgisi iyi düzeydedir. Fakat bazı konu ve durumları anlatırken sözcük yanlışları görülür.
A2	Günlük ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde sözcük bilgisine sahiptir.
A1	Herhangi bir betimleyici öge yoktur.

Ek-20

TEMALAR				
Alfabe	Aile ve akrabalar	Ulaşım	Renkler	Teknoloji
Zamirler	Eğitim	Eğlence-hobi	Şekiller	Ev
Sayılar	Meslekler	Spor	Hayvanlar	Beslenme
Filler	Vücut	İşaretler ve semboller	Bitkiler	Giyim
Soru sözcükleri	Sağlık	Ölçü birimleri	Dünya	Restoran/ lokanta
Duygular	Zaman	Sıfatlar	Doğa olayları	

Ek-21

Ek-22

turşu /tʰUrʃU/
Kuru fasulyenin yanında salatalık **turşusu** yedim.

tuz /tUz/
Çorbaya **tuz** ekledim.

un /Un/
Unlu yiyecekler sağlığa zararlıdır.

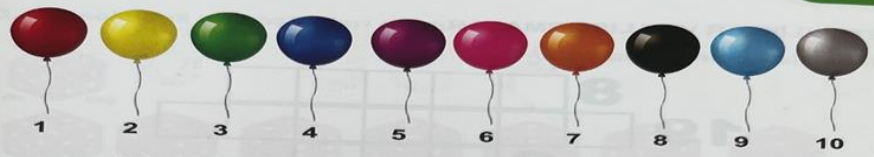
yağ /ja:/
Patates kızartmak için tavaya sıvı **yağ** koydum.

yoğurt /jo.Urt/
Yoğurttan ayran yaptım.

SIRA SAYILARI **SAYILAR**

13

1.	birinci	/bırın' d̥ɯ/	Birinci sırada kırmızı balon var.
2.	ikinci	/ıxın' d̥ɯ/	İkinci sırada sarı balon var.
3.	üçüncü	/Yt̥ɣn' d̥ɣY/	Üçüncü balonun rengi yeşil.
4.	dördüncü	/dœrdYn' d̥ɣY/	Dördüncü sırada mavi balon var.
5.	beşinci	/beʃın' d̥ɣɯ/	Beşinci balonun rengi mor.
6.	altıncı	/alt' ın' d̥ɣɯ/	Pembe balon altıncı sırada.
7.	yedinci	/jedın' d̥ɣɯ/	Yedinci balon turuncu renkli.
8.	sekizinci	/secızın' d̥ɣɯ/	Sekizinci sırada siyah balon var.
9.	dokuzuncu	/dɔkUzUn' d̥ɣU/	Dokuzuncu sırada açık mavi balon var.
10.	onuncu	/ɔnUn' d̥ɣU/	Onuncu balon gri.
11.	on birinci	/ɔn bırınd̥ɣɯ/	
15.	on beşinci	/ɔn beʃınd̥ɣɯ/	
20.	yirminci	/jırmin' d̥ɣɯ/	
25.	yirmi beşinci	/jır' mı beʃınd̥ɣɯ/	
30.	otuzuncu	/ɔt' UzUn' d̥ɣU/	
40.	kırkıncı	/kırk' ın' d̥ɣɯ/	
50.	ellinci	/ellın' d̥ɣɯ/	
60.	altmışıncı	/altmıʃın' d̥ɣɯ/	
70.	yetmişinci	/jetmıʃın' d̥ɣɯ/	
80.	sekseninci	/secsenın' d̥ɣɯ/	
90.	doksanıncı	/dɔksan' ın' d̥ɣɯ/	
100.	yüzüncü	/jYzYn' d̥ɣY/	
1000.	bininci	/bının' d̥ɣɯ/	
10000.	on bininci	/ɔn bınınd̥ɣɯ/	
100000.	yüz bininci	/jYz bınınd̥ɣɯ/	
1000000.	bir milyonuncu	/bır mıljonUn' d̥ɣU/	

Ek-25

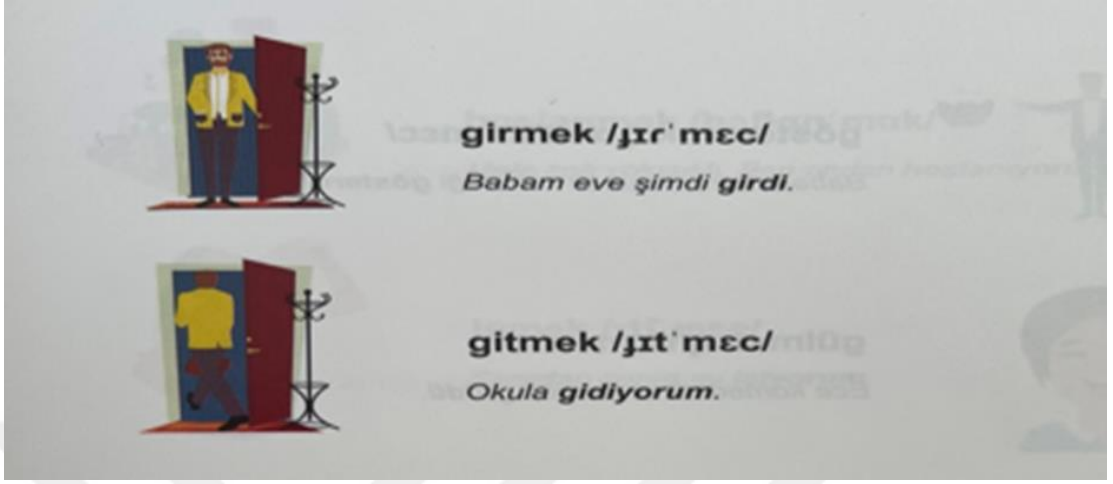

gelmek /jel'mec/
Okuldan çıktım ve eve **geldim**.

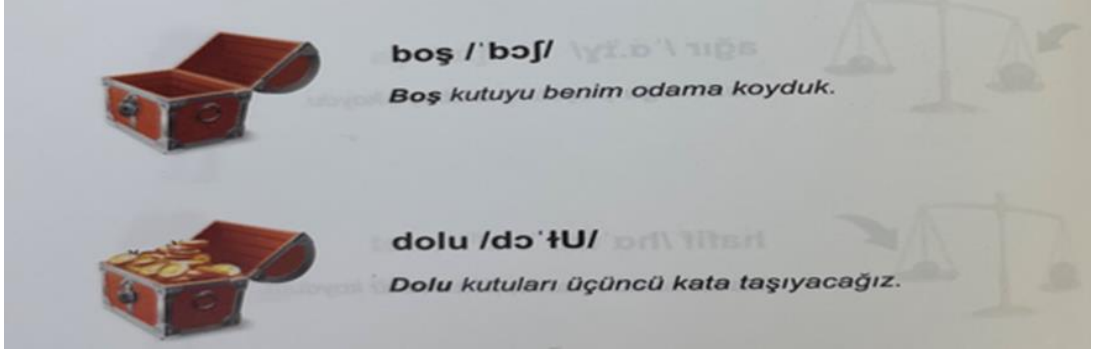

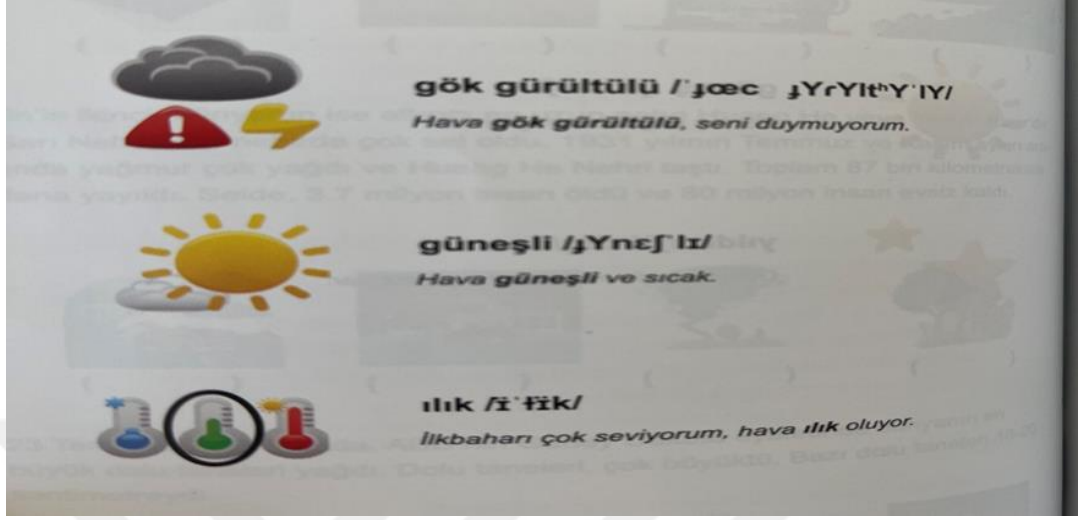
getirmek /jet'ır'mec/
Ömer eve ekme**k getirdi**.

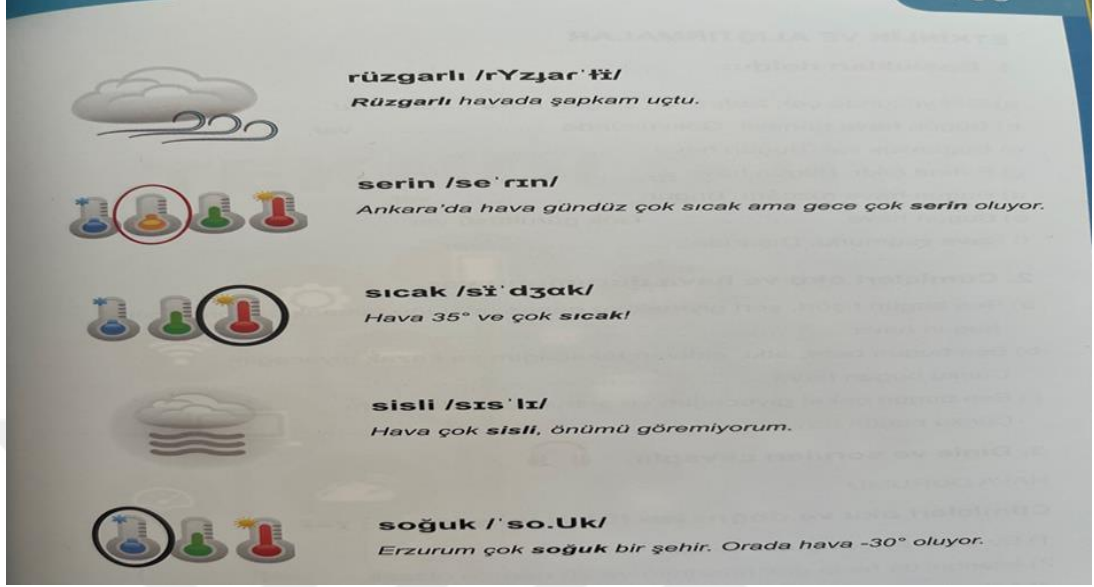
Ek-26

Ek-27

rüzgarlı /r'Yz'jar' t'i/
Rüzgarlı havada şapka uçtu.

serin /se' rin/
*Ankara'da hava gündüz çok sıcak ama gece çok **serin** oluyor.*

sıcak /s'i' d'zak/
*Hava 35° ve çok **sıcak!***

sisli /s'is' lı/
*Hava çok **sisli**, önümü göremiyorum.*

soğuk /'so.Uk/
*Erzurum çok **soğuk** bir şehir. Orada hava -30° oluyor.*

Ek-30

kamera /kɑ'mɛɾɑ/

*Telefonumun **kamerası** bozuldu, partide kullanamadım.*

kasa /kɑ'sɑ/

*Bilgisayarın **kasasından** çok ses geliyor.*

bilgisayar /bɪlɯɯsa'jɔɯ/
Bilgisayarımı g¼ncelliyorum.

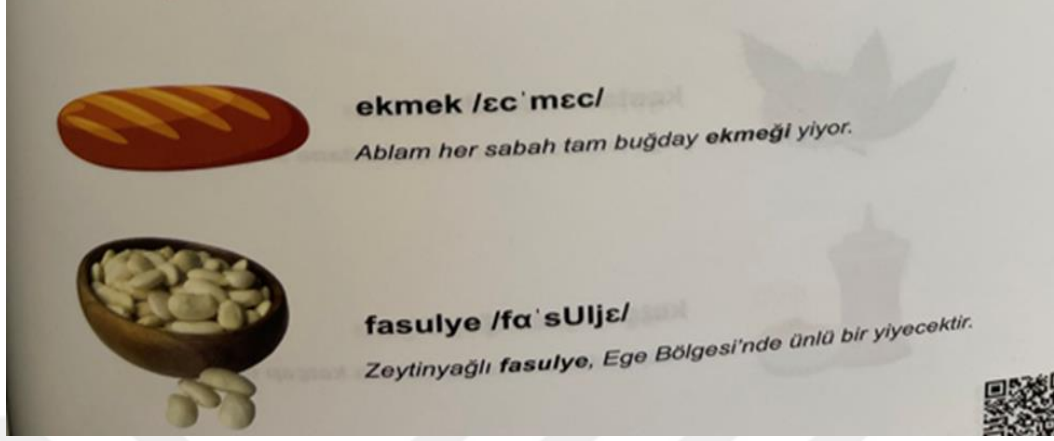

dergi /der'ɯ/
B¼feden bilim ve teknoloji dergisi aldım.

e-posta (elektronik posta)
/ɛ'pɔst'a/ - /electrɔ'nic'pɔst'a/
Ödevlerimi ğretmenime e-posta ile g¼nderdim.

Ek-32

atkı /at'kİ/
Ece turuncu atkı takıyor.

atlet /at'let/
Bir tane kadın, iki tane erkek atleti satın aldık.

ayakkabı /a'jakkabİ/
Gizem'in topuklu ayakkabısı siyah.

bere /be're/
Ece turuncu bere takıyor.

ceket /dʒe'cet/
Enes'in ceketinin rengi siyah.

265

 elbise /elbi:'sɛ/
Kadın, uzun ve kırmızı bir **elbise** giydi.

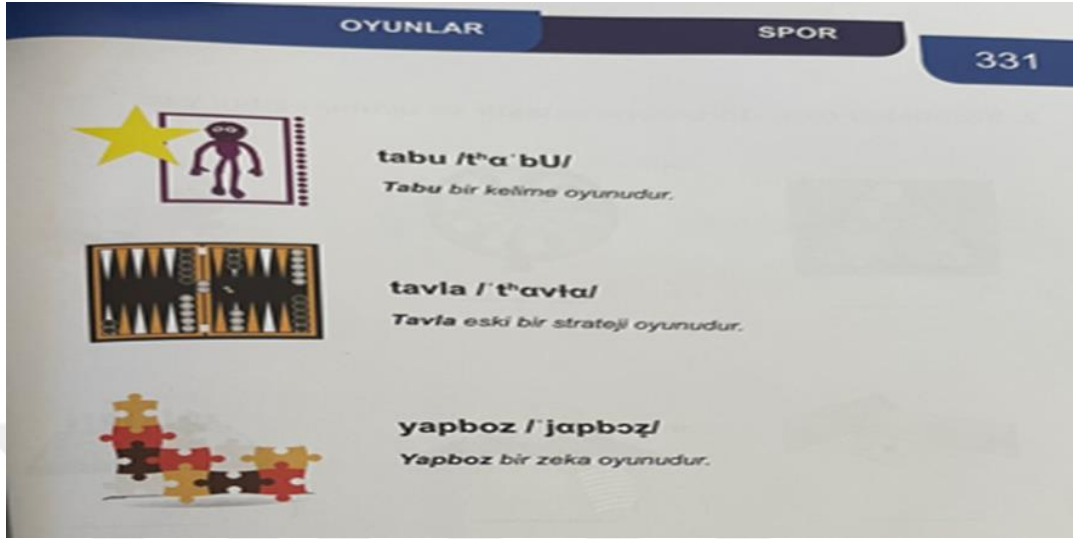
 eldiven /eldɪ:'vɛn/
Kartopu oynamak için **eldivenimi** taktım.

 eşarp /e'ʃarp/
Anneme, doğum gününde yeşil **eşarp** aldım.

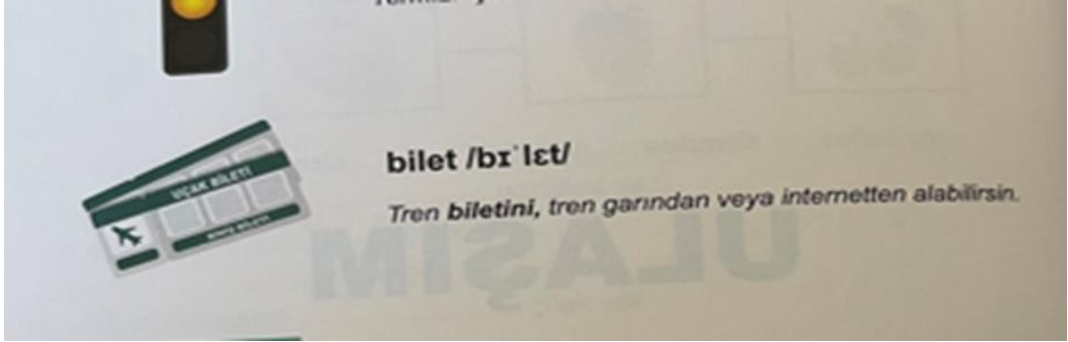
 etek /e'tɛɖ/
Alışveriş merkezinden mavi **etek** aldım.

 gömlek /ɟœm'lec/
Babalar gününde babama kareli **gömlek** aldım.

 hırka /hɪr'ka/
Ece beyaz **hırka** giyiyor.

Ek-36

GIYİM 271

4. İnsanlar ne giymiş? Boşluklara yaz.

(a)

(b)

(c)

(ç)

(d)

(e)

(f)

(g)

(h)

(ı)

(i)

(j)

(k)

(l)

1) Ben Burcu. Bugün hava güneşli ama sıcak değil. Ben güneş gözlüğü taktım. Bir gömlek giydim ve gömleğin üzerine kolye taktım. Üzerime hırka giydim.

2) Ben Selim. Bugün hava çok sıcak. Bu yüzden güneş gözlüğü ve şapka taktım. Ben pantolon ve terlik giydim. Çorap giymedim.

3) Benim adım Serkan. Ben bir ofiste çalışıyorum. Bu yüzden ceket, pantolon ve gömlek giydim. Gömleğimin üzerine kravat taktım.

4) Benim adım Hümeysra. Bugün hava çok soğuk. Bu yüzden bere ve kaban giydim, atkı taktım. Ayaklarıma çorap giydim. Ellerime eldiven taktım.

Burcu : d, c, a, ç

Selim :

Serkan :

Hümeysra :

çalışmak (bir işte) /tʃaʃɪʃˈmak/
Ben uluslararası bir ofiste çalışıyorum.

çalışmak (ders) /tʃaʃɪʃˈmak/
Berk bütün gün ders çalıştı.

çalmak (bir şeyi/ hırsızlık) /tʃaʃɪʃˈmak/
Hırsız cüzdanımı çaldı.

çalmak (kapı) /tʃɑt'mɑk/
Kadın, Ayşe Hanım'ın kapısını çaldı.

çalmak (müzik aleti) /tʃɑt'mɑk/
Ben gitar, piyano ve keman çalıyorum.

çalmak (telefon) /tʃɑt'mɑk/
Derste telefonum çaldı.

Ek-40

ZAMAN 183

4. Hangisi gün? Hangisi ay? Hangisi mevsim? Boşluklara yaz.

salı	agustos	yaz	cumartesi
şubat	perşembe	sonbahar	temmuz
ilkbahar	haziran	cuma	kiş
eyül	pazar	mart	çarşamba

Günler **Aylar** **Mevsimler**

..... salı agustos yaz

.....

.....

.....

.....

5. Tarihe bak ve boşlukları doldur.

17.06.2016	Ay : haziran	Mevsim : yaz
04.08.2019	Ay :	Mevsim :
21.11.2012	Ay :	Mevsim :
07.01.2000	Ay :	Mevsim :
28.09.2017	Ay :	Mevsim :
15.04.2015	Ay :	Mevsim :
21.03.1995	Ay :	Mevsim :
08.02.2023	Ay :	Mevsim :
05.05. 1968	Ay :	Mevsim :
15.07.2016	Ay :	Mevsim :
23.10.1923	Ay :	Mevsim :
31.12.2020	Ay :	Mevsim :

ZAMAN

182

2. Görsellere bak ve mevsimleri yaz.

3. Karekodları dinle ve mevsimi işaretle.

1) a) b) c) ç)

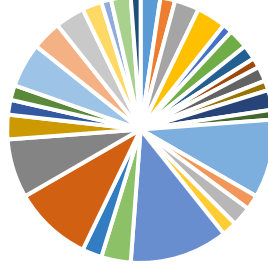
2) a) b) c) ç)

3) a) b) c) ç)

4) a) b) c) ç)

Etkinlik ve Alıştırmalar

■ A1 Alfabe	■ A1 Zamirler	■ A1 Sayılar
■ A1-A2 Fiiller	■ A1-A2 Soru sözcükleri	■ A2 Duygular
■ A1-A2 Sıfatlar	■ A1 Renkler	■ A1-A2 Hayvanlar
■ A2 Bitkiler	■ A1 Dünya	■ A1 Aile ve Akrabalar
■ A1 Eğitim	■ A1 Meslekler	■ A1 Vücut
■ A1-A2 Sağlık	■ A1-A2 Zaman	■ A1-A2 Doğa olayları
■ A1-A2 Teknoloji	■ A1 -A2 Ev	■ A1 Beslenme
■ A2 Giyim	■ A2 Alışveriş	■ A1-A2 Restoran/Lokanta
■ A2 Şehirde	■ A2 Ulaşım	■ A1-A2 Eğlence-Hobi

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
İşçilerimiz, Yurttaşlarımızın Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı için evimize Romanya'dan misafir öğrenci geldi.

1 Mayıs İşçi Bayramı
İşçi bayramı Türkiye'de ilk kez 1923 yılında kutlandı.

19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı
19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik Spor Bayramı'nda sınıf arkadaşlarımız ile halk oyunu gösterisi yapacağız.

15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü
15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü'nde Türk halkı ülkesini korudu.